



فەوژارتن و بەرهه‌فکرن  
د. فاخر حەسەن گۆلی

# بامه‌پنی سه‌عدوللا دیوانا





دیوانا

# سه‌عدوئلا بامه‌پنی

(پهوشا چیا)

سه‌عدوئلا حسین سه‌عدوئلا بامه‌پنی

۱۹۲۷-۲۰۰۶

قه‌وژارتن و به‌رهه‌فکرن

د. فاخر چه‌سه‌ن گولی



سەنتەری زاخۆ بۆ ڤه‌کۆلینین کوردی

دیوانا سەعدوئالا بامەرنی | پەرتووک

د. فاخر حەسەن گوئی | ڤه‌وژارتن و بەره‌ڤکرن

ئیکۆ / ۲۰۲۲ | چاپ

دیيار عبدالله | دیزاین  
جەگەرڤوین جەمیل | بەرگ  
وارهیل عبدالباقي |

978-9922-9168-9-7

ISBN

D- / ۲۶۵۸ / ۲۱

ژمارا سپاردنۆ



ماڤن چابن یی پاراستیه بۆ

سەنتەری زاخۆ بۆ ڤه‌کۆلینین کوردی



Zakho Centre  
for Kurdish Studies

سەنتەری زاخۆ بۆ ڤه‌کۆلینین کوردی

✉ zcks@uoz.edu.krd ☎ +964 750 471 0863

📍 Iraq- Kurdistan region, Zakho- Univesity of zakho

دیوانا

سه‌عدوتلا بامه‌پنی



## پیشهکی

ب دهان ههلبهستفانین کلاسیک د ناف دهقرا بههدیناندا پهیدابووینه. ئەگەر نهبیژین تهفایا ئەوان، بهلکو هژمارهکا زیدهیا ئەوان ههلبهست د بیافین جفاکی، سیاسی، ئایینی و... هتد فهاندینه. ئی کیم پهیدا دبن کو ب تنخ د ئیک بیاف بو نموونه سیاسیدا ههلبهست فهاندبن، ئی ئەم دشین بیژین کو خودانخ ئەفق دیوانخ (سهعدوئلا بامهپرنی) پتريا ههلبهستین خوه د ئیک بیافدا ئەو ژى جفاکخ کوردهوارى ژ گشت ئالیهکیقه فهاندینه، ب راستى كهسین مینا ئەوی کو پتريا ههلبهستین خوه د مزارا فۆلکلۆرى کوردان ب تایبته دهقرا بههدینان کار کریت پهیدا نابن. د ئەفق پیشهکییدا ههول هاتیهدان زیاننامهیا ههلبهستفانی د گشت بیافین جفاکی، سیاسی، رهوشهنبیری بهیته نفیسین. ئی ههژی گۆتنبیه چونکی هندهک خالین گرنج چ ل سهر زیاننامهیا ههلبهستفانی و چ ل سهر ئەفق دیوانخ ژلایخ (سهعدوئلا بامهپرنی) و ههلبهستفان (سهپری بۆتانی)فه ئامازه پخ هاتینهکرن، لهورا ههول هاتیهدان د ئەفق پیشهکییدا دووباره نهبن.

### ژیننامهیا ههلبهستفانی ژلایخ جفاکیقه:

ههلبهستفان سهعدوئلا حسین سهعدوئلا نافدار ب (سهعدوئلا بامهپرنی)، ل ساللا (1927ئ)، ل (بامهپرنخ) سهر ب قهزا ئامیدییقه چافین خوه ل ئەفق دونیایخ فهکرینه. نافبری ئیکانهیخ بابخ خوه بوو، هیشتا د ژیی زارۆکینییدا بوو، دهیکا وی (فاتیما) ژ ئەفق جیهانخ مالئاقایی کر، ههر ژ بچویکاتیا خوه ههست ب نهبوونا دایکخ دکر، دزانی ژ دهستدانا دایکی چهندا تهحل و نهخوشه، ب کورتی کارتیکرتهکا مهزن ل دهرونخ ئەوی هاتهکرن. بابخ نافبری بو جارا دوویخ زیارا ههفزینخ پیکهینا و خودایی مهزن کورپک بناقخ (سالح) و کچهک بناقخ (لهیلا) ب ئەوان بهخشین. ب ئەفق چهندئ ژ ئیکانهیخ بابخ دهرکهفت. ههژی گۆتنبیه کو (سهعدوئلا بامهپرنی)



زارۆكینی و گه‌نجاتیا خوه ل كولان، چیا، گر و دۆل و نهالین بامه‌پرنی بووران‌دینه، ل ده‌ستپێكا سائین پینجیان ژ چه‌رخ بیستی ژیا‌را هه‌قزینی ل گه‌ل مرۆقه‌كا خوه خانم (زوله‌یخا خه‌لیل عه‌بدولقادر) پێكه‌ینا و یه‌زدانی میهره‌بان چار كو‌ر (حسین، ئیحسان، هه‌سه‌ن و ئازاد) و كچه‌ك (سوعاد) ب ئه‌وان به‌خشی. نافبری ل رێكه‌فتی (٢٠٠٦/١/٢٩) بۆ هه‌تا هه‌تایی ل ئه‌فی جیهانی باركو‌ر و ل گو‌رستانا بامه‌پرنی هاته‌ فه‌شارتن.

### هه‌لبه‌ستخان ژلایع رموشه‌نبیرییه:

هه‌لبه‌ستخانی هه‌ر ژ ده‌ستپێكا گه‌نجاتیا خوه هه‌زا زیده یا فۆلكلۆری و كولتۆری كورده‌واری هه‌بوو، پینگاقین گه‌له‌ك مه‌زن د ئه‌فی بیاقیدا هافیتینه و كارین باش پێشكیشی گه‌لخ خوه كرینه. نافداریا ئه‌وی ب شیوه‌یه‌كی به‌رچاف د ناف رموشه‌نبیرین به‌هدیناندا به‌ریه‌لاقه.

ئێك ژ خه‌وین ئه‌وی ئه‌بوو، وه‌لاتی خوه كوردستانێ ئه‌ردی بابی و باپیران ژ ده‌ستی زوتم و زۆرداری و مرۆقین شوقینی ئازاد و سه‌ریه‌ست ببینی. هه‌ستی خوه د ئه‌وان گو‌تارین دهردبیری ئه‌وین ل رۆژنامه‌یا (هاوكاری) ده‌اته چاپكرن كو ئه‌وی ل ویری كار دكر. هه‌ژی گو‌تنبیه نافبری پتر ژ (١٠٠) گو‌تارین ئابووری، جفاکی، كولتوری و هه‌روه‌سا سرۆشت و گول و گیایین كوردستانێ نفیساندینه. ئه‌ف چه‌نده بۆ سائین هه‌فتیان ژ سه‌ده‌یا بیستی بۆ باشی و جوامیری هه‌فالی وی یخ وه‌لاتپاریز و هه‌لبه‌ستخان (سبغه‌توللا باوانی مزویری) دزفیت. كو ئه‌وی ده‌می (سه‌عدوللا بامه‌پرنی) د ژیی چل و سی سائیدا دابوو. هه‌ژی گو‌تنبیه كو گه‌له‌ك پیدقی ب ئه‌فی كاری هه‌بوو و هه‌تا سال (١٩٩١)ی، واته هه‌تا هاتیه خانه‌نشینكرن ل سه‌ر ئه‌فی كاری یخ به‌رده‌وامبوو. ژبه‌ر زیره‌كاتی و چه‌له‌نگیا نافبری بۆ ئێك ژ ئه‌ندامی سه‌ندیکا هونه‌رمه‌ندی عیراقی. نافهاتی ب ده‌هان بزاف و چالاکیین رموشه‌نبیری بگه‌ر ژ چافپێكه‌فتن تله‌فزیون و رادیوی و رۆژنامه‌فانی و كو‌ر و سیمیاران هه‌بوینه.

## کار و چالاکیتێن ههلبهستفانی ل رادیویا کوردی ل بهغدا:

ژبه‌ر وئ شه‌هرم‌زاییا ناقبری د بیاغی فۆلکلۆری کوردیدا هه‌ی، د ده‌ستپێکا سالی‌ن چلاندای وئقه ژ سه‌ده‌یا بیستێ ل رادیویا کوردی ل به‌غدا ده‌ست ب پێشکێشکرنا به‌رنامه‌یی‌ن فۆلکلۆری کوردی کر. ناڤهاتی چه‌ندی‌ن ستران ژ هه‌لبه‌ستین خوه‌ ل رادیویا به‌غدا ب ده‌نگی خوه‌ تۆمار کر بوون. وه‌ک ده‌ستپێک ل سالای (١٩٧٠)ی، ئیکه‌م سترانای ئه‌وی یا بناغی (وه‌ره‌ بجینه‌ مه‌تینا) هاته‌ تۆمارکر، پاشان سترانای فۆلکلۆریا بناغی (ئه‌قین)، ل سالای (١٩٧٥)ی، سترانای (سه‌ری چیا به‌فری لی‌کر) تۆمارکر، ئه‌ف سترانه‌ ده‌ربیرینێ ژ نسکۆیا ب داوی هاتنا شۆره‌شا ئه‌یلولێ (١٩٦١-١٩٧٥)ی، دکه‌ت. پشته‌ ئه‌وی سترانای (جانا من تو ره‌وشه‌نی) هاته‌ تۆمارکر و... هتد. هه‌ژی گۆتینییه‌ کو که‌سانین وه‌کی ئه‌وی ل ده‌قه‌را به‌ه‌دینان گه‌له‌گ کیم بوون، ناڤهاتی ب ئه‌فی کاری شیا فالاتیه‌کی پڕ بکه‌ت. ئه‌فه‌ ژێ بۆ زیره‌کاتی و شه‌هرم‌زاییا ئه‌وی د زڤری.

## هه‌لبه‌ستین، هه‌لبه‌ستفانی ب ده‌نگی سترانی‌ژین کورد:

ژبه‌ر ئه‌وی خوه‌شیا فۆلکلۆری ئه‌وا د هه‌لبه‌ستین (سه‌عدوئالا بامه‌رپی) دا هه‌ی، هژماره‌کا زیده‌ یا سترانی‌ژین کورد چه‌زا ستران گۆتنا ئه‌وی چه‌ندی هه‌بوو کو هه‌لبه‌ستین ناڤه‌اری بکه‌نه‌ ستران، ژ ئه‌وان:

- سترانای (جانا من تو ره‌وشه‌نی) ب ئاوازا (بشار زاخویی) و ب سترانی‌ژیا سترانی‌ژێ ناڤه‌اری کورد (شقان په‌روه‌ری) بوویه‌ ستران. مالباتا هه‌لبه‌ستفانی ئه‌فی دیوانی کو دبێژن: ب مخابنیقه‌ بی کو (شقان په‌روه‌ر) ئامازه‌ ب ناغی فه‌هان‌دیج هه‌لبه‌ستی بکه‌ت ستران گۆتیه‌، ل دویف گۆتنا مالباتا (سه‌عدوئالا بامه‌رپی) کو گازندا ئه‌فی چه‌ندی گه‌هان‌دیه‌ (شقان په‌روه‌ری)، ئی به‌رسقا سترانی‌ژێ ناڤه‌اتی ئه‌و بوویه‌ کو هه‌لبه‌ستی یا فۆلکلۆریه‌. ئی (سه‌عدوئالا بامه‌رپی) د به‌رسقا ئه‌ویدا گۆتیه‌: ئه‌ز هیشتا بی ساخم و نه‌مریمه‌، چه‌وا فۆلکلۆریه‌، (شقان په‌روه‌ری) ب ئه‌فی چه‌ندی بی

دهنگی پاراست. ژلایهکی دیترفه ههتا ئاواز دانهر (بشار زاخۆیی) کو پهیوهندیهکا باش ل گهل (سهعدوئلا بامهپنی) ههبوویه، ئی ب مخابنیقه ناغبری د چاچیپیکهفتنهکا خوددا ئامازه ب ئاواز دانانا ههلبهستا (جانا من تو رهوشهنی) کر، ئی هیچ ئاخفتنهک سهبارت خودانی ههلبهستی کو (سهعدوئلا بامهپنی)یه نهکر.

- ههلبهستا ناقدارا (چک چکا دلئ من وهستا) مهبهست ژ ئهقی ههلبهستی ئهوه بوویه پشتی شۆرهشا ئهیلولئ (۱۹۶۱-۱۹۷۵)ئی، ب ریکهفتنامهیا (الجزائیر) ل سالا (۱۹۷۵)ئی، ئهوا دناغبهرا عیراقی و ئیرانیدا هاتی گریدان ب داوی هات، مهبهست ئهوه پشتی ئهقی ئیدانا دلی راوهستیا کورد کهفتنه د رهوشهکا نهخوهشدا. ئهقی ههلبهستی چهندی دیاریین باش بدهستخوهقه هینابوون. ئهوه ژی ژبو پهیشین ئهوی بین ب هیژ د زقریت. ههژی گۆتنبیه کو سترانبیژئ ناقدار (ئهیا زاخۆیی) ههلبهستا (چک چکا دلئ من وهستا) ب ئاوازا (بشار زاخۆیی) کربوو ستران، ل دویف ئاخفتنا مالباتا (سهعدوئلا بامهپنی) بی کو ئامازه بی ناغی خودانی ههلبهستی بهیتهکرن گۆتیه، ههه چهنده سترانبیژ (ئهیا زاخۆیی) چهندی جارن سهردهانا مالا (سهعدوئلا بامهپنی) ل بهغدا کربوو، ب مهبهستا وهرگرنا ههلبهستا ناغبری.

- ههلبهستا (بهارا سپنهی) ژلایئ سترانبیژ (عهبدوئلا زیپین)؛ ههلبهستا (ئهه بهیوینا نهالا) ژلایئ سترانبیژ (گولبهار)یقه؛ ههلبهستا (پهلاتینک) ژلایئ سترانبیژ (سهمیر سهدیق)یقه؛ ههلبهستا (سهری چیا بهفری لیکر) ژلایئ (تیپا دهۆک)یقه و ههلبهستا (چک چکا دلئ من وهستا) ژلایئ سترانبیژ (بشار زاخوی)یقه هاتبوونه گۆتن.

### بهرههمین ههلبهستفانی:

(سهعدوئلا بامهپنی) سههرمای دیوانا ههلبهستان یهرتووکهکا باش د بیاقی دهرمانین گیاییدا ل سالا (۱۹۷۷)ئی، ل ژیر ناغونیشانی (گیا و دهرمان) چاپکر. ئهف پهرتووکه ژ گیایین سرۆشتیین کوردستانی و جه و چهوانیا

بکارهینانا ئەوان هاتیه ئامادهکرن، ههژی کۆتنبیه کو تهفایا ئەوان گیایین ل تاقیگههین ئەوی سهردهمی یین عیراقی تاقی کریوون، واته ناقبری ژ ههر دوو ئالیین کلاسیک و زانستی تاقی کریوون. ب ئەقی چهندی شیا پهرتووکهکا باش ئاماده بکهت و بیته جهی مفا ومرگرتنا گشت زانست دۆستان.

### کورتیهک ژ یاننامهییا سیاسییا ههلبهستفانی:

ناقبری ههر ژ گهنجاتییا خوه ههز و فیانا وهلاتی ل دهف پهیدا ببوو، ههر د ئەقی مزاریدا ل سالآ (۱۹۶۳)ی، ژبهر ئەندامبوونا ئەوی د ناف پزین پارتی دیموکراتی کوردستاندا، ههر ب ئەقی ئەگهڕی فهرمانا گرتنا ئەوی ژلایین هیژین ئەولهیا (ئیستیخبارات) عیراقی دهرجوو، د ناڤا بازارئ (بامهپنئ)دا هاته گرتن و دهستین وی کلامچه کرن، بازارئ ئەوی سهردهمی (بامهپنئ) گهلهک یا ب پموش بوو، ب تایبهتی ژبو گوندین دهوروبهر واته گوندین دوسکیان، بهرواریان و... هتد. مهبهست ژ ئەقی ئاخفتنی ئەوه کو ل دهمی گرتنا ئەوی بازارئ پری مرؤف بوو، ئەقی چهندی دهنگههدا. پشتی گرتنا ئەوی پهوانهی گرتیخانهیا نافهندا مويسل کر. ههقژین و ههر پینج زاروکین ئەوی ب تنی مان، پۆژ ب پۆژ نهخوهشیین ئەوان زیدهتر لیهاتن، ههر سهه ئەقی مزارئ (سهعدوئلا بامهپنئ) ب ههر ریکهکا ههبيت ههقژینا خوه ئاگههدار کر کو بجیته دهف برایع خوه (نۆری خهلیل عهبدولقادر) ب مههرما چاقدیریکرنا ئەوان، پشتی چوونا ئەوی بۆ دهف برایی، ئەو پازی بوو کو ئەوا د شیان دابیت هاریکاریا ئەوان بکهتن و ئەوا شیای بۆ ئەوان کر. (سهعدوئلا بامهپنئ) ب سه سالان هاته زیندانیکرن ب ئەقی چهندی سالهک ل گرتیخانهیا نافهندیا باژیرئ (مويسل) و دوو سال و بیست پۆژان ل گرتیخانهیا باژیرئ (کۆت) ل باشووری عیراقی، د ئەقی ماوهیدا تووشی ههمی جوړه ئەشکهنجه و نهخوهشیهک ببوو، ل سالآ (۱۹۶۶) هاته ئازادکرن و زفریقه ناف کهسوکارین خوهدا. پشتی ئەقی ههمی بهردهوام بوو ل سهه کار

و چالاکيڤن خوه يڤن سياسي د ناف پڙيڙين پارتى ديموكراتى كوردستان ههتا  
مالئاڤاي.

**پولى (سهعدوللا بامهڤنى) د دامهزراندنا موزهخانهيا فولكلوريا باڙيڤڙي  
دهوكيدا:**

پشتى سههردانا بهارا سالا (١٩٩١)ئ، پاريزگارڙي دهوكى يڤن نهوى  
سهردهمى (عهبدولعهزيز تهيب)ى ب مهبهستا فهكرنا موزهخانهيهكا فولكلورى  
ل دهوكى، داخواز فولكلورناس (سهعدوللا بامهڤنى) كر كو ب سههڤهڤرشتيا  
نهقى كارى رابيت. ناقبرى ل دويڤ نهقى داخوازيڤ شيا ل گهل ههڤالين خوه  
بو ئيكهمين جار موزهخانهيا فولكلوريا دهوكى دابمهزڤين، ل ژيڤر چاڤديريا  
وهزيڤ نهوى سهردهمى ههڤرما كوردستانى (فهلهكهدين كاكهئى) هاته  
فهكرن. ههڙى گوتنيه كو (سهعدوللا بامهڤنى) شههزمزياهكا باش د  
كاروبارڤن گريداى ب فولكلورڤ كوردى ههڤوو ب تايبهتى فولكلورڤ دهڤهرا  
بههدينان.

### **چهند تيبينين گرنگ ل سهه نهقى ديوانع:**

د نهقى ديوانيدا كومهكا تيبينيان يڤن ههين، ئى ههول هاتيهدان  
ئامازه ب گرنگترينى نهوان بهيتهكرن و ب نهقى شيوهيڤ ل خوارينه:

- نهف ديوانه ژ (٧٨) ههلبهستان پيكهاتيه، ب تنى كيمهك نهبن، تهڤايا نهوان  
ب شيوهيهكى كورت و ههڤر ئيڤك ژ نهوان بابتهكى ب خوهڤه دگريت

- تهڤايا ههلبهسيڤ نهقى ديوانع د سائين پينجيان و شيستان و حهڤتيان ژ  
سهدهيا بيستيدا هاتينه فههاندن.

- ههلبهستان د پيشهكيا نهقى ديوانيدا ناقى ديوانا خوه ب (ڤموشا چيا)  
ناقريه، ڤهنگه نهغه ژى بو نهوى چهندئ دڤڤريت چونكه ديوان پڤڤي  
پهڤيڤين سرؤشتيه.

- ب هیچ رهنگهکی مه دهستکاریا پینقیسا هۆزانتانی نهکریه، ب تنی د ئەوان پهیاندا کو ب شاشیا پینقیسی دهینه هژمارتن و کارتیکرنی ل ریتم و واتایا هۆزانی و چارچووئی گشتیی ئەوی ناکهت، راستهکرن هاتینه ئەنجامدان، بۆ نموونه: (چو- چوو)، (بو- بوو)، (بو- بۆ) و... هتد.

- دیوان ل دویف پیکخستنا ههلبهستقانی هاتیه پیکخستن و سهرویهرکرن.

- د ئەقی دیوانیدا ب سهدان پهقیین پهی ههنه کو نوکه کیتر دهینه بکارهینان، لهوړا ههول هاتیهدان هه ئیک ژ ئەوان هاتینه رۆهنکرنی و ب شیویهکی پیکویک ل پهراویزان هاتینه نقیسین.

- ئەف دیوانه مینا گهلهک دیوانین دیتر، هندهک ههلبهست دوو جارن هاتینه نقیسین، هه ب ئەقی مهبهستی مه ههولدا دانهیهکی ژ ئەوان وهک ههلبهستا بنههتی ل قهلهم بدهین و ل گهل دانهیا دیتر بهروارد بکهین و جیاوازیین ئەوان ل پهراویزان بنقیسین، داکو ب ئەقی چهندی پتر ببیته جهی مفا وهرگرتنی.

- شیوازی نقیسینا ئەقی دیوانی ب دهفوکا دهقرا (بامهپرنی) هاتیه نقیسین و هه کسهی ب هویری ئەقی دیوانی بخوینیت دی بۆ ئەوی دیار بیت.

- د ئەقی دیوانیدا ب تنی دوو پهیی ژ زمانی فارسی هاتینه بکارهینان: کوه (جیا)، سهنگ (به).

- ههلبهستقانی ب تنی پیچ جهین ئەقی دیوانی ب تاییهتی د پیشهکیا ههلبهستقانیدا پیتین عهربی تیکهلی پهقیین کوردی کرینه: سهه (سهه)، صافی (سافی)، طاری (تاری)، مهصطر (مهستر - مهزتر)، صال (سال).

- ههلبهستقان سهبری بوتانی دیبژیت: "شعرین دیوانی دوو رهنگن سترانکی و چیرۆکی... هه دوو رهنگ ژێ وهک ههف پهسنکی نن، پر وینه و کهفالن، چاف و ناشویا خوهندهقان و گوهداری خۆ بخۆفه مژیل دکن. نهمازه ئەز

باومر دکم کو ئەگەر نەخشەفان و نیگارکێشێن هونەرماند بقیین دشیین  
وینەیین بەرکەتی د نیف دا ببین و بکن کەقالین هیژا".

- هەلبەستفانی چەند پەیفین گریڤای ب چیاپانقە گریڤای هیناپنە وەک:  
کەفر، تیپ، گێپ، لات، کوخ، بانێ، پەسار، شکێپ، زنار، کۆپ، دول، نەال،  
تەحت، شیف و... هتد. د ئەفان مالکین ل خواری چەند پەیفەک ژ ئەوان  
هاتینە:

دا بیینم کەفر تیپا  
وان پەسارا وان ژوورییا  
نە درەنگە هەکووزی با  
دا خو هەلەدین سەری چیا  
ژ هەش و بیریت بچوکیاتی  
ومرە پیش فان گێپ و کێپیا

- (سەعدوئالا بامەرنی) هەلبەستەک ب نافونیشانی (ناخ و ئەفین) فەهانیدە و  
تیدا ب باشی جەین جوگرافیا بامەرنی وەک دول، نەال، گەر، لات... هتد  
هیناپنە، ئەفە ئەوی چەندی دگەهینیت کو کا نافهاتی هەتا ج ئاست حەز  
جەئ باب و باپیرین خوە بامەرنی دکر. ئەو جەین دیارکین ب ئەفی  
شیوہینە: دۆلا کۆپی، دۆلا هویرا، دۆلا بلند، دۆلا زیرەفا، نەالا گویزی، گەرا  
هەسن، گەرا مەندە، گەرا پەرگالی، سەری تاکا، سەری خوکا، سەر  
دەراقی، گرکی سۆر، گرکی خاری، چەئ ئاوازا، چەئ ژووری، کوورا  
خانی، شکەفتا دوو دەر، کەفیا بیرهاتنا، بەری تیژک. د ناف ئەفان چەن  
مالکین ل خواری باسە بامەرنی دکەت:

ئاخ بامەرنی واری رەنگین  
دویرم هەوار چ بکەم تۆکا  
خۆزییت گافا تە دینم

چیا درکی ئان سهری خۆکا  
 پی قیایه ته ژ باغا بجینن  
 وهی زۆزانا کانی و جوکا  
 سههری لاتیی ل بلندیا  
 بن گهلی بامه پنا رهنگین  
 ل پشت ئاقه ل دۆلیت چیا  
 ئەم رێقینگین ئەم رهقه نەدین  
 بجین گه پاننا وارین که قیا  
 ئەفرۆکه واری بجه رینین

- ژبه ره ئهوی شههر مزایا باشا ههلبهستقانی د گیایین چهل و چیا یین دهقه ریدا  
 ههین. لهورا د ئەقی دیوانیدا ناقع چهن دین جورین گیایان هیناینه بو نموونه  
 وهک: گارس، ئۆیشک، گیابه ند، قهسه ل مهحموید، رێقاس، گهزنک، جاتر،  
 تهحله، ترشوک و... هتد. د ئەقان چهن مالکاندا ناقین چهن ژ ئهوان هاتینه  
 و ب ئەقی شیوهیی ل خوارینه:

سیخی بهردان کوویزکی  
 کهقله پیرا وان لاتا  
 کهسک و شین هۆدا چرکی  
 ئۆیشق ساخله ما زادا  
 گیاجن چوونه ترشوکی  
 ژ رێقاسا پارزوين باادا  
 ل جههکی دیتر دیبژیت:

گیابه ندی قهخو یا نیشانکری  
 شیری ژ بیرنه که دهرمانه کی خوش  
 دیسان دیبژیت:



گیا مام بەل بو جھن بیری  
قەسەل مەحموید و دەو زوی ماری بکوژ

- د کەفندا ئاش هەمی تەشەک بوو واتە سەرەکانیا ژیاڕی بوو، هەلبەستفانی  
ب دەهان پەیفین گریڤای ب ئاشیقە د دیوانا خوەدا هیناینە وەک: (کۆتەل،  
گیلاس، کێخموتە، یۆزک و... هتد) دناف هەلبەستین خوەدا هیناینە بو  
نموونە ئەقان مالکین ل خوارئ:

چنگل پەر و سەر بستت  
چەرخوا ئاشی د گێراند  
دۆلی هەقەران ئیخستت  
گیلاسا ئاشی شاداند  
من ژئ پاکرو ب مستت  
ئان موچکا خوژی هەلاند

کۆتەلئ ئان بو شیلان  
هەر دوو کتیت بەر ئاشی  
گارس و تەحەلە هیـران  
گەنموک و جەهـ داسی  
دان هاتت و هو ئیک بادان  
کەتنە شەری مارماسی

- (سەعدوئلا بامەرنی) د ناف دیوانا خوەدا ناقین چەندین جانداران هیناینە  
مینا: کەو، گویین (بۆم)، پۆر، بلبل، رەشویله، قولنگ و قاز، سویسک، توك  
وسۆرە و ... هتد. بو نموونە وەک ئەقان چەند مالکین ل خوارئ:

کەو و گویین و عەبدال  
گاز گاز و کول کولا وان

ل جههك ديتير ديبئيت:

كـهـۆـقـهـبـيـن گـويـن و بـلـل  
خۆشـيـيا واري گـهـش بـبن دل

- چيابين كوردستان پري دار و بارن، ههلبهستقاني نايين چهندين داران  
هينايه مينا: مازي، بهري، كنير، ههلهلوك، به، كهقوت، ههقرست و... هتد.  
ناييين دوو ژئهوان داران د ئهقان مالكين ل خوارئ دا:

ل رـخ دۆـلا بـيـايـع تـهـزي  
بـلـل نـيـقـا هـاـقـيـنـئ  
سـيـبـهـر كـهـقـوت و مـازـي  
دئ هـيـت و هـخـتـئ چـنـيـئ

- گولين چيابين كوردستان د ناف ههلبهستين (سهعدوللا بامهپني) دا  
جوانيهكا ديتير دايه ديوانا ناقبريدا وهك: نيرگز، بهيوين، سويسن، نيسانووك  
و... هتد.

- ههلبهستقاني ب دههان پهيقين گرئداي ب شقان و شقانهتيلقه د ناف ديوانا  
خودا هينايه مينا: كونك، مهشك، همبان، لهولهب، شهقين، چهرين، خرار،  
كۆزك، بابرك، زنج، كولك و... هتد.

- د ناف ئهق ديوانيدا چهندين پهيقين گرئداي ب خاني قه هاتينه بو  
نموونه: بان، ههلاش، ئاخ بان، سقانده، ليوان، بهرسقك، بهرازه، دهشك تاق،  
كارپته، نير و... هتد.

ل داويين ديبئين سوپاس بو خودايئ ئهرد و ئهسمانان، ئهو خودايئ شيان  
داينهمه ئهق ديوانئ ب داوي بينين، ههروهسا سوپاسيهكا تايهت بو بهريز  
(ئيحسان) كورئ ههلبهستقاني ئهق ديوانئ كو ههر ژ دهستپيكا كاري ههتا

داوین هاریکار و پیشتهفان بوو. هیخیخووزین ئەف کاره ببیته جهی مفا  
ومرگرتنا گشت ههلبهست دۆستان. ههژی گۆتنبیه کو مافئ ئەف دیوانئ ژبو  
مالباتا (سهعدوئلا بامهپنی) پاراستیه.

د. فاخر حهسهن گولی

دهۆك ۲۰۲۱

## بەراھى (١) [يا ھەلبەستفانى]

### ب ئانەھيا خودئ

خاندەھايىن ھيژا من پيخوشە ئەز بو ھەوہ چەند ريزەکا ژ ژينا خو بو  
ھەوہ دانم بەرچاق، ھويشيا من ئەوہ کو ھوين پيخوش بن، ئەزئ ھاتيمە  
دنيايىن ساڵا ١٩٢٧ ل گوندئ ئان باژيرئ بامەرنئ

دەمى من ژ دنيايىن زانى، بابى من خودئ ژئ رازى بيت، ئەز دانامە بەر  
خاندنى ل مەکتەبى ل بامەرنئ، بەلى مخابن من مەکتەبە نەگەھاندە چ  
قوناغيت بلند ژبەر ھندەك ئەگەرا ئەز ھيشتا يى بچويك دايكا من مر کو  
خودئ ژئ رازى بيت، دەيكا من و بابى من ژ بنەمالەکا خودان ديانەت بوون و  
ھەمى زانين و زانياريت خو ژ ديانەتئ و مردگرتن. وە بابى من بەيتارى دکر،  
کو دەست و پيٹ مروفا و پيٹ دموارا قەدگرتن، ئەقان کەسيت ھوسا دپيئە  
وان بەيتار و کار و کوکئ رمز و پەر و چاندن و ھەلاندا دکر و  
بازرگانەکا ناڤندە د گيړاند.

بەلى پشتي مەکتەبى ئەز دانامە بەر خاندنا قورنانا پيرۆز من خاند ل  
نک چەند سەيدايەکا ئان مەلپيەکا خاند خودئ ژ وان رازى بيت.

(١) سەيدا فاطما و کچا وئ ئەسما.

(٢) نک مەلى سەليمى صووفى نيعەمتى.

(٣) فەق وەيسى.

(٤) مەلى صالح مەلى عارفى.

(٥) مەلى عارف مەلى مصطەفاى.

(١) ھەزى گۆتنيپيە کو پيشەکيا (سەعدوئلا بامەرنى) وەكى خوہ بى کيم و زيئەھى ب تنئ  
ھندەك کيماسيپن بچويکين ريزمانى نەبن، کو ئەو ژى کارتپکرنئ ل سەر تيگەھا  
ئەوئ يا سەرەكى ناکەت و نا گوھۆريت.

پاشی ئەز كەتمە دگەل فەقا ل تەكیا بامەرنێ بۆ خاندن و زانین، د  
 وەختی شیخ بەهائەدین شیخ موحەمەدئ نەقشەبەندی كو تەكیا بامەرنێ د  
 گێراند، هندی كو شیخ یی ل سەر خۆ بەری بگەفیتە كوژیکی قەبئ<sup>(١)</sup>  
 زەمانی خۆ بوو، خودی ژێ رازی بیت. وەختەكی زیڕین بوو، پاشی ئەز  
 مەصطر<sup>(٢)</sup> لئ هاتم و ژینا من بەرفرەتر لئ هات، چەند جارەكا ئەزئ بوویمە  
 شقان ل چیا یی مەتینا، ل دەمی بەارا دا بەرئ خۆ دەمە هەندەك بنیت گیا و دا  
 دەستی خۆ كەمی و بیهن كەمی وەسا بۆ من دیار دبوو كو ئەف گیا یە د  
 خودان قەدر و قیمەتن، بەلئ چ ژ من نە هات چنکی من زانین هیژ نەبوو ئەز  
 نەدشیام چ بگەم، پستی كو گەلەك سالا ئەفە د سەرئ من رابوو كو ئەز  
 قان ب ئانەهیا خودی بگەهینمە هەندەك قۇناغیت باش و بلند، بەلئ دگەل  
 قیڕی ژئ هەندەك ریز من جاراجا د داناندن بۆ دانانا دیوانەكی، ژبەر هەندەك  
 تشتا:

(١) وەكو كالكیت چەرمی.

(٢) ئان وەكو دار كیشا سەر بەفرئ.

(٣) ئاخەبانا.

(٤) ئان بان گێرانی.

(٥) ئان بەفرئ و بان هاقیتتن.

(٦) ئان دار كیشا.

(٧) كا چ طەنگافی<sup>(٣)</sup> هەبوون د زقستانێ دا ئان شەپزەیی ئان پەرگنەدی، د  
 سەرئ من رابوون كو ئەز دانم بەرچاف، ئەف هەلدانا مە كو (بەحث)  
 كرنا مە ژ قان تشتا دگەل كتیبا گیا و دەرمان من دەستیپكر، بەلكو

(١) قوتب واتە مرؤف زانا و شارمزا.

(٢) مەستر (مەزنتەر).

(٣) تەنگافی.

هندەك مالك من ژ ميژە داناند بوون، گەلەك جارا دا بيژم بلا ئەف ديوانە  
كو ئەز دئ چيەكم من ب ديماهيەك قە داناند كو ناقئ وئ بكەمە  
(رەوشا چيا)، ئەف رەوشا چيا د ئاخفيت نەدويرە كو بەري (١٠٠) سالاً ئان  
(١٥٠) سالاً بەلكو خاندەقايە هيژا گەلەك ناڤا ئان گەلەك تشتا هەما چ  
ژئ نەزانيت، مە بەري نوکە گوٽبوو كو هەلدانا فان تشتا وەكى  
چرچيکو دۆلابا ئان مەشك و ئاشيرك و رەندەهوولكا ئان داردنگ و دار و  
شوينكا ئان خەتيرە و خەپ و ئالولكا و دار قەم و رەشوكە و داق و تويلا  
نەدويرە كو ئەف كتيبە ببیتە دەرگەهەكى ئەزمانە كوردی، پشتی  
(٥٠٠) پینچ صەد صاليت<sup>(١)</sup> دی ئان بلا (١٠٠٠) هزار بن وەكو ئاپورە ئان  
ئاموير ئان كو پەرگال ئان دەرپین ملخە و ئان هەپك و رەپك ئان بيژك  
ئان چەو ئان چەپەر ئان لیان و رەشك و گاريتك و كولينك تاكو  
دويماهيەك هەمەن ژ ئەو تشتەن كو نەمای ئان نامينيت.

---

(١) سەد ساليت.

## پیشگوٽنا<sup>(۱)</sup> هیژا سهبرى بوتانى<sup>(۲)</sup>

### دیوان و خودانى دیوانی

گافا کو برادر سهعدلایع بامهړنى ئەف دیوانا خو نیشا من دا ژبو  
کو ئەز چەند په‌یقه‌کا ژپرا بکم بهراهی، ئەز راوستام و من دا بیرا خو کا  
ئەزى چ بېژم ئان چ بنقیسم، پاشى ژ نشکیفه ئەز گه‌هشتم وئ باومرئ کو...  
سهعدلا ئەف دیوانه‌یه و ئەف دیوانه سهعدلايه... وی دیوان نیشا من دا و دیوانی  
ژی ئەو نیشا من دا...

سهعدلا عاشقی چیايه، ئەفینداری دۆل و په‌سار و گومبەد و ناقسه‌ری  
چیايه رابوون و روونشتنا وی... ئاخفتن و به‌ره‌قدانا وی چاکى و پاکى و  
جامیری و میرکى کوردی رنجبه‌ر ب ئاواکى خوش دیار نیشا مه‌دەن...

ئەف دیوانا وی ره‌وشا ژینا گوندین کوردستانى وه‌ک خودیکه‌کى  
نیشا مه‌دەت، ئەو ژینا ه‌شک و دژوار و شرین ژى هه‌مى ژى ب ئاواکى نهرم و  
ساده و ترانکى قه‌هۆنایه.

دلـۆـپ هـاتـن بـوون شـپـرک  
جـهـوـر دـانـه بـهـر کـایـی  
چـیـرـیـن کـهـت باگوردانـه  
کـوـرـی گـازیکردای  
چ سـیـفانـده نـهـمانـه  
کـچـی فـانوس بـهـردایـی

(۱) هه‌ژیه بېژین کو مه‌ پیشگوٽنا هه‌لبه‌ستان (سه‌برى بوٽانى) وه‌کو خوه‌ بى کیم و زیده  
هینایه‌ خوار ب تنخ هنده‌ک کیماسیپن بچویکین رېزمانى نه‌بن، کو ئەو ژى کارتیکرنی  
ل سه‌ر تیگه‌ها ئەوئى یا سه‌ره‌کى ناکه‌ت و نا گوهوٽریت.

(۲) ته‌نگافى.

پیچە کە بووقە هەتاف<sup>(۱)</sup>  
 وان نشینا رائیخە  
 ئەفرۆکە یە مە بالاف  
 جلکیت خو ژبەر خو بیخە  
 داکو دیوان بشاریت  
 سەرھاتیە کا خوش بیژن  
 دویر پلنگە و شیرئ تیت  
 دئ کوم کەن و دارئژن  
 هور هورە و هرچە کا تیت  
 دویترا ئیکادى بیژن  
 قى دیوانا بى دەنگى  
 دئ چىروکە کە کى بیژن  
 ل هویقیئ<sup>(۲)</sup> بین هەتا کەنگى  
 کانوینا شەف درئژن

قى شاعرئ مە گەلەك راستى يىن تەحل و هەشك و دژوار ب ترانا نەرم  
 و خوش كرنە، ئەم ل قى پيشكۆتنا خۆدا ديار كين، ئى ژى فرەمى ل پەى  
 تیت<sup>(۳)</sup>. زفستان ژى بهارا خوش و رەنگين ل پەى تیت، بئنا مەتین و گارە،  
 پيرس، قەندیل و سىپانئ خەلاتئ وەك هەف ژ قى دیوانئ تیت.

نيسـانۆك و ئـاداروك

زوير و گەلى نەخشاندن

(۱) ل جەهەك دیتەر: حەتاف.

(۲) ل جەهەك دیتەر: هیقی.

(۳) ل جەهەك دیتەر: ئع هەر ئەفرزەكى نشیقەك هەیه.



دۆلا ب پیزه و دهنگه هۆك  
 نهفه لوكى ئاراندىن  
 رهنك و شهنگن ههلهه لۆك  
 كهلى سىخيا قههاندن  
 بهرى خو بده هه لزا  
 بند كر گوپىكا خو  
 ئان سىسن و نىرگزا  
 بسك دا هه قالا خو  
 بابه لىسك و مام بزا  
 بهرى خو بدهينى ئەز و تو  
 بهۆكا دورين گه لىيا  
 سهرى خو ل من هه لىنه  
 رهوشا فىقىي چهل و چىيا  
 خو ژ گوهارا بخه ملينه  
 كه پرا دانينه وارى  
 چىكه ين جهى كۆزقانا  
 هه رۆ سىپىدى و ئىقارى  
 په زى ب دوشىن دوو دانا

چ لۆرى، چ تۆرى، چ ئامهدى و چ ئامىدى وهك ههف خوه د قن دىوانى دا  
 دبىنن... ئەو چ كورده كهيف ب فان هه ر دوو مالكان نهين؟...

ئەقىندارى:

جانا من تو رهوشه نى  
دگهل بايى سپيدا دكه نى  
پيرۆز بن بره و ئه نى  
سه د ههوار و ئه قىنى

وه لاتيارىزى:

ئەز نەهنگم ئەز پلنگى ئاخا خو  
جەرگه شيرم دى وه هيرم  
ئان گورى وه لاتى خو

شعرين ديوانى دوو رهنگن سترانكى و چيرۆكى... هەر دوو رهنگ ژى  
وهك ههف پهسكينن، پر ويئه و كهقالن، چاف و ئاشوپا خودندهقان و  
گوهدارى خو بخۆفه مژيل دكن. نهمازه ئەز باومر دكم كو ئەگەر  
نەخشەقان و نيگاركيشين هونهرمه ند بقين دشين ويئهيين بهركهتى د نيّف  
دا بيينن و بكن كهقاليين هيترا.

ژ بيرا من چوو ئەز بيژم ژى كو دنيقدا هه نه بكيّر تهلهفزيونى ژى  
تئين... ژ خو تبابهك ژى ژ راديووا بهغدا يا كوردى هاتينه خوندن و... ههك<sup>(1)</sup>  
ژى بوونه ستران و هاتنه توماركرن و بهردموام تينه ستراندن و بهيستن چ  
دهنگى وى و چ ب دهنگى يهكهك دى...

خودانى ديوانى گيا و دهرمانناسهك ناقداره ژى، نهمازه شارمزاياهك باش  
د گۆل و گيايى دهرمانان دا ههيه و نقشتهك نوژدارى پزشكى- كوردهوارى ب  
زمانى كوردى چيكره لى مخابن هيتا ههه دهستنقيسه و ئەفه چهند

(1) ل جههك ديتر: هندهك.

سائەکه... نهشیایه چاپ بکت، قی دوماهیکی دبر دگه‌پاند دا ب هاریکاریا  
دهزگایه‌کی ژ دهزگایه کوردی بدت چاپکرن، ئه هیژ نه گۆتینه. "مه‌ندی  
باری ته ب چه‌ندی".

س. بۆتانی

١٩٨٤/٦/١٩

## ئاخ و ئەفین<sup>(۱)</sup>

ئەزى ھاتىم بۆ دىتتا تە  
چەلى<sup>(۲)</sup> بلند ل ھنداڧى  
گويىت كانيا<sup>(۳)</sup> وارى شەنگە  
تە بخوينم ب ئەوى نىڧى  
دۆلا كوۆپى<sup>(۴)</sup> تىرى دەنگە  
مە سىرانە<sup>(۵)</sup> ل سەر دىراقى<sup>(۶)</sup>

ژ بىرھاتتا ئەفینا<sup>(۷)</sup> خو  
دۆلا ھویرا<sup>(۸)</sup> بەھار كەڧىيا  
دا لى بەردەم ئاشوڧا<sup>(۹)</sup> خو  
ب ئىلڧىن ھو پابىن پىيا  
كو ئىڧارى مە ھىز<sup>(۱۰)</sup> دا خو  
مە گەپرانە ل قان<sup>(۱)</sup> بانىيا<sup>(۲)</sup>

(۱) ھەلبەستىن دىڧىت: "ھۆزانا بامەرنى ئەز ھاتىم بۆ دىتتا تە".

(۲) چەلى بەرى، واتە بۆ وى بەرى بەرچاڧ و دىار و مەزىن د ناڧ جىايدا دەپتە گۆتن.

(۳) ل جەھەك دىتر: جنىدا.

(۴) دۆلا كوۆپى، سناڧى توخوڧى بامەرنى ژ پەخى ژوورى پۆژئاقاڧە.

(۵) سەيران، گەپران.

(۶) سەر دىراقى، دكەڧىتە ئالىڧى ژوورى پۆژئاقاڧى بامەرنى.

(۷) ل جەھەك دىتر: بچوڧىكا.

(۸) دۆلا ھویرا، دكەڧىتە ناڧەراستا چىايى مەتىنى ھنداڧى بامەرنى.

(۹) خىال.

(۱۰) ل جەھەك دىتر: ھىز مە.

پاشى زقىرپىن رۇزا پاشىتر  
 ل گەرا هەسن<sup>(٣)</sup> مە گەريان كر  
 من كر گازى بو وان دولا  
 وان چاليتت دار و كهقر  
 بهرى من مال ئەوى چهلى  
 دەنگا قەدا و گازى من كر

دا بىينم كهقر تىپا<sup>(٤)</sup>  
 وان پەسارا<sup>(٥)</sup> وان ژوورىيا  
 نى درەنگە هەكو<sup>(٦)</sup> زوى با  
 دا خو هەلەدين<sup>(٧)</sup> سەرى چىيا  
 ژ هەش و بىرىتت بجويكاتىي  
 وەرە پيش قان گىر<sup>(٨)</sup> و كىرپيا<sup>(٩)</sup>

(١) ل جەهەك دىتر: مە گەريانە قان.

(٢) بانى، ئەردى راست د ناف دەقەرا چىايدا.

(٣) گەرا هەسن، دكەفیتە رۇزناقا بامەرنى.

(٤) تىپ، تەخ و چىنن كەقرى.

(٥) پەتەن، ئەقرازى.

(٦) ئەگەر، هەگەر.

(٧) سەركەقىن.

(٨) بو ئەوان بلنداھيا يان (ملان) دەھیتە گۆتن بەرى بگەھىە سەرى چىايى، يانى چيا نەراست

بیت و ئىكسەر سەر بکەقى واتە چەندىن گىر دى سەر كەقى هەتا بگەھیتە سەر چىايى.

(٩) كىر، ئەو چىايى سەرى ئەوى پەحن و بان بیت.

سـهـرئ لـاتـئ<sup>(١)</sup> لـ بـلـنـدـيا  
 بـن گـهـئـى بـامـهـرـنـا<sup>(٢)</sup> رـهـنـگـين  
 لـ پـشـت<sup>(٣)</sup> ئـاقـه لـ دۆـلـيـت چـيا  
 ئـهـم رـيـقـينـگـين ئـهـم رـهـقـهـنـدين  
 بـچـين گـهـرـپـانـا وـارـيـن كـهـقـيا<sup>(٤)</sup>  
 ئـهـقـرۆـكـه وارى بـچـهـرـينـين

كـو بـچـهـرـينـين ئـهـقـرۆ وارى  
 بـهـرئ خـۆ بـدـهـين قـان نـهـالا  
 ژ رـهـنـگـئ كـوخـا<sup>(٥)</sup> و دار و بـارى  
 پـيرۆز كـهـين هـاتى و سـهـر سـالا  
 چـيـمـهـن و مـيـرگـيـت بـهـارى  
 شـالـه شـين و شـين و شـالا

شـين شـالا و كـهـسـك و شـينا  
 كـورا خـانـيا<sup>(٦)</sup> لـ هـنـدـاق گـهـرئ  
 خـۆش واره چـيايـ مـهـتـينـا<sup>(٧)</sup>  
 مـن گـازـيـه و بانگـينـه لـ دهرئ

(١) لات، جبهكه ل بامهرنئ دكهفته هنداقى گيزيت جنديا.

(٢) نوكه دبئزنئ تاخئ گهئ.

(٣) ل جبهكئ ديتـر: پـشـتـى.

(٤) كهفيا بهفرئ، ئهـم جـهـن بهـفر ئـى كۆم دبـيت و دكهفته سـهـر ئـيـك و هـهـتا هـاـقـينـئ ژى د

مـينـيت.

(٥) كوخ، بۆ ئهوى چيايى دهفته گۆتن كو ههمى بهر بيت.

(٦) كورا خانيا، دكهفته سهرى چيايى مهتيني، هنداقى بامهرنئ.

(٧) چيايى مهتيني، دكهفته سئ كئلومهتريا باكوورئ رۆژئاقا باژيرئ ئاميدئ.

گهركى خارى<sup>(١)</sup> بهار هينه  
كهفيا بيرهاتنا<sup>(٢)</sup> مه ل بهرى

شكهفتا دوو دهر<sup>(٣)</sup> بهرامبهرى  
گركى سۆر<sup>(٤)</sup> ئان بهرى تيزك<sup>(٥)</sup>  
زاقا هينا و داي چوو سهرى  
دا بچين بويكى كانى بهل بويك<sup>(٦)</sup>  
لهيزين جووت جووت<sup>(٧)</sup> هاتنه دهرى  
گوفه ندا هات كيشا ئيشيك

ئاخ بامه پرنى وارى رهنگين  
دویرم ههوار چ بكمه توكا<sup>(٨)</sup>  
خوزييت گاقا ته دبينم  
چيا دركى ئان سهرى خوكا<sup>(٩)</sup>  
پىن قيايه ته ژ باغا بچينن  
وهى زوزانا كانى و جوكا<sup>(١)</sup>

(١) گهركى خارى، دكهفته ناف توخويى بامه پرنيدا.

(٢) كهفيا بيرهاتنا، دكهفته ژوروا بامه پرنى.

(٣) شكهفتا دوو دهر، دكهفته چيائى مه تينى، هنداڤى به تهنا نه عوسكا.

(٤) گركى سۆر، دكهفته نافه پاستا چيائى مه تينى، هنداڤى بامه پرنى.

(٥) بهرى تيزك، دكهفته نافه پاستا چيائى مه تينى، هنداڤى بامه پرنى.

(٦) بهلبويك، ئهو ژنكه ئهوا رۆژهكى بهرى داومتى دچيته مالا بويكى و بهرههفيا ئهوى بۆ

قهگوهاستنى دكهت. ههروهسا بۆ ئهوى ژنكى ژى دهپته گۆتن ئهوا ل دهمى قهگوهاستنا

بويكى ل پشت ئهوى ل ههسپى سويار دبیت داکۆ ب ئهڤن چهندي بويكى ژ مهترسيا

كهفتنى بپاريزيت.

(٧) پيکقه، ب ههڤرا.

(٨) توك: توق، شيان.

(٩) سهرى خوكا، دكهفته ژوروا رۆژه لاتى بامه پرنى.

## ئىسا (۲)

ژىبەر تەختى بىنەفشالا  
ئەوى تەختى بىنەفشوك<sup>(۳)</sup> رېز  
زرافا داڧىت كمان خالا  
پوى كەڧيا<sup>(۴)</sup> بىن شە و لېز  
دل رەقاند و ڧەھىن ئالا<sup>(۵)</sup>  
تويە<sup>(۶)</sup> و داڧىت ئەڧىنم ھېز

ئاخ بەيئ تە چەندە  
بھارا خۇشا چەلى  
ئەنيا سىپى كەڧەر<sup>(۷)</sup> قەندە<sup>(۸)</sup>  
شەوتىم<sup>(۹)</sup> دل بوۆ كەلى  
ئەوچ كار و كەمەرىئەندە<sup>(۱۰)</sup>  
بو ب نەينوكا بگرم پەلى<sup>(۱۱)</sup>

(۱) ل جھەك دىتر: وەى زۇزانا زافا و بويكا.

(۲) ھەلبەستقان دىڧىزىت: "د شۆرەشا كوردستانى دا، ئىسا كەوا بېوونە وار و وەتەن بوو مە، ئىس

ھەم واره ھەم وەتەنە، د كېشا چاخى خۇدا".

(۳) (بىنەفشوك) بۇ نافى بچويكى (بىنەش) دەھتە گۇتن.

(۴) پوى كەڧى، پوى وەكى كەڧيا بەڧرىئ سىپە.

(۵) ئالاندن.

(۶) لاوازى.

(۷) سىپى.

(۸) قەندە - شىرىنە.

(۹) سۆتم.

(۱۰) خوە بەرھەڧكرن.



لیسما جان بابەلیسکی<sup>(۲)</sup>  
 وەغەرا<sup>(۳)</sup> تییە بەر چاف  
 ستیروکا<sup>(۴)</sup> پوهن و برویسکی  
 بو د وەشەن<sup>(۵)</sup> زیپر و دراف  
 کەتیی کەۆ زەر<sup>(۶)</sup> و سویسکی<sup>(۷)</sup>  
 بیینم هەر دەم و گاف

نەخشە پوریت<sup>(۸)</sup> ئەفینقانا  
 جان و هار و تەر و شەنگ<sup>(۹)</sup>  
 پورتینا تییەت<sup>(۱۰)</sup> زۆزاننا  
 دل قەھاند چرچیککی<sup>(۱۱)</sup> پەنگ  
 ئاخ و ئاوازا ھۆزاننا  
 جان وەرینا رەنگ و رەنگ

(۱) پەلی ئاگری.

(۲) جۆرەکی گولایە.

(۳) بارکرن.

(۴) جرایئ شەقن.

(۵) وەشاندن، ھنارتن.

(۶) کەو زەر یان دەم پیچەکی ژ کەوی سرۆشتی مەزنتەرە.

(۷) جۆرەکی بانئەدیانە، پیچەکی ژ کەوی بچویکتەرە، ل جەین گەرم واتە ل دەشتی و ل

ھەلانین بەری دژین.

(۸) پوریت: بلندە پور وەکی کەویە.

(۹) شوخ، شەپال و جوان.

(۱۰) تەخ و چینی کەقری.

(۱۱) چرچیک، ئەوە یا بۆ قەچراندنا پەمپی دەیتە بکارھینان.

## بۆ دگهریم (1)

بو دگه پهم و د زقهریم  
دا خووش كههم وان بوورییا (2)  
دل مزوویل و ئالۆزم (3)  
سه رفه راز كههم وان كییا  
پیکه كه پاسه تی بیینم  
پاسه ته رابیینه پییا

بوورییت (4) نه خووش هه لینم (5)  
نوی كههم گه پریانا پییا  
ئاسته ننگ و كه فیرا بد پینم  
تیژكه (6) شیرئ ده حل (7) و چیا  
پنییت په سارا (8) قه خوینم  
دگهل ششان و بییرییا

چه ند گول و قینا قه هیینم  
نووین و قین و قییا  
هزاز (1) و ئه ند (2) بیینم

(1) هه له به ستخان دبیژیت: "كهس نه د شیا دهر كه فیت وی چاخى".

(2) ئهو تشتین بووری.

(3) ل جهه كئ دیتر: ئالزم.

(4) ئهو تشتین بووری.

(5) پاكهم، هه لگرم.

(6) ل جهه كئ دیتر: تیژكه.

(7) ل جهه كئ دیتر: ته حل.

(8) په تن، ئه فرازی.

سـیـهـرا چـنـار و بـیـیـا  
کـهـقـالا<sup>(٣)</sup> ژ دویرقه هه لهنم  
گـازی کـهـم وان و وـیـیـا

باز بهرا<sup>(٤)</sup> کویقیا مکۆم کهم  
گول شه لایلا کیرییا<sup>(٥)</sup>  
واری بجویک یی بیهن کهم  
دافه رسته تا شینییا  
کانیکا که قری<sup>(٦)</sup> ب بن کهم  
ئاقالیسکی<sup>(٧)</sup> پاقایم روییا

---

(١) هزا، چال و شکهفتنن د ناف شکیره بهران دا.

(٢) لهند، ئەو جەه ئەوئ مرۆف یان گیانهومر ژبو بیهنشه دانا خوه چیدکەت.

(٣) تابلۆ.

(٤) ل جهه کئ دیتەر: باز بهریت.

(٥) کیر، ئەو چیا یئ سهرئ ئەوئ پهحن و پان بیت.

(٦) کانیا که قری، دکه قیته رۆژه لاتئ بامه پئ.

(٧) ل جهه کئ دیتەر: ئاقه لیسک.

## ومره بچین مهتینا

بچین مهتینا  
ل چیاکی ژووری ل ئه قه رازی  
خه ملا دینداری<sup>(۱)</sup> شهینه  
ل ئیک و دوو بکهینه گازی  
ججانی دئ ومره پوینه  
تو چه نداد ب نوز<sup>(۲)</sup> و نازی

ومره بچین مهتینا  
جهی که هیف و سهیرانا  
بایئ شهقی ل شهقبا تی  
ژ دهنگ و ئاوازی جانا  
بیهنا ئه شقی ژ چیا تی  
ژ ئه قینی و رامیسانا<sup>(۳)</sup>

ومره بچین مهتینا  
ل سهری شکیپ<sup>(۴)</sup> و زنارا<sup>(۵)</sup>  
خو شوور کهین هنداڤ گولا

(۱) دارا دینداری.

(۲) نازدار.

(۳) ماچ.

(۴) شکیپ، ئهوه جهی بهران لی کۆمدکهن دبیژنی شیکرا بهران.

(۵) ل جههکن دیترا: نزارا. (زنار، بۆ جههکن بلند و حولی و بیخ داروبار) دهیته گۆتن.

ل بـن سـبـهـرا دـيـنـدارا  
رېښـينـگـيـت چـهـل و چـولا  
دگـهـل نـازـك و نـازـدارا

## فەق دەلالەت

فەق دەلالەت چاف خەزالی ل بەر مالى  
تیرا خوۆ هافیتە مە من

ئەه و تیرا سەهرا وئ زێـپرین  
ل من فەبوون ئەشوق<sup>(۱)</sup> ئەفین

ژ دەردی جاننا دەلال و گێـژین  
بێهنە کەمە و مرە دەف مە من

ل هویقییا<sup>(۲)</sup> جانن بێتن کانن  
بێهن کەمە<sup>(۳)</sup> رەش پوحنانن

بکەه قەین خوۆشـییا ژیانن  
هەوار و گازی و هویقییا مە من

---

(۱) ل جەهەکن دیتەر: ئەفرۆ.

(۲) ل جەهەکن دیتەر: هیقییا.

(۳) ل جەهەکن دیتەر: بکەم.

## ومره جانئ (١)

ومره جانئ قنق كۆقنجانئ  
بو من دهرمانكه ئيك جار  
وهى نيشانانا دهرينق خانئ  
من نهههيايه بريندار

ومره زويكا تو لهزى بكه  
قان برينا دانه بن  
دهرمانئ نوژدارين ليكه  
جارهكا دى ساخ ببين

برينا مه يا ژميژيه  
داخازا كه قيا تيه  
شه قبا و نيرگز جاتر<sup>(٢)</sup> و هه لئز<sup>(٣)</sup>  
روييت قورمز<sup>(٤)</sup> دهرمانئ ئيشا ميه

چاقيت نيرگزى خار نهكه  
برينا ژارى بى چار  
دى هيدى هيدى دهرمانكه  
بهرده سههركه هوا دژوار

(١) ل جههك ديتر: بريندار.

(٢) جاتريان جاترك، گيايهك بهارييه بو ناف خوارنق و دهرمانى زى دهيتنه بكارهينان.

(٣) هه لئز، گيايهكه ل زوزانان شوين دببت، بو تهرش و كهوالى گهلهك ب مضايه.

(٤) سوور.

## داخ

داخ و کۆفاننا منى  
چهلى خۆپىستى (۱) و ئازا (۲)  
نىرگىز و شهقىبا منى  
وهى رهنگى تى تى ئولازا  
وان كهفرىت پنى پنى  
دار بهرويا چهلى ئاوازا (۳)  
ئاقىدن كولىكىت چنى  
ئاستهنگا گران نىچىرا بازا  
خوپتى (۴) بهر كهقىبا منى  
دىندارى دهر دۆل و گازا (۵)  
هپىژ كهقىبا مايه ل بهر بنى  
پپىژان كهن بو داڤ و داخازا  
ژ مه دوير بوون زۆزانىن هوين  
چهروانى ژار و لى ئاوازا (۶)

(۱) بېزىمى، پۆهن، زهلال.

(۲) ئازاد.

(۳) چهلى ئاوازا: دكهقىته ژىرىيا بامهپنى.

(۴) ئۆلان، هجىل، گهنج.

(۵) دپىژنه سهرى مى گازكا مى.

(۶) لاوازا، بهلنگان، ههزار.



## خالهك

خالهك ل سهر پويئ جانئ  
من نه مابوون چو مهفهه<sup>(١)</sup>  
كهنگى دئ هيت ئهقه كانئ  
ئهو تورينا<sup>(٢)</sup> گههردهن زهر  
دل تههنا بييت ژ ژانئ  
چ بارؤفه و تـوز و گـهر

وهى نئ مهفهه<sup>(٣)</sup> من نهمايه  
لهشئ من ههر تژى تايه  
ئهز مامه ل هويشيا<sup>(٤)</sup> وهغهرئ<sup>(٥)</sup>  
كو جان بيـتن وهكى بهرئ  
بيهنه من ناهيت چ بيهن<sup>(٦)</sup> و گاڤا  
بهرجهما شووره ژ بسك و داڤا

گوهارهكئ زهريا من گوئه  
بارينئ تازراقا ل ئهنيئ

---

(١) پئك، پئ.

(٢) پاكى، رهسه ناتي.

(٣) پئك، پئ.

(٤) ل جههكئ ديتر: هيشيا.

(٥) باركرئ، مرنئ.

(٦) ل جههكئ ديتر: جار.

خزیمە زەریا مەن سەمبە  
سە<sup>(١)</sup> و بارا<sup>(٢)</sup> برە و کیشا جانێ  
سویند بخوم مەئەقینا ژ دە  
تە روو جانێ وە ی پوی کە قیئ<sup>(٣)</sup>

---

(١) سیبەر.

(٢) بارگرانی.

(٣) ل جەهەکن دیتەر: گەئین.

## ژ بوورینا بهری نوکه<sup>(۱)</sup>

ژ بوورینا بهری نوکه  
دا هه لدهین ژینا گوندا  
بخوینه خووش دهقوکه<sup>(۲)</sup>  
دا بیینی قان چنه نندا  
گولال بهر مهشکن کوکه<sup>(۳)</sup>  
هه لکه سهه ر بستن به نندا

دا بووه دیوار کهم  
ریسی<sup>(۴)</sup> و گورز<sup>(۵)</sup> و بادوکا<sup>(۶)</sup>  
جارجا وه ژ خووهوئ پاکهم  
ب کنییر<sup>(۷)</sup> و هه لهه لۆکا<sup>(۸)</sup>  
فیقعی بووه جادا کهم  
وه کی بیه ک<sup>(۹)</sup> و بهوکا<sup>(۱)</sup>

(۱) هه لبه ستان دبیژیت: "باسی بهراهیا پیشگوتنا هوزانا سی ده میت (چاخین) سالی دکهت".

(۲) زاراق.

(۳) پێک و پێک، زیره که.

(۴) قایشا گیای.

(۵) قایش.

(۶) بادۆک، ئەو گیایه ئەوئ باددەن و د پێچن و گرێدەن.

(۷) دارا کنییری.

(۸) هه لهه لۆک، ئەو دارا هویره و فیقی پیقه دهیت، فیقیع ئەوئ هویره و مزه.

(۹) بیه ک یان بیوک، ژ کهزانا هویرتر و نازکترن.

گارس (٢) و تـهـحـهـ (٣) و درآ  
 وئ قـرـكـئ (٤) رويكه (٥) شكه قـئ (٦)  
 بزۆتـهـ (٧) ل شـوـينـئ چـرا  
 ئـان رۆـنـاـهـيـا خـهـتـيـرئ  
 گـورـده گـورـده (٨) ل قـان درآ  
 ئـاگرئ بـهـ بـن دـيـزئ (٩)

كـوتـۆـرئ (١٠) بـهـرئ نوكـه  
 دا ب خـهـتـيـر و چـرا كـهـيـن  
 وارئ كـهـقـن كـا نوكـه  
 لـئ دـاـجـرـپـئـن (١١) و پـاـكـهـيـن  
 قـهـكۆـلـه ئـاـخـه پـولـكـه (١٢)

(١) بهۆك: بيه، به.

(٢) گارس، بهارك زوى د چينن و ئافيه و تير بهرهمه، گوليا ئهوى مهزن و گومجه، ب مهبهستا كو زوى هسك ببیت، گوليين ئهوى د داننه بهر ههتافئ، زبۆ نانى دهیته بكارهينان.

(٣) تهحله، ب دريژاهيا بهارئ دچينن، زويكا شوين دبیت و گوليا وى به لاقه و نهيا گومجه، ز بۆ نانى دهیته بكارهينان.

(٤) سۆب، شۆربه.

(٥) ب ريزه، فالاکه.

(٦) ئامانئ دارئ.

(٧) بزۆتئ ئاگرئ.

(٨) قهرهبالغ.

(٩) قازانكا درگنئ.

(١٠) نيشان.

(١١) لئ كۆمبوون، لئ خربوون.

(١٢) پلوخه.



پهیداكه به بخو فانا  
شكهه و كوئنه و گوزكه  
بو چنينا كهه زانا  
دار دنه گ<sup>(١)</sup> و دار و شه وينا  
كهونجى و سهه قوتانا

شهان پهه ز و جهه وبرا<sup>(٢)</sup>  
پهه ز كيشا بنى لائى  
شهه ره سهه يهه و نر نه ره  
نه كه و گورگ هه هه هاتى  
دئ كهونكى<sup>(٣)</sup> خو داگ ره  
چهه را خو شه پهه ز كهه تى

ئههوى ليناكه<sup>(٤)</sup> دوشهائى  
دهرگهه انكه<sup>(٥)</sup> زئ كهه تى  
خرار<sup>(٦)</sup> مال نهه ئههائى  
بو چهه وهه هاتى وهه شهه تى  
تير توفكه هه نهه بهه دهه  
پاقيهه سهه ره خيشكه دى

لههنگه ريكه<sup>(٧)</sup> دانه سهه  
كهوئه ز جلكا لهه وتيم<sup>(١)</sup>

(١) دار دهنگ.

(٢) جهو، ئهه ئالافى وهكى مههه سهه كو موبهه تهه ره و كههوان د وهرزئ بهه ريدا پهه دبهه.

(٣) كوئكه، كهه قلى مهه و بهه و... هته، پهه شهه پاقركهه زبو ئافى و شهه ره دهه ته بهه كهه ره بهه.

(٤) جهه كه، جهه كه مينا بهه دون يان دوك.

(٥) دهه قهه امكه، قهه بهه امكه.

(٦) خرار، تير بهه بهه واته رهه كهه تير.

(٧) قوروم.

ل نك خو بكه بازه بهر  
ئهه و چ بوو ئههز بيهن ئيم  
كووئيك هه نه ئ بوو گهر  
دا وئ تويتني هه له لينين

نئ ننه پاوستان دل بوو  
مامه ئامان خالاس بوون  
كانه وهه مئ شكهه و قووپ<sup>(٢)</sup>  
چ ژفاناد ديار نه بوون  
شپينه<sup>(٣)</sup> ل سهه پ بههرا ل بوو<sup>(٤)</sup>  
تيرارئ مائه بهه بوون

پيداييه كه بوو بزانه  
ئهفان گوتن و چه نه دا  
هه له چنه<sup>(٥)</sup> دخوش و جانان  
وهه ره گه له كه به نه دا  
ئهف ريژه ره نه گ<sup>(٦)</sup> و خانان<sup>(٧)</sup>  
وهه هه نه گه لين و قه نه دا

---

(١) پيس بوون.

(٢) شكهه و قووپ: ئامان.

(٣) دهنگئ ليدانئ.

(٤) لوب، بهر كين ژ موي و هريا گرا تهersh و كه والئ چيدكهه.

(٥) پيچان يان هه له چينا وهه ريسئ.

(٦) جوور.

(٧) مالك.

## هافینئ خاترا خو خاست<sup>(۱)</sup>

هافینئ خاترا خو خاست  
کو پـاویزی<sup>(۲)</sup> دەسـتپـیکـر  
بایئ بەری عـهـورا هـات  
د مـژ و مـورانی وەرکـر  
هـویره هـویره بـاران هـات  
گۆفـهـندا گـهـلی سـارکـر

تـیـک وەرـبوون مـژ و مـوران  
دنیـا<sup>(۳)</sup> روهـن تـاری بـوو  
شـهـپـۆ<sup>(۴)</sup> شـیـله و بـو تـویـفـان  
بـهـر چـهـلئ ژووری<sup>(۵)</sup> سـپی بـوو  
سـر کـهـت و بـان هـهـلکـیشـان  
نـئ هـهـلاشـه<sup>(۶)</sup> چـۆلی<sup>(۷)</sup> بـوو  
جـهـئ کـیـفـتـکـا داگـره<sup>(۸)</sup>  
شـوینا کـهـپـرا هـافینئ

(۱) ل جههکن دیتەر: بن کیشا ب دهنگ و دووره؛ سهری ۳۷.

(۲) پاییزه.

(۳) ل جههکن دیتەر: جیهانا.

(۴) شهپۆ، بئ سهروبه.

(۵) چهلئ ژووری: دکهفته پۆژناقایئ بامهپن.

(۶) سهقطن خانی.

(۷) چۆلی: بۆ چهقین ب بهلگه بین ههردوو دارین مازی و بهری دهپته گۆتن.

(۸) ل جههکن دیتەر: داگه.



سەفیکەکن<sup>(۱)</sup> ھەلگەرە  
 دا سۆزیا بکەیه شویین  
 ئاخا سستە<sup>(۲)</sup> ئەف درە  
 پەقیت دی خو بگەهین

پاشی تازە بگیـری  
 کوبان پیاھە نەرابیت  
 ل کیم و کاسیا فەنیـری<sup>(۳)</sup>  
 بەری سەرما تە بگریـت  
 بو بزاڤا خو میـری<sup>(۴)</sup>  
 ریز ریز تین و یا دی دجیت

دویماییکە چریـی<sup>(۵)</sup> چوو  
 چریق چریق<sup>(۶)</sup> و نالیـنە  
 گورمیـنا وان بە لاقبـوو  
 گوهیـ خو بەدئ دنگیـنە  
 دوکیـل ژ دولا بلنـد<sup>(۷)</sup> بوو  
 بوتکیـت<sup>(۸)</sup> بانا شـرینە<sup>(۱)</sup>

(۱) ل جەهەکن دیتەر: سەفیکەکن.

(۲) ل جەهەکن دیتەر: سستە.

(۳) سەحکەییـ.

(۴) ل جەهەکن دیتەر: مویری.

(۵) ھەیفە چریـ

(۶) بریسک بریسک.

(۷) ل جەهەکن دیتەر: قلوژ.

(۸) خلولەییـن بانى، کو ل دەمەن بارینا بارانى شەرك ئاف دەیتە خواری.

پلخه پلخه و ياله يال<sup>(٢)</sup>  
 كتك<sup>(٣)</sup> و تويتن نماندن  
 زوى ژ داريه ستى به نه خار  
 كونجى و بنك بزاندن  
 شلوقه يه و دنيا<sup>(٤)</sup> سار  
 گزلوكى رى شهقاندن

ههري<sup>(٥)</sup> و لولاڤ تيك ههلبوون  
 بو پرچك پيخاسانى  
 هه لينه به ريك ته ريوون  
 بگه هه بيه نه كى دانى  
 شوخه<sup>(٦)</sup> دمكوم نه بوون  
 ده ريوين ژ دهقنى همبانى

چ باروقه يه و سه رمه  
 بانى ئاقا كه تيه بن  
 مه ژ دلوپا حال نه مه  
 په رسيقه كى هاتيه من  
 نه ز بوومه سه رى خه مه  
 ههش و بيريت من برن

ئه فرۆكه نه نه زى گيژم  
 بانه كى ب كوور و كه نه ده

(١) ل جهه كى ديتىر: شوپينه.

(٢) ياله ياله: بوشاتى، قه ربالغ.

(٣) كتكىن هيزيارا.

(٤) ل جهه كى ديتىر: جيهان.

(٥) تهقن.

(٦) كالكين به رى ژ كه رسته لاستيكى و ب قه يتان بوون.

گافا گه پى پى افىژم  
 نك بو تكى<sup>(١)</sup> گه پى مهنده<sup>(٢)</sup>  
 ئامان نينه پى بى بى ژم  
 خلاس نه بوو ئه ف چه نده

هه لاشى<sup>(٣)</sup> لى كه فن بووى  
 كى قلانده پى قه نه نين  
 ئه ف ره خى شوو پى كون بووى  
 ژ نوى به رازا لى بچى نين  
 خى ودان لى دوو دل بووى  
 خانى ژ بنى هه لى نين

هه كه هه مى نه را كه  
 تى كى ت كه تى دى وارا  
 ئان ژى هنده پى نا بكه  
 قى كى خى<sup>(٤)</sup> چى ولى و دارا  
 به رى ته پى خلاس كه  
 به رى كى رى و متارا<sup>(٥)</sup>

نه نى پنه و نه په پى گال<sup>(٦)</sup>  
 پى دقن و گه لى ئامو  
 ئه ف حالى مه هه هر سالى  
 چى چا<sup>(١)</sup> بى خوى<sup>(٢)</sup> و دهوى سوير

(١) خولته پى بانى، كو ل دهمى بارىنا بارانى شىرك ئاف ده پته خوارى.

(٢) گه پى مهنده، دگه فته نافه راستا چى پى مه تىنى، هنداقى بامه پى.

(٣) سه قضى خانى.

(٤) ل جهه كى دى تر: قى كى خى.

(٥) كارى و متارا، مه به ست پى گى پى به رى نه.

(٦) په رتال، كه لويه ل.

نە كازوخكە و نە جەھال<sup>(۳)</sup>

دەوارى مە كەرى پىر

كولكە كى ھەرفتە ھە ھە

بە ھە مە ئەزج ئىبەكەم

نە بە بان و ھە لاشە ھە<sup>(۴)</sup>

دقەت كە چارە كە ئىكەم

بە ر و پشەت خەلخە ھە<sup>(۵)</sup>

خۆ چاك بە ھە ھە ف و رىكەم

ئە ف ترسە دلە مە دا

چە نە د بىتە زەقسە تان

كە وژىن ھە نە مە بەردا

ل و پىرئ بوون سەتپەك<sup>(۶)</sup> و ھەمبان<sup>(۷)</sup>

ژ خەمخە ورى ھە نە مە پىدا

تەتە خە رۆژىت بەاران

نە خە رۆ پىچەك بە و ھە تە ف

بە ھە رى خە مە دە دلۆپە

بە سە تى<sup>(۸)</sup> ل بە نا<sup>(۱)</sup> بو لۆ لۆ لاف

---

(۱) چىچا: مەشك و ل ھەندەك دەقەران گۆھان دەھتە بەكارھىنان.

(۲) ل جەھەك دىتەر: خە.

(۳) جەھال، رەخەك تىپرئ ئەوا ددانە سەر دەوارا بو باركەن.

(۴) سەققە خانى.

(۵) تىر بەر و ب زەھمەتە، جەھى مەر و دوپىشكان.

(۶) سەتپەك، جەھەك تەبەتە بو دانانا گشت كەلپەلەن خوارنە، ل دەمە لىنانا خوارنە مەزى

زى و مەردگەن.

(۷) ھەمبان، كەھلە مە و بەزانا و... ھتە، پشەتە پاقزەكەنە ژبو ئەزاقى مەزى دەھتە و مەركەن.

(۸) قەھەسە، جەھەد.

تەیسین<sup>(۲)</sup> سەریت کۆپا  
نەخۆش بوون پیک و دمراف  
دار قەدا بەنە سۆپا

نە دەستکە و نە باگوردان  
بەفری ژیکە خراب بووی  
جھور<sup>(۳)</sup> ئەقە و کا کورتان  
کەرئ ب سەر هەفسارقه چووی  
سێهلئ<sup>(۴)</sup> بینە نەمانان  
تو ناگەهی سەری بشووی

گەرماف ژئ ل خانئ نینە  
بخۆ ئافئ گەرم کەهی  
دەرگەهی سەفکئ بینە  
حەتا دورکئ پەیدا دکەهی  
ل قیـرئ بنیـزئ ب چینە  
پاشی یا دی تەمام کەهی

بخۆ تشتا پەیدا کە  
وەکی نیـرە<sup>(۵)</sup> و کاریتا<sup>(۶)</sup>  
دیوارئ هەنئ پاکە  
ژگومتلئ هەنئ و لیتا<sup>(۱)</sup>

(۱) بانئ، ئەردئ راست د ئاف دەقەرا چیایدا.

(۲) چەیسین.

(۳) جھورئ کایئ، ئەوہ یئ کو کایئ بۆ خوارنا دموارا دکەئ و سەر دەقئ ئەوانقە دکەن.

(۴) ل جەهکئ دیتەر: سێهلئ.

(۵) نیرە، ئەو چەقلکیت دارا سپینداری یان مازینە ئەوین ژبۆ هەلاشئ خانیان دناقبەرا

کاریتاندا دەیتە بکارهینان.

(۶) کاریتە ئەو دارن ئەوین ژبۆ هەلاشئ خانیان دەیتە بکارهینان.

رەخى ھەننى يى چاكە  
حەتەنك ھەر دوو گىتا<sup>(۲)</sup>

چى جھى خراب و شووور  
پىچەكەن پەئۆسەكە<sup>(۳)</sup>  
بەرى خۆ بەدى دورمەندووور  
ئىشەكە دەرى پىچەكەكە  
كارىتە<sup>(۴)</sup> بۆ گەپرا كووور  
كوولنى<sup>(۵)</sup> ل پشەتنى قەكە

پنىت خراب ھەلنى  
لەو خاسەم<sup>(۶)</sup> سىقاندە<sup>(۷)</sup> بن  
ھەندە كىراتە<sup>(۸)</sup> بىنە  
بەرازە<sup>(۹)</sup> د زراف نەبەن  
باش بنى وان بچەمىنە  
چ كىمەتى لى نەبەن  
ژىر نەكە ئاخەبانى<sup>(۱)</sup>

(۱) لىتا: بازدان.

(۲) ئاقبىرا ھەر دوو كارىتان دىبىژنى: گىتا.

(۳) پەئۆسە (پالۆسكە يان پالۆسە)، نە رىكويىكى، بى سەروپەرى.

(۴) كارىتنى دارى.

(۵) كوولن ۋەك پەنجەرى، بۆ ھاتنا رۆناھى يان دەرگەقتنا بېھن و دوپكىلى و... ھتە.

(۶) ب تايىبەتى.

(۷) سىقاندە خانى.

(۸) كىرات، جۆرەكە دارايە.

(۹) بەرازە، ل دەمە چىكرنا سقاندېن خانىيان، ھندەك دارىن ستوير دكرنە سەرى دىۋارى را، پاشى چەند دارىن دىتر يىن زراف د داننە ل سەر بەرازە داکو چولى ل سەر نەكەقتى و خوە ل بەر ئاخا بانى بگىرىت.

كۆمكىت<sup>(۲)</sup> خو تازە چىكە  
 دەستى خو پاقى مەرى  
 پشستا وئ لىدە تىزكە<sup>(۳)</sup>  
 سەماور گورىيە<sup>(۴)</sup> ھەرى  
 بو پالا چايى تىكە

پالىت<sup>(۵)</sup> مە گەلەك كاركر  
 كائە و ئاخ ھەمى پا كا  
 ھەمى ب سەفیکا<sup>(۶)</sup> پاكر  
 پالنى كلانى وەستا  
 كىشا بانى و بەلافاكر  
 روینشتن<sup>(۷)</sup> بېھنا خو دا

كىسكىت خو لىك گوھۆپىن  
 كا تويتنا كى يا خوشە  
 سوحبەت<sup>(۸)</sup> قەبوو لىك خو پىن  
 دەرافقى ئىفاقى بۇشە  
 دەقوكىت<sup>(۱)</sup> وان ھەلچىن

(۱) ل ومرزى ھاقىنى بەرى بارىنا بارانى، بانى خانى ئاخ دكەن، داكو بان موکۆم ببت.

(۲) كۆمكىت ئاخ.

(۳) حۆلىكە.

(۴) كەل، گەرم، ئاگر، پىتە.

(۵) كرېكار.

(۶) سەفیکا (سەتل، ئامان) ئ، ئاخ كىشانى.

(۷) ل جھەكى دىتر: پىنشتن.

(۸) ل جھەكى دىتر: سحبت.

سه‌فيا<sup>(٢)</sup> داگـرن گۆشه<sup>(٣)</sup>

مژئى خو گـرت و لـيگـدا  
بو خو دهـستكى پهـيداكه  
تـاريئ پۆنـهاى فيگـدا  
پنيكه<sup>(٤)</sup> بهـفريا<sup>(٥)</sup> چاكه  
تـاف هـاته ز گونـدى پـيدا  
بهـرى گـيرانـئ كاكه<sup>(٦)</sup>

هـشـيار بهـ ل بهـايئ دژوار  
تـه دبـانيـدا نهـهـاقيـت  
سهـمهـداره<sup>(٧)</sup> و بهـايئ سـار  
ئـان بهـاگـوردان نهـ زهـليـت  
پـئ لـئ ئـالۆزين ئـيـك جـار  
ومره خـاريـ كهـس نهـهـشـيـت

فيجـا<sup>(٨)</sup> گـهـرا<sup>(٩)</sup> گـيرانـئ  
بهـاگـوردانى خوـش نهـبه  
دوو سـئ گـهـرهك<sup>(١٠)</sup> تهـ دانـئ

(١) دمقى سه‌فيا.

(٢) سه‌فيا (سه‌تل، ئامان)ئ، ئاخ كيشانئ.

(٣) قولچك.

(٤) چيكه.

(٥) به‌فري. ئەو ئالافه ئەوي بەفري پێپاردن و پاقر دكەن.

(٦) به‌رى گيرانا بانى كايئ لئ بكه (كايئ پيومريكه).

(٧) چيايى بلند.

(٨) ل جهه‌ك ديتر: فيجار.

(٩) سرا.

(١٠) جار.



ئشاننا گوهداری من به  
دئ هیئت وختی برانی  
کیانا<sup>(۱)</sup> مهشکی لهولهبه<sup>(۲)</sup>

بانی نوی باش بگیه  
نهکو دلویا بکهتن  
پی خول پهقا فهگیه  
هیژتا<sup>(۳)</sup> ئاف نهکتهیه بن  
جهی باش خودان میه  
کووی بهریه بزانن

هیژ لیقا خو لیك نهه  
دهستا هیز پیچهکا تی  
هشکه سپه و ئهقی بای  
داننا لهریزین<sup>(۴)</sup> کهتی  
دهقی ئهزمانن تیکه  
کت کت رابوون داوهتی

چ دیلانه و گوغه نه  
باگوردانی ههریه<sup>(۵)</sup> گرت  
خلاس نه بوو ئهف نه  
بو په لویك<sup>(۶)</sup> و بهستی<sup>(۷)</sup> گرت

(۱) دهمی شیری دکه نه ناف مهشکیدا و کین.

(۲) لهولهبه، ئهو بهنکه یان دهزی ئهوی دهقی مهشکی پی گریډدن.

(۳) هیشتا.

(۴) لهریزین.

(۵) تهقن.

(۶) تهقن یان ههپیا روهن.

(۷) قهپهسه، جهمه.

منا ماى<sup>(۱)</sup> و ئەف ئەندە<sup>(۲)</sup>  
 پەرگندە<sup>(۳)</sup> بۆ لاوی<sup>(۴)</sup> سەرت<sup>(۵)</sup>  
 شەمەتەيە<sup>(۶)</sup> و ئىكخورپىن<sup>(۷)</sup>  
 وان تەحتىك<sup>(۸)</sup> رايىخە  
 كا بنىرنى<sup>(۹)</sup> عويرك كەلەين  
 كالك و گورپىت خو<sup>(۱۰)</sup> بىخە  
 ما ئەم بۆچى ھو بەلەزىن  
 گنجىيا<sup>(۱۱)</sup> ژ وىرى دەرپىخە  
 دنىيا<sup>(۱۲)</sup> پىچەك بۆ عەور  
 گلىزا<sup>(۱۳)</sup> چىك بەردان  
 نەرم بوو بەستى<sup>(۱۴)</sup> و بەفر

- 
- (۱) من يا ماى.
- (۲) مالىنكار، ئەوا تىشتا مالىت و پاقر دكەت.
- (۳) بەلەنگاز، ھەزار، بى سەروبەر.
- (۴) تۆلان، خۆرت.
- (۵) چىست، زەقەر، زىرەك، چالاک.
- (۶) قەرەبالغ، دەنگەر.
- (۷) مانە ب سەروچاڧىن ئىكدووقە.
- (۸) تەحتىك ئەو نقىنە ئەوا ژ (لشا واتە ھريا بەرخا) سالى چىدكرن، كو وەك دووشەك ل سەر دنقىستن مينا دووشەكى و ل وەرزى سەرمايى وەك لىڧ ل سەر خوە ژى دادان.
- (۹) ل جەك دىتر: كا بنىرنى.
- (۱۰) ل جەك دىتر: ژ پىت خو.
- (۱۱) پەرتال، كەلوپەل.
- (۱۲) ل جەك دىتر: جىهان.
- (۱۳) گلىزى دەقى.
- (۱۴) قەرەسە، جەمەد.

كۆشخانك<sup>(۱)</sup> و نيره<sup>(۲)</sup> تهرپوون  
بنپيرئ دەستك كيقه بر  
وهى پاشهته<sup>(۳)</sup> بژوين<sup>(۴)</sup> بوون

كت كت دلۆپ هاتنه خار  
ئيك و ئامان بوو دانن  
بيچهك سپره و دنيا<sup>(۵)</sup> سار  
ژنك باش ئهقئ دزانن  
لهوتين<sup>(۶)</sup> بهرئ ب كرار  
نقينا ل كيرئ دانن

وهيالا من قهله نهدرئ<sup>(۷)</sup>  
دئ چ ل فان بهرگويزا<sup>(۸)</sup> كهه  
سپي نابن وهكى بهرئ  
فان پنيا چاوا ژئ بهه  
دايغ ل من خوليسهرئ  
چ مورمانئ<sup>(۹)</sup> ب خوؤ وهركهه

بهرگويز من باش هه لگرتبوون

(۱) رېزا ستوينا.

(۲) نيره، ئهو چهقلكت دارا سپيندارى يان مازينه ئهوين ژبو هه لاشخ خانيان دناقبهرا

كاريتاندا دهيتته بكارهينان.

(۳) شهتته ئهو پهروكهيه ئهوي سهر نقينان دادهن.

(۴) پاقتز.

(۵) ل جههك ديتتر: جيهان.

(۶) پيسبوون.

(۷) ههژار، بهلهنگاز.

(۸) شهل و شهپك.

(۹) خوهلى

نەزانى دى ھولئ ھىت  
دبن نھينا قھه كرىوون  
كى دا ئىنيىت دھرى و شىت  
ژناف نھينا گرىل بوون  
دا ئەقھه ب سھرى مھه بىت

پنى نچن ب شويش تتى  
خو پاقى ژبھه دلوپا  
نھه كھيه سويجىت ژنى  
بىژىن ھو ئان<sup>(۱)</sup> ھو با  
ئاف ھاتھه خارى ژ كوون  
قھه دەن قاپ و قلوپا

ھه ر حالى مھه ئەقھه يھه<sup>(۲)</sup>  
نى دلوپا ئەم بھه رداين  
نھه ژينھه ژيارا سھه يھه  
مانى ئەم پلقھه وھه ستاين  
ما خانىھه دىلپا زھه يھه<sup>(۳)</sup>  
گادا<sup>(۴)</sup> ب دىوارا دادھه ين

گنجيا بھه ين بھه تھه تھه  
دا پىچھه كا باى لپھه دھت  
زھه نا بن وى گھه تھه  
گھه رما تيرمھه ھه لپھه دھت  
نماندن گھه رپا ئەھه تھه

(۱) ل جھه كى دىتر: ئانا.

(۲) ھه لبه ستھان دىژىت: "گھه شتھه قۇناغھه كا دى (۱)، گھه ها (۱) ئىكن".

(۳) دىلپىزى، بھه رسقكا خانى.

(۴) نھينا.

## كى دى چارهكى لى كهت

مه كىر و زقسـتانى كىر  
خاننى بن شهـزها بىت  
نى سىرئ جهرگى مه بر  
ئانكو بهار پهيدا بىت  
نه مه<sup>(۱)</sup> داسه و نه بقىر  
ب شاكۆكى<sup>(۲)</sup> دار قهد نابىت

وهرىسـى باش مه لى هه  
ل سى عهردا گرینه و قهت  
ههكو تو هاتىن دا بهى  
ل كىشانى ههچكى<sup>(۳)</sup> لى كهت  
ماتو سهحا<sup>(۴)</sup> لى ناكه  
پاتك و پاتكف عهردى كهت

توى ئالۆزى ئهفرۆكه  
من كهرك پهيدا نهكر  
مادى كىقه چى نوكه  
ئان كى هات كهرى وه<sup>(۵)</sup> بر  
تهنگا<sup>(۱)</sup> بى گۆپالوكه<sup>(۲)</sup>

(۱) ل جههكى دىتر: مه نه.

(۲) شاكۆك، رهنكه مهبست (شالوك) بىت.

(۳) ههچك يان ههچك، ئهو دارى سهر قۆف ب رهخهكى وهرىس قه گریددن.

(۴) سهحكرن، بهرىخوهدان.

(۵) ل جههكى دىتر: ته.

ئەفرۆ من قەستاتە کر

کەری دا بەم هەفرانی<sup>(۳)</sup>  
بەلێ باران قەناکەت  
گەرەکی بەدەمە بانێ  
کولان و جۆک بوونە شەت  
شیف پابوو هاتە خانێ  
هشیار بی ئاف تە نەبەت

ل گێرانی بەگوردانی  
دقیقت ببینی ژ خو وێقە  
چاک وێ چەندێ بزانی  
کیشەک تە دایی هۆقە  
هشیار بی ل سەرێ بانێ  
فراکە<sup>(۴)</sup> د بەردا گۆقە

بارۆقەییە و بو گزڵووک  
پەقیقت بانێ ئاف قەخار  
کا قازان و مەنجەلووک  
لەگەن و سێهنی<sup>(۵)</sup> و تەرار  
رەخ دەری بکولە بو جۆک

(۱) تەنگا، ئەو ئەوا د ئیخستە ئاف تەنگا هیستری ل سەر جل و بەرپشتا.

(۲) گۆپالوک ئەو خەلەکا داریە ئەوا (تەنگ) پێقە موکۆم دبیت.

(۳) دەمی گەنمی ل ئاشی دکەن دبێژنی هەفران، واتە ئاری گەنمی.

(۴) بۆ ئەوی جەه دەیتە گۆتن ئەوی پێشیا ئەوی بەردای، واتە دەسایە هەردەمی کەسەک تیدا

بکەفیت ئیکسەر دی کەفیتە خواری، ب کورتی وەکی (گفاندی)یە.

(۵) سینی.

نماندن تهحتی (١) و خرار (٢)

جهن جـ وو گـهـ زوی پـاقـی  
هچـك و دهـنگـا هـهـلـهـدن  
شـكهـف ب شـیـكـی نـهـهـاقـی  
یا تـژی بـوو ژـهـر قـهـدهـن  
نـه شـاش بـه و بـهـری خـۆ بـدی  
بـلا ئـمـان دهـنگـهـدهـن

بگهه نه نهینا تهپوون  
ئاقا دلۆپیت شۆیلی  
بوون پنی و پیقه زهروون  
هیادی هههه نه کیلی  
شهنگسته (٣) د مکۆم نه بوون  
گولتا خار هۆ نه هیلی

وهی دی چ ل قـی مـالی کـهـم  
دی ئههف شههفه د چ نهین  
هنده گادا (٤) پهیدا کهم  
بچینه تییرا پهههههین (٥)  
جهن هۆ نی زها کهم

(١) تهحتی یان تهحیتک، ئهو نهینه ئهوا ژ (لشا واته هریا بهرخا) سالی چیدکر، کو وهک دووشهک ل سهه دنهستن مینا دووشهک و ل وهرزی سهههههه وهک لهیف ل سهه خوه ژی دادان.

(٢) خرار، تییرا بچویک واته پههههه تییر.

(٣) بنیات.

(٤) نهینا.

(٥) نهستن، خهه.

وه بگره ئهم ریتفینگین

پیچه کئی بووقه حه تاف  
وان نشینا رانیخه  
ئه فرۆکه یه مه بالاف  
جاکیت خو ژبه ر خو بیخه  
زویه هیش چک نه بووی ئاف  
زارا که ه و زوی بگفیش ه

هنه دهک شفتانا<sup>(۱)</sup> بینه

چیکه نه نفاقپر و تانا<sup>(۲)</sup>

به ر و پشت تی وهرینه

کا هه ری بو کورتانا<sup>(۳)</sup>

ل ره خ ده رگه ه ی بخه لینه

پیا ه چه قیت همانا<sup>(۴)</sup>

دا بابرکه ه ی<sup>(۵)</sup> ئیکجاری

زقس تان گه له د ساپن

هه لیزینه دیوار

مالیت ب کاروباران

بیهنا پینگ بهاری

دکاک<sup>(۶)</sup> پاریزی کارن

خانی ره خه ک ژی گو ه

(۱) چیف، دار.

(۲) وهک دیواری، لی بهس ب دار و ترکان چیدکهن.

(۳) (کورتانکرن) واته (له بگکرن).

(۴) همان، کهقلن مه و بزانا و... هتد، پشتی پاقرکرن ژبو ئه رزاقی مفا ژئ دهیته و مرگرتن.

(۵) دا بای بیری.

(۶) دان و دکاک (دهخل و دان).



ژ نیقی شیف وئەف کەرزى  
 لورینی (۱) گورگ هاتنە هۆفە  
 نە دویرە گیسکا برى  
 هەمى بوونە تلۆفە (۲)  
 گياشەشۆك (۳) هاتە زویرى (۴)

داى كو كورپى بیدەنگ كەت (۵)  
 هیدى دەنگى تە نەهیت  
 هەمىاد لحيقی وەرکەت  
 عەوکی چووی دا نەهیت  
 دى قارا (۶) تىژی سە کەت  
 پیژنەکا (۷) ل بانى تیت

قەدەکا دارى بینە  
 دا نەجار بکەتە گویزک (۸)  
 سى ئاف شوینا (۹) قەهینە  
 پلیتەکی (۱۰) ئان تپرک

(۱) دەنگى گۆرگی.

(۲) تلۆفە، واتە ئویشە بۆ نموونە وەك ئویش تری و... هتد.

(۳) شیل و بیل، ئالۆزیوونا پەوشن.

(۴) زویر، مل.

(۵) هەلبەستخان دبیژیت: "گەهشتنە قۇناغەکا دی (۳)، گەها (۳) سێیخ".

(۶) قیرى، قیرە.

(۷) پیژن، دەنگى برێقە چوونى (پیان).

(۸) گویزک، ئەو دارە ئەوێ دکنە د ناڤ هەر دوو چالکین رەخین باگوردانیدا، پاشى دارەکی

دیتەر د ئیخنە پوانى هەر داران.

(۹) موکۆمکرنا دەستکى باگوردانى.

(۱۰) دارک.





ئاگر نینه ژ بـ دارى  
بارەكـ دارا بـ پرە  
نـ دوو ماـن ئىـكـ جارى  
دەرگە نەهـ يـ بـ پرە<sup>(۲)</sup>  
بوڧە تەمەدوى و تارى

سەرما كەتەهناقا  
خۆ نىزىكى كوچكى كر  
دويكـ يلا تىتە چاقا  
دلۆپىا دفنـ شـ وورپر  
دى خـ قـ قـ مالاقا  
ئىكجار ئەقە سـ پرى بر

يالە يالە<sup>(۳)</sup> و گازە گاز<sup>(۴)</sup>  
سەر بان تىزى بوون<sup>(۵)</sup> مروڧ  
پىر و بچويـكـ و تـ ۆلاز  
ژنا دەستا و ئۆقە ئۆق  
گەنجـا خۆشـكرن ئاواز  
خۆزىت مالا بـ شەكر و تۆق

جقاتە كا بـ بـ دەنگى

---

(۱) ل جەك دىتر: سەرە.

(۲) با د بنرا ناچىت.

(۳) يالە يالە: بۆشاقى، قەرەبالغ.

(۴) هەلبەستمان دىبىزىت: "گەهشتنە قۇناغەكا دى (۴)، گەها (۴) چارى". گازە گازە:  
گازندە.

(۵) ل جەك دىتر: بو.

تە دەقیقت بیتە دەنگ و دوور  
 ومە دەری هۆب شەنگ  
 سەمە اوهری بینە ژوور  
 پفکی هۆ ژرەخ و چەنگ  
 بلا بیتە هەمەمەوور<sup>(۱)</sup>

داک و دیوان بشاریت<sup>(۲)</sup>  
 سەرھاتی<sup>(۳)</sup> خوش بیژن  
 دویر پلنگە و شیرئی تیبت  
 دئی کۆم کەن و دارئیژن  
 هور هورە و هرچە کاتی  
 دویرا ئیکادى بیژن

زقسەتان و سەمەمەوور  
 دئی ومە روینە خەئاری  
 بلا تە بیبتن بەمەوور  
 چایە کە خوشال قیاری  
 نە کەنە بۆوی چا زەر  
 نووی چیکەن تەوقی ل وئیاری

دەقەکی ب کەنە و بەشوش<sup>(۴)</sup>  
 دئی ب خۆ دیوان پی شاریت  
 چا قەخووری سەبەت خوش

(۱) تیکلبوونا ئاگر و خوعلین.

(۲) گەرم و خوش ببیت.

(۳) ل جەهەکی دیتەر: سەرھاتیەکا.

(۴) گەرنزینی، کەیفخووشی.

ئەقە ھەر شەف بلا بێت  
دئ گوھداری وی بئین بوش  
دا زوی خەوا مە نەھیات

چەند بریس یەکا قەدا  
بۆ نالین و گورمە گورم  
بارپۆقە ل ھەمی عەردا  
بەفر ئینا و کرە کۆم  
بچینە کیشا دار قەدا  
سۆبەھی ئەزئی ب شۆلم

جار بەفری و جار شلۆقئ  
باگوردانئ ب دویش مەقە  
بانئ دیلی زئی و گوقئ  
پاتورا<sup>(۱)</sup> گەگە گە  
بەسە بو و وختئ شیشئ  
ھەرە خارئ پەرچە<sup>(۲)</sup>

پەزئی ھات و ئیقا  
تەخەکا<sup>(۳)</sup> چۆلی<sup>(۴)</sup> نینە  
شان قەپمەت و سارە  
بکە گازی گولئ نینە  
کوتمان<sup>(۱)</sup> ھافپ<sup>(۲)</sup> و وارە

(۱) یرت یان دندکا بەفرئ.

(۲) نئستن، خەو.

(۳) کۆمەک.

(۴) چۆلی، بۆ چەقین ب بەلگە یین ھەر دوو دارین مازی و بەری دەیتە گۆتن.



ئېك و جگاره تېكهن  
كهر ما برسى د گوقن قه

تونه چه روينه<sup>(۱)</sup> خارى<sup>(۲)</sup>  
ئهمىن د<sup>(۳)</sup> هاتينه نك ته  
نيزيكه گوڤال خارى  
بچويك كه كى فرېكه  
قن ته قنى<sup>(۴)</sup> و دنيا<sup>(۵)</sup> سارى  
جهى خو ل فيرى چي كه

هه كو<sup>(۶)</sup> ل به فرى دبته شهف  
كوپشه جهى خو د گرىت  
چ ساهيه و به فرو كهف  
چيره چيرى زى د ئينيت  
په لوشخيت<sup>(۷)</sup> كه زانى ئهف  
چيروك بيا زه د شارينيت

قن ديوانا بى دهنكى  
دى چيروك كه كى بيا زن  
ل هويقي<sup>(۸)</sup> بين هه تا كهنگى  
كانويناش شهف دري زن

(۱) ل جهه كى ديتىر: روونه.

(۲) هه لهبه ستقان د بيزيت: "گه هشتنه قوناغه كا دى (۵)، گه ها (۵) پېنجى".

(۳) ئهم بىت.

(۴) ل جهه كى ديتىر: دمقن.

(۵) ل جهه كى ديتىر: جيهان.

(۶) قهرسين.

(۷) په لى ئاگرى.

(۸) ل جهه كى ديتىر: هيقيى.



وی چیرۆکا هۆشەنگی (۱)

دی بـ لا ئـ هـ ز دی بیـ ژم

دویمایهیا چیرۆکی

شەهقا خووانی خوشکر

دهستی خو دا ده‌رگه‌هی (۲)

چراکی وان شوڵ نه‌کر

به‌ری خو دا لیوانکی

به‌فره و پاتورا (۳) لیکر

یا که‌تی به‌فرا گران (۴)

ره‌شک (۵) و لیان (۶) بو چنه

دوو دارا بکه‌که‌دان

کونکه‌ره‌خپت وان ب سمه

دی ب ری که‌قی گه‌له‌ک جان

بو ته به‌فرا مکۆمه

ره‌شکی بخو موی بینه

بکه‌ته‌خه و دانه سه‌رپیک

به‌روی و کیلیا هه‌لینه

ره‌خ و دورا به‌ده‌ناقیک

(۱) هۆشەنگ، نافع په‌هله‌وانه‌کی چیرۆکا نافدارا پۆسته‌می زاله.

(۲) ل جهه‌کی دیتەر: ده‌ستی خو هو دادوکی.

(۳) پرت یان دندکا به‌فری.

(۴) هه‌له‌به‌ستمان دبیژیت: "گه‌ه‌شته‌ قۆناغه‌کا دی (۶)، گه‌ها (۶) شه‌شی".

(۵) ره‌شک ئه‌و پیلایا ژ موی بزنێ چیدکر. ل ده‌می به‌فر بارینی مفا ژێ و مرده‌گرت.

(۶) لیان، ئه‌و پیلایه‌ ئه‌وا ژ داری چیدکر، ل ده‌می به‌فر بارینا زیده‌ پین ب ره‌شه‌ک دکرنه‌ د

ناف لیانیدا و ب نارامی و ته‌سه‌لی ل سه‌ر به‌فری ب ریقه‌ دجوون و بی کو پین ئه‌وان دناف

به‌فریدا بجه‌ خورای و ئاسی بین.

گورکە کە باش قەھینە  
هاو ئەقە بۆتە رێک

بۆ رەشک بەفرا گەرمە  
پیت تە تێدا نا تەزن  
کاری مەیه نە شەرمە  
خەلک ب ئەزمانی خۆب گەزن  
نە بیژە ئەقە ژبەر مە  
ئان بۆ بەری خۆدا من

وەسا هات بەفری لێکر  
هۆنی قە سەریت جییا  
بەر چە لا قەلەوین تێکر  
خۆ ھاقتە گەلییا  
لاتی<sup>(۱)</sup> رەنییا<sup>(۲)</sup> خۆ چیکر  
ل بـن دۆلا ژبیری بزییا

پیکەن<sup>(۳)</sup> رەشک و لیاننا  
ئەفرۆکە ئەم د بی داریین  
خۆ ھا دەینە زۆزاننا  
هی زەکا ب کاروبارین  
ژبلی بیمەک<sup>(۴)</sup> و کەزاننا  
دار قەد بنی زە<sup>(۵)</sup> واریین

بن کیشا ب دەنگ و دوورە

(۱) ئەردەکی بچوکی چ بۆ چاندن چ بۆ چەروانی بیت دەیتە گۆتن.

(۲) رەنی یان ناشتیا بەفری.

(۳) بکەنە پێ خوە.

(۴) بیمک یان بیوک، ژ کەزانا هویتر و نازکتر.

(۵) ل جەهەکی دیتەر: بیزا.

دهنگى بقره خوشى تىت  
 خودان بقره و باكووره  
 قورمى خلولى هى تىت  
 پشهك و لىيانا سووره  
 بازده نهكو هيقه<sup>(۱)</sup> بىت

سو بههسى دى چه دارا  
 بهلى من كالك<sup>(۲)</sup> نينه  
 دى بهمه دوى دوو دهوارا  
 وهىسهكى قههينه  
 ئهوى جوتى خرار<sup>(۳)</sup>  
 ل بن بهر پش تى بش دینه

بهرى نىقرۆ خالاس بوو  
 دهوار بهرداننه رپك  
 كالكاوى ژ بنى كون بوو  
 خاقهيه<sup>(۴)</sup> چهرمى گولكى  
 كتا دووى كال بن بوو  
 بپى بوو ژ دهقنى مهشكى

كالك ههر دوو ژ ئىك<sup>(۵)</sup> نینن  
 كهك مهشكه و ئىك خاقه  
 بو شروخا<sup>(۶)</sup> قههینن

(۱) هرغه.

(۲) جوهرهكى پىلاقا.

(۳) خرار، تپرا بچويك واته رپهكه تپرى.

(۴) درپايه.

(۵) ل جههكى ديتىر: ژىك.

(۶) كالكين بهرى ژ كههسته لاستىكى و ب قهيتان بوون.

دوری و کیلیا با هردا قسه  
بۆچییه گورگا قسه هیمن  
ژ نه هیئ (۱) کالک و پیلا قسه

ژ دژواریه زقس تانی  
گهرا په پگالی (۲) که قسن  
نناقن وان بهییت مانی  
جار جار گورا قسه چمن  
هیری بالینه ل زنه دئی  
دا بادهن و بریسمن

کن (۳) و مه شک و ناشیرکا (۴)  
بکه پارزونیکی ژبیر نه که  
دهربین بو دهقن تویرکا  
چاچییا کارکن (۵) پاته که  
بهاری هه پره سسیرکا  
بو په نویری ژبیر نه که (۶)

بو نیزیکه شی واتن (۷)  
شله قهیه و بارانه  
تیئ تاقی هه لاتن

(۱) ل جهه کی دیتر: ژ نهی.

(۲) گهرا په پگالی: دکه قهیه نا قهراستا چیا بی مه تینی، هندا قی بامه پرن.

(۳) کونک.

(۴) ناشیرک، که قلی بزنی یان کویسکی ب باشی د گۆرون و چی تیکه کی لئ قهناکه ن و

شیری دکهن.

(۵) ل جهه کی دیتر: کارن.

(۶) ل جهه کی دیتر: ژیاره که.

(۷) هه قیا شوباتن.

چرقینا (١) برویس یانە  
ئەمەیی (٢) دکەین و خەباتی  
بەلەیی هەیش زقس تانە

ش لۆقە و باراننا تییت (٣)  
بەفرا مە پیچەک کیم بوو  
بنی تلخایین (٤) قەدکییت (٥)  
بوتکییت (٦) بانا بوونە جوو  
پەزی بەردەن هەکە بشییت  
ل دەری ش کەفتا بوونە کوو

درانەدن ش ویتک و دەرسووک  
ئینانەدن بەلگە چۆلی (٧)  
دار تەپاش و قولویووک  
دەری ش کەفتا بوو سویلی  
بوو دوکییل و گیالە شووک (٨)  
رۆژنایا بوو گەوولی

بەفەر و گەژک و باراننا

(١) چرقینا

(٢) ئەمەیی دکەین.

(٣) هەلبەستخان دبیژیت: "گەهشتنە قوناعەکا دی (٧)، گەها (٧) حەفتی".

(٤) تلخا بەفری، بۆ ئەوئ بەفرا کەفتی ل سەر ئیک ئەوا ل دەمی پامالینێ ژ بانێ بۆ ئەردی دەیتە گۆتن.

(٥) ئاف ئی ژ بەر دجیت.

(٦) خلولەیین بانێ، کوو ل دەمی بارینا بارانی شێک ئاف دەیتە خواری.

(٧) چۆلی: بۆ چەقین بەلگەهە بین هەر دوو دارین مازی و بەری دەیتە گۆتن.

(٨) شییل و بییل، ئالۆزیوونا پەوشن.

ئەفەزە رەنگە شەواتە (۱)  
 شەپە و شەویە و تویفانە  
 بەفر چوو بنە لاتە  
 چەر چەر باگوردانە  
 ئیقا زەری ژگیگە تە

گیزنۆکە سا سەرێ بەری  
 شەخموکە هیش تە د بچووین  
 فیس تەن ل خۆ شەقەری  
 سەتقانکە وئ بەلبووین  
 هات و یا دکەتە گەری  
 پەری بە دوپە هە ئیشیکە (۲)

ئیکە وان گوینیە (۳) هنجەن (۴)  
 چیل و گول (۵) مانە برسی  
 گوریت دریا ای فە چەن  
 هری شە کە دا بەر سی  
 چیل هات و گولکە چوو بەن  
 دەوار مانە بەر سی

گەرە دان (۶) مە نەمایە  
 کە دێ چیتە دەستاری  
 لیوانکە کە (۱) بەر بایە

(۱) هەیفە شوباتە.

(۲) ئیشیکە: کەژاوە، خەرقەبوون.

(۳) هەلبەستەن دبیژیت: "گەهشتە قۆناغە کا دی (۸)، گەها (۸) هەشتە".

(۴) ل جەهکە دیتەر: پەنجەن.

(۵) گولکە.

(۶) دانە خوارنە.

هـنـدە رۆژ چـو و نـیـتـیـا رـی  
مە نە شە کرە و نە چایە  
رۆنـا هـی چـو و بـو و تـا رـی

بەرخیت<sup>(۲)</sup> مە شیرئ کیمە  
دئ ب رەشـینە هـە لـزئ  
سەرمایە و تەقن و لیمە<sup>(۳)</sup>  
گوف واهە ل بنئ گویزئ  
ئەز خـودانئ بزنی مە  
کەفکا<sup>(۴)</sup> پاقئ نـا ف رـیـزئ

جـهـئ بـهـرـخـکـا پـاـقـزـکـه  
ژئ قیـدە<sup>(۵)</sup> دار و چیلکـا<sup>(۶)</sup>  
مـریشـکـا ژ وارا کـشـکـه  
ئـئ نـهـهـیـلـه چ پویشـکـا<sup>(۷)</sup>  
کۆزکـا<sup>(۸)</sup> بەرخـا بابـرکـه<sup>(۹)</sup>  
بـۆ دـهـفـشـیـلـئ<sup>(۱۰)</sup> بکـه دیزکـا<sup>(۱)</sup>

(۱) بەرسقکا بەردایا خانئ.

(۲) ل جەهکئ دیتەر: بەرخکیت.

(۳) لیمە، بۆ تەقن و هەریا رۆهن دەیتە گۆتن.

(۴) مەفکا: کەفیک، دەستمال.

(۵) کۆمکە، لیکە، خرفەکە.

(۶) تپکین دارا یین هویر.

(۷) پویشئ گیای.

(۸) جەئ ئی مانا بەرخان و جودا کرنا ئەوان ژ ماکن.

(۹) جەئ جودا کرنا بەرخکا ژ ماکن.

(۱۰) دەفشیل، بۆ هویرەکە ساقاری یان سەریژا ئاری ئەوا د کەلاندن و ددانە بەر تەرش و

کەوالان دەهاتە گۆتن.

بـدەن لـیـوازا<sup>(۲)</sup> دەفـشـیـلـی  
 چـیـلـی و گـولـکـی ژـبـیـر نـهـکـەن  
 وان کـیـقـارـیـت<sup>(۳)</sup> نـهـیـا  
 تـازە دـبـن بـهـفـرـی قـهـکـەن  
 پـهـزی بـدەـنـی قـی شـیـلـی<sup>(۴)</sup>  
 دار دویـنـکـا<sup>(۵)</sup> چـۆـلی<sup>(۶)</sup> تـیـکـەن

پاشی کـیـقـار<sup>(۷)</sup> پـنـجـن<sup>(۸)</sup>  
 پـهـز گـهـلـهـکـی بـرـسـی یـه  
 هـهـرـنـی ب دارا قـهـقـوتن<sup>(۹)</sup>  
 بارۆقـهـیـه و تـهـحـلـی یـه<sup>(۱۰)</sup>  
 دا بـو خـارنـی کـو ب شـیـتـن  
 پاشی گـوـف مـالـا وی یـه

نـیـف شـهـف بـو و رەو رەو سا<sup>(۱۱)</sup>  
 چوونـه ژ گـیـزا هـه و یـقـه  
 زۆرـیـکـیـن<sup>(۱)</sup> کـهـقـتـه گـورگـا

(۱) قازانکا درگنی.

(۲) لاواز، به‌لەنگاز، هەزار.

(۳) گیقار، ئەو گیایی ب ستریه.

(۴) شیل، بۆ ئەوی ئەردی تیر ئاف زه، واته هەردەم تەر بیت دەیتە گۆتن.

(۵) ل جەهەکی دیتەر: دینکا.

(۶) ل جەهەکی دیتەر: جلی.

(۷) گیقار، ئەو گیایی ب ستریه.

(۸) پەچن.

(۹) ل جەهەکی دیتەر: قەقتن.

(۱۰) بارانه.

(۱۱) هەلبەستفان دبیژیت: "گەهشتە قۆناغەکا دی (۹)، گەها (۹) هەهه".



گیاهه شوک<sup>(۲)</sup> هاتمه هیئه<sup>(۳)</sup>

بو تهق تهقا دار قه ما

هو چوونه ب سه دریه<sup>(۴)</sup>

دهنگی وان بهتال نه بوو

بوو حهف حهف و نپه نپه

کسه سی ئاگهه ژ من نه بوو

گورگا سه برینه دارکر

چ ئیغبالا<sup>(۵)</sup> وی هه بوو

په شوکا<sup>(۶)</sup> مه شوئل نه کر

ییا د بووریتن زقسیتان

سهقا پیچهک لی کیم بوو

جار جا تیتن<sup>(۷)</sup> و باران

بنی تلخا<sup>(۸)</sup> ژئی چوون جو

باهوره<sup>(۹)</sup> و فویتی<sup>(۱۰)</sup> قهدان

دوکیئل<sup>(۱)</sup> ئالوزی<sup>(۲)</sup> ئه قرۆ

(۱) ئۆیرین.

(۲) شیل و بیل، ئالۆزبونا پهوش.

(۳) هرغه.

(۴) سهه ریکیقه.

(۵) ئیقبال، بهخت.

(۶) په شوکی، جوهرکی تههنگین کهقن، نهوین کو ژ سهری لولیا نهوی په دکر.

(۷) ل جههکی دیتر: هو تیته.

(۸) تلخا بهفری، بو نهوی بهفرا کهقتی ل سهه ئیک نهوا ل دهمی رامالینی ژ بانی بو نهردی

دهیته گوتن.

(۹) ل جههکی دیتر: باهره.

(۱۰) ل جههکی دیتر: فیتی.

سـرپ و سـهـرمـا نـهـرم بـوو  
 پـیـچـهـکـن سـهـقـا ئـن شـکـهـسـت  
 بـنـن تلخا گـهـرم بـوو  
 ئاـقا بـهـرشـیـفـکا<sup>(٣)</sup> قـهـرـسـت<sup>(٤)</sup>  
 خـارنـا بـهـرخـا هـهـلـز بـوو  
 یـا بـن شـیر دا<sup>(٥)</sup> دهنـن ب دەسـت

دئ بهـار پـهـنگـن خـوۆ دـهـت<sup>(٦)</sup>  
 گـوهـن خـوۆ بـده قـان دهنـگا<sup>(٧)</sup>  
 هـهـیـفا هـات و ژ نـوی ف<sup>(٨)</sup> سـهـرکـهـت  
 دا شـوورپـا وان بـی شـهـنگـا  
 پـهـز پـالـین<sup>(٩)</sup> کـر شـقـان کـهـت  
 بـیـریـا شـوۆ نـاز و دهنـگا  
 دـیـاره ئـهـقـرۆ زـیـهـنـهـ<sup>(١٠)</sup>  
 دهنـگـن مـهـشـک و تـهـنـهـکا

(١) ل جههک دیتەر: دکیل.

(٢) ل جههک دیتەر: نالزی.

(٣) بهرشیفک، ئەو ئاقا دەمێ بەفرا چیا د حەلیت.

(٤) ل جههک دیتەر: بهرشیفکا ئاف ئن قهرست.

(٥) ل جههک دیتەر: یا بن شیر هودا.

(٦) ههلبهستان دبیژت: "گههشنه قوناغهکا دی (١٠)، گهها (١٠) دهه".

(٧) ل جههک دیتەر: بهرئ خوه بده قان پهنگا.

(٨) ب.

(٩) دەمێ نیقرو پەزی د بەنە مەخالی بۆ بیهنقهدانئ و ماوئ رادکەن بۆ چەرینئ و د زقەرینە بۆ دانئ ئیقارئ بۆ دۆهتتەن دبیژنئ یالین..

(١٠) زیبه، د ههیفا ئاداریدا ههتا ئەگەر بهفر و باران ژێ نههیت ههشت رۆژان سهقا بهرهف سارپوونیه دجیت، واته ههز ژ (٩)ی ههتا (١٧)ی ههیفا ئادارئ.

ئەفەقە ج بارۆفەنە  
 بنیپرە سەربانی و پەقەقا<sup>(۱)</sup>  
 وەدی بابوچ شەخ پەنە<sup>(۲)</sup>  
 خانین مە ژ بنی لەقا

دوکیل<sup>(۳)</sup> نادەرکە قیت ژ خانی  
 ژیەر با و باهورا<sup>(۴)</sup>  
 دئ بەرئ خۆ بەدە بانی  
 ئەهیوان و سەفک<sup>(۵)</sup> و درا  
 ئالوزاندن<sup>(۶)</sup> کابانی<sup>(۷)</sup>  
 قەمرین کوچک و چەرا

چەاق نەپاربن ژ دوکیل<sup>(۸)</sup>  
 دفن ژیکە تیتە خەار  
 ژ تەمەدی<sup>(۹)</sup> و غلیلا  
 سەرە و ئەقەرۆ دنیا<sup>(۱۰)</sup> سەار  
 قولپوکیت<sup>(۱۱)</sup> نەیا

(۱) پەق و دەرژین بانئ خانی.

(۲) دژوار.

(۳) ل جەهکئ دیتەر: دکیل.

(۴) ل جەهکئ دیتەر: باهورا.

(۵) سقاندە.

(۶) ل جەهکئ دیتەر: ئالزاندن.

(۷) خانما مال.

(۸) ل جەهکئ دیتەر: دکیلی.

(۹) ل جەهکئ دیتەر: ژ تەمەدوی.

(۱۰) ل جەهکئ دیتەر: جیهان.

(۱۱) ل جەهکئ دیتەر: قولپوکیت.

ماينه بـ نـان و گـرار

سـ پـيـدئ رۆژ هـاتـه دهرئ<sup>(١)</sup>

بـ و هـختـئ بـهـرـهـرۆژـكا<sup>(٢)</sup>

بـهـار نـيـزـيـك بـ و و هـهـرئ

حـولـى كـهـن تـاق<sup>(٣)</sup> و دۆشـكا<sup>(٤)</sup>

ژ هـهـهـ لـبـزانـدنا بـهـرئ

تـهـنـوـير<sup>(٥)</sup> دادان بـ و لۆشـكا<sup>(٦)</sup>

كـيـم بـو و ل نـاف گـونـدى بـهـفـر

دا چـوون پـيـچـهـكـئ تـلـخـه<sup>(٧)</sup>

تـهـيـسـيـن دار و كـهـقـر

هـهـواره بـ و بارۆـقـه

ف سـهـرـكـهـتن<sup>(٨)</sup> شـهـقـبا و چـهـقـر<sup>(٩)</sup>

شـلـخـه<sup>(١٠)</sup> مـيـشا دانـهـقـه

(١) ههلبهستمان دبئژئت: "گههشنه قوناغهكا دى (١١)، گهها (١١) يازدئ".

(٢) بهريهروژك، بۆ جهئ تاق لئ ددهت و مروؤف قهست دكهئ ل دهمئ سهرمايئ دهئته گۆتن.

(٣) ديوار.

(٤) جهئ بلندئ روينشتئ.

(٥) ل جههكئ ديتر: تهئير.

(٦) سهوكيئت نانئ.

(٧) تلخا بهفري، بۆ ئهوي بهفرا كهفتئ ل سهريئك ئهوا ل دهمئ رامالينئ ژ بانئ بۆ ئهردئ

دهئته گۆتن.

(٨) ل جههكئ ديتر: ف سهركهئ.

(٩) جوړهكئ گيايه.

(١٠) د دهيقا (٥) دا مئشا هنگفينئ شلخا ددهئ، ل ئهوي دهمئ دهستهكهكا مئشا ل گهئ

(ميرا) خوئ ژ سندوقا مهزن دهردكهفن بهرف جههكئ ديترقه دچن و د مينئ، ئهقه ژئ وهك

جودابوونهك دهئته هژمارتن.

دۆل بنی و به له كه (١)  
 به له كا (٢) هه لدا وارا  
 كه قی بوونه له زه كه (٣)  
 په ننگ قه دا دار و بارا  
 په زگه له كی چه له كه  
 بارین (٤) كه ت به رخ و كا را

په نگی ت گیا و كویا ك  
 می ش هنگه مین لی زق پین  
 ل خ زیم و هه له له لوكا (٥)  
 ش لحه بو ش و لی نه مین (٦)  
 داده نه می ژمی ژوكا (٧)  
 شان هك (٨) ه و ئی پر ك رین

ح ه وان دن دارا هی ل مین  
 تفتفا چویچك و كه وؤا  
 بره و بره ه وؤا فرین  
 رهق رهق پابوونه هه هه ووا

(١) به له ك، هندهك رهش و هندهك سپی.

(٢) ل جهه كی دیتر:

(٣) كه قی پین به فری حه لیان.

(٤) بارین، دهنگی به رخ و كاركا.

(٥) ل جهه كی دیتر: به بیوینوكا.

(٦) پاوهستان.

(٧) میهن.

(٨) شانا هنگه مینی.

هـۆل ئۆيىك و دوو داخـورپين

ژ بيهننا بهـبارئ لـهـوا

چـك چـين ماشـينك و رەش وئـل<sup>(١)</sup>

ژ وئ هـهـفرستـئ هـاتـهـ نـك<sup>(٢)</sup>

پـيـكـهـ خـاند و لـئ بـو هـيـل

رـاـقا<sup>(٣)</sup> هـات و مـيـش خـورينـك<sup>(٤)</sup>

دا كـويـشان<sup>(٥)</sup> كـوور و نـهـيـل

وـهـرـيـسـن قـاز و قـونـگ<sup>(٦)</sup>

ژ ئـاخ و ئـوخـا بهـبارئ

وـه دـياره كـو ويا خـۆشـه

قـى نـهـخـشى و قـئـ كـراري

گـيـال چـهـلختـا<sup>(٧)</sup> بـوو گـۆشـه<sup>(٨)</sup>

پـهـزى بـينـه كـهـرـبارئ<sup>(٩)</sup>

هـهـكـه تـهـ قـيـيا بـدۆشـه

نـيسـانۆك<sup>(١٠)</sup> و ئـادارۆك<sup>(١)</sup>

(١) جۆرئ چويچكانه.

(٢) ههفرست: دارا ههفرستی.

(٣) رەنگه جۆره بائنده بيت.

(٤) جۆره بائندهكه مېشپن هنگفینی دخۆت.

(٥) كويشان: پرکرن.

(٦) ل جههك ديتر: قلنگ.

(٧) چلخت، ئەو بلنداهيپن زهحهته ب سهريكهقى.

(٨) زئده بوويه.

(٩) كهريارا ئاگرى، كۆمكرن و دانانا داران ل سهريك بۆ ئاگر ههلكرن.

(١٠) نيسانۆك، جۆرهك گولئن بهاريه.

زویرو گەلی نەخشاندن  
 دۆلاب رېزە و دەنگە هەوۆک  
 نەفەهەوۆکی (۲) ئارانن  
 رەنگ و شەنگن هەلەهەوۆک  
 کەلی سیخیا قەهانن

بەریی خوۆبەدە هەلزا  
 بلنەد کەر گوپیکا خوۆ  
 ئان سەسن (۳) و نیرگزا  
 بسکە دا هەقەالا خوۆ  
 بابەئەیسەک و مامبزا (۴)  
 بەریی خوۆ بەدەینیی ئەز و توۆ

سیخی (۵) بەردان کویزکی (۶)  
 کەقەپە پیرا (۷) وان لاتا  
 کەسەک و شەین هۆدا چرکی (۸)  
 لویشە (۹) ساخەمە زادا  
 گییا چن چوونە ترشوک (۱)

(۱) ئادارۆک، جۆرەکی گۆلین بەاریە.

(۲) جۆرەکی گیایە.

(۳) گۆل سەسن گۆلەکا ب رەنگی قەبوویە.

(۴) مامبزا، مامز واتە غەزال یان خەزال.

(۵) ئەو سیخی ژ گیای دەرەکەقیت.

(۶) کویزک، ئەو جەه یی کو ئاخ و بەر تیکەل، جەهکی شەبیایە و ئاسی و بی دارویارە.

(۷) جۆرەکی گیایە دەیتە خواری.

(۸) چرک: نەخۆەشی.

(۹) لویش گیایەکی بەاریە، بەلگین ئەوی دێژن، بۆ بەر برنجی و ساقاری بکار دەینن.

ژ پێشاسا<sup>(۲)</sup> پـارزوين بـادا

بهارا خووش گههشتی  
ژ بیهنا گول و گول دارا  
به یاری جانی رشتی  
ئیک جار گوپیکیست دارا  
نخ پەز خلاس بوو ژ مشتت<sup>(۳)</sup>  
شھین<sup>(۴)</sup> کەفتە دەوارا

خو پانیخستت بهاری  
مه حفویریت رهنگین و گول  
سۆربوون گولیت هنیاری  
قه بوون دلیت برین کول  
مه گه پیرانه قس جاری  
رهنگ و ئالن کوور و مل

ئەهفان وار و رهنگینا  
بهاری پانیخستت  
ئیک جاری دوریت کوینا  
ئالسه کازو هه قپستت  
گول بهار چوو خازگینا  
بو گوقه نه ندی دپستت

هنیدی بهاری خووشه  
خهباتی دی کهتن مییش

(۱) ترشۆک، گیایهکی بهاریه، بهلگین ئەوی نیف پهحن و درێژن بو خوارنی بکاردهینن، ل

زۆزانان شوین دبیت.

(۲) پێشاس، ل زووزانان شوین دبیت و تاما ئەوی مزه.

(۳) جه ئالف یان گیا دانا پهزی.

(۴) دهنگن دەوارا وهک ماهینن.



بیریا چه لکه شیر دۆشه  
 دئ هیتسه گوهاننا هیتر  
 کۆتسه لای<sup>(۱)</sup> ئاشی بۆشه  
 نا پراوسیتین نانیپیز

بییرا خوۆ بینسه ل بهری<sup>(۲)</sup>  
 بوۆ ههقه پان و هیراننا  
 دستارچی هه به بوون ههری  
 جوۆهنی<sup>(۳)</sup> بووی قوتاننا  
 دار دنگانی<sup>(۴)</sup> بووب گههری  
 دهسته جووهنی هه باننا

شهقه ههروک و هیراننا  
 دانهی رگ و ساقاری<sup>(۵)</sup> دگهه  
 تشیا ههقه قال هه باننا  
 دهسته تک و دوو دانابان بههر  
 ئییک و بهه نندا سترانا  
 یی سی<sup>(۶)</sup> دا بوو کههته سههر

جووهنی دوو دا ل بههر رویین  
 دگۆتسه قاننا شهقه ههروک<sup>(۷)</sup>

(۱) دویمایا ئەوئ جەیی یە ئەوئ ئاف د گەهیتە بۆ زفراندنا ناشی داكو بكار بکهفیت.

(۲) هەلبەستخان دبیژیت: "گەهشە قۆناغەکا دی (۱۲)، گەها (۱۲) دوازدی".

(۳) جوۆهنی (هاون)، ئەو بهری ب ئەندازەیا (۲۰سم) قهوارتی و کولای، ل گەل بهرەکی نیژیکی

(۲۰ هەتا ۳۰سم) درێژ، ژێۆ قوتان و هویر هویرکرنا تستان بکاردهین.

(۴) ئەو دارێ زەلامان ب شیوهیەکی ریکوپییک (دان) پین د قوتان هەتا نامادە بیا.

(۵) ل جەهەکی دیتەر: ساقاریت گەل.

(۶) ل جەهەکی دیتەر: دی.

(۷) شەفرۆک (نۆبانئ)، واتە هەر رۆژ سرا مالهکی بوو.

دا هۆزانا ژبهه ر خه وینن  
نیرگ ز و پهه ری و ئاسه وۆك  
دا بیژن و قهه گیه پینن  
زراف و گه وول و عهه شوك<sup>(۱)</sup>

دنگه دنگه دار دنگه  
حنیه ره یه دهته بهه  
بزاقه به بهه دوو لنگه  
به و پکهانه یه دوو بهه  
شلقاند هۆژ مل و چهه ننگه  
گهه<sup>(۲)</sup> و گه و بهه ردهانه سهه

ما بهه ری هۆ ئاش هه بهه وون  
دا هه مهه بهه یه و هیهه ری  
نه به ئاول و شفهه<sup>(۳)</sup> بهه وون  
گهه نه بهه ر گهه نه بهه دا نه بهه گیهه ری  
ل هه مهه یه گهه نه بهه دا ئاش نه بهه وون  
کهه ری پهه شهه ل بهه ره دهه ری

کهه تهه له بهه نه بهه و کهه ویر  
پهه زکهه ل سهه ر چهه ننگه ل پهه ری  
هاتهه خهه ری هه فهه پان هه ویر  
ئاشه نه بهه دهه سهه ته بهه ری  
بهه ری خهه و دا جوکهه دویره<sup>(۴)</sup>  
کهه ئاشه فهه ره سهه ته<sup>(۱)</sup> ل کهه ری

(۱) زراف و گول و عهه شوك، نهه سهه رانه بهه دهه گهه نه بهه.

(۲) ل جهه کهه دهه ته: گهه فه.

(۳) به دار.

(۴) ل جهه کهه دهه ته: کهه ویر.

چنگل پهر و سهر بستى  
چهرخا ناشى د گيراند  
دۆلىتى هه قهران ئيخستى  
گيلاسسا<sup>(٢)</sup> ناشى شاداند  
من زى پاكرو ب مسستى  
ئان موچكا خو زى هه لاند<sup>(٣)</sup>

كۆتتهلى ئان بو شيلان  
ههر دوو كتييت بهر ناشى  
گارس<sup>(٤)</sup> و تهحله<sup>(٥)</sup> هييران  
گه نه نوک و جهه داسى  
دان هاتى و هو ليك بادان  
كه تنه شهري مارماسى

دا كتا زيىرى ئينن  
باش ئيخنه سهر پشستى  
بهر ناشى دى هه ليبنن  
هيىدى داننه سهر پشستى  
تىوكن ل بهرا شىدينن

(١) ل جههكى ديتىر: بهريوويه.

(٢) گيلاس، نهو ئالافى ناشى پى كاردكر.

(٣) پاكرو.

(٤) گارس، بهارهك زوى د چينن و ئاقيه و تير بهرههه، گوليا ئهوى مهزن و گومجه، ب مهبهستا كو زوى ههك ببيت، گوليىن ئهوى د داننه بهر هتافى، زيو نانى دهيتته بكارهينان.

(٥) تهحله، ب دريژاهيا بهارى دچينن، زويكا شوين دبیت و گوليا وى به لافه و نهيا گومجه، زيو نانى دهيتته بكارهينان.

ب گیلایه ه و دان رشتی

به ندى گیلایه شوورکه  
هه که ئار کیمویته<sup>(۱)</sup> بییت  
ناقیا کۆتیه لى بۆشکه  
کو ئاش تیدا نه نقییت  
شیش و سه ریه ستا خوشکه  
چهرخا رپیزی بزفرییت

ته قییا ئاشه کی دانی  
هوستا بی<sup>(۲)</sup> و ژئ بزانی  
بهری خه نده کا ب کوله  
نه بیژی پیسه شه ۆله  
مه زه لکه کا چار کوی  
به رفیره خۆش و تژی

کو ژیه پشیتى سه رنشیف  
باش بکوله و هه ره ل دویف  
ژره خیه دیوارئ بنی  
جهه هیرانه پنیوی  
وی خه نده کی فره که  
بنی سه ر بستی قه که

دی قورمی ل وی دانی  
شه ره زابه و بزانی  
هه که و ته قورم دانا

(۱) گه له ك لاو چى بوو.

(۲) ل جهه كى دیتر: به.

بـانـى مـهـزەلـى پـانـا  
 بـكـه هـزرا كۆتـهـلى  
 ئاـف دى هـىت ل پـشـتـى بـهـلى  
 كۆتـهـلى تـو بـاش چـىكـه  
 چاقدىرىيەكـا چاك ئىكـه  
 بزاننە پوزكـا ئاـقـى  
 بـهـرانـبـهـره ل هـنـداقـى  
 جـهـى شـىش و سـهـرىسـتا  
 بـنـىز ل سـهـر شـهـنگـستا<sup>(۱)</sup>

بـچـىنـه ل بـنـىزى شىشـى  
 مـكۆم كـه وهكى كويشـى<sup>(۲)</sup>  
 چـهـنگـل پـهـر دى هـىنـه سـهـر  
 دـبـن پوزكـىدا بـهـرامـبـهـر  
 عـمـبارا ئاـقـى<sup>(۳)</sup> ل سـهـرپـىكـ<sup>(۴)</sup>  
 رپـىزە پـابـووى وهكى ئىكـ

پـوزك دى ئاـقـى هـاڧـىت  
 وهكى مەشكـى هـو دى كـىت  
 مەنگەنـى چوويە زىهـل  
 بـهـر ئاشـى بـنى يـى ل سـهـر  
 دى هـىتـه چـهـنگـل پـهـرى

(۱) بنیات.

(۲) كويشكرنا مېوئ، ئەووه كو چەققى نزمى بنى مېوئ دىن ئاخى را د كيشن كو ب تنى

سەرى ئەوئ دەركەڧىت، هەردەمى رها خوه گرت و شوين بوو، دى ز قورمى بپن.

(۳) ل جەهكى دىتر: عماره ئاھا.

(۴) ل سەر ئىك.

## دئ لێك زفرینیت گهرئ

بهر ئاشئ بنئ یئ ل سهر  
باش مكموم كهه و پشتهدمر  
كتكا دووئ دئ ئینئ  
ل سهر پشستا وی شیدینئ  
شههرهزایئ دگهل هه بیئت  
چهنگل پهرا لفق نه بیئت

ل هنداقهه دولا دانئ  
پیزئ بادهیئ و بزانیئ  
گیلاسئ بشیدینه  
بهه نكدك وئ ژ دولا ئینئ  
گیلاس ل سهر بهر ئاشئ  
بهرئ خو نه دهیئ<sup>(۱)</sup> ب شاشئ

ئاف دئ ئاشئ زفرینیت  
دهنگئ ژ گیلاسئ ئینیت  
گیلاس دئ تهق تهقئ كهت  
ژ دولا ئینئ دانئ بههردت  
تهقییا هویر<sup>(۲)</sup> و گر<sup>(۳)</sup> كهئ  
گیلاس<sup>(۴)</sup> كورت و شووركهئ

(۱) ل جههكئ دیتر: نه دئ.

(۲) ل جههكئ دیتر: هیر.

(۳) مهزن.

(۴) گیلاس، ئهو ئالافئ ئاشئ پئ كاردكر.

دئ چيکەهەى موچکا درست  
 مزی<sup>(١)</sup> نە پاکەهەى مست مست  
 بەر و بەر ئاش نويژەنى  
 دانە جەئ نەپەنى<sup>(٢)</sup>  
 درست پيەرە هەقرا نا  
 بو کادە و لۆشک<sup>(٣)</sup> و نا نا

رۆژا مەن دەس تپيکرى  
 ئەف هۆزانا هـو دريژ  
 ل چەند هـوپ<sup>(٤)</sup> و تپيا<sup>(٥)</sup> برى  
 کو ديار کەم رەنگا هـيژ  
 ژين هويە کەنى و گرى  
 جار زەلالە و جار قريژ

ژ ميژە ئەز پيەهە وهستام  
 چەرخ و چاخا باز و ليت  
 بيستان و قەسـيل<sup>(٦)</sup> و چەم  
 کو بەر جەئ خو بگريت  
 سەهکە رەوشا وئ کەلەم<sup>(٧)</sup>  
 رۆژ چلەن<sup>(١)</sup> درست ب بـيت

(١) من زى.

(٢) قەشارتى، نهينى.

(٣) سەوکيت نانى.

(٤) عەردئ بەرفرەهە و پەحن و دريژ ل سەر چيا، کو بکەفيت دناقبەرا دوو چياندا.

(٥) تپ، تەخ و چينين کەفري.

(٦) زەفيا دورى.

(٧) ستريين داران.

چاکه پیا دیا ر کهم  
رهنگینا دۆلایت بهلهك<sup>(۲)</sup>  
گولی زی پیهیا کهم  
قهنویریز درین گهلهك  
رهنگه هیژا بها کهم  
شهنگسته باز بهر قهدهك

من دورین گهلهك پاته  
ژ قهچنینی گهلهك ما  
چهل و چیا گهلهك لاته  
خلاس نابیت هۆ هه ما  
شیف گویزه زهقی پتاته  
بن دولك<sup>(۳)</sup> بۆ كهله ما

چهند مرؤقا خو دا ئیک<sup>(۴)</sup>  
بهلكو بچنه كهروانی<sup>(۵)</sup>  
ژ مه پیا دا ریش بووقه پیک  
کیماتیا کهتیه دانسی  
پیکه بچین ئان ژیک ژیک  
مهحتل نهبین ژ ههفرانی

ههکه قوناغا دویر بیت  
نهگه ههنه ئاهاهییا  
هاتن بارانا هویر بیت

(۱) ل جههك دیتر: چل رۆژن.

(۲) بهلهك، هندهك ریش و هندهك سپی.

(۳) بنی یان ژیریا دولا بچویک.

(۴) ههلبهستان دبیژیت: "گههشنه قوناغه کا دی (۱۳)، گهها (۱۳) سیزدی".

(۵) کاروانی.



دئ كـهـفـنـه تـهـنـگـاـفـيـا  
شـرۆـخـه <sup>(1)</sup> لـوـپـا <sup>(2)</sup> سـتـوـير بـيـت  
مـا دـهـرگـه هـهـن هـوـيـشـيـا

كـهـرـوانـيـت كـهـر وـهـسـتـاي  
چـيـنـابـيـت و بـيـ گـيـز گـيـز  
قـوـنـاـغـا دـوـيـر و قـهـمـاي  
كـهـتـنـه رـيـكـيـ و بـوـونـه رـيـز  
بـيـهـنـا خـوـدا ل بـنـي چـيـاي  
نـي وـهـسـتـاـفـه كـهـرئ دـيـز

رـيـكـا كـهـرـوانـيـا دـوـيـر  
هـوـ خـوـ بـهـردا ب دـهـسـتـيـ دا  
تـهـحـلـي يـه و شـيـقـه كـوـير  
چـوـونـه ژ ئـالـوكـا پـيـدا  
كـهـر و دـهـوارئ پـيـر  
خـوـ بـهـلـاـقـرـه گـونـدا

دووا و سـيـا خـوـدا ئـيـك  
ل قـي گـونـدي و گـونـدي هـه  
بـوـتـاري و بـهـرزه بـوـو رـيـك  
مـه نـه <sup>(3)</sup> كـايـه و نـه جـهـه  
هـو ل دـهـوارا بـوـو فـيـك فـيـك  
مـانـه بـرـسـي گـونـه هـه

هـنـدي چـوـون رـيـك دـرـيـژ بـوـو  
جـار جـا دـهـنـگـي صـا <sup>(1)</sup> يـي تـيـت

(1) كالكين بهري ژ كههستى لاستيكى و ب قهيتان بوون.

(2) لوپ، بهركين ژ موى و هريا گرا تهرش و كهوالى چيدكه.

(3) ل جههك ديتر: نه مه.

بزاڤا ب هپـز و كـيش بوو  
كهري هه تويتنا خو رپـت  
باسـك تـزى قـرپـژ بوو  
قهـلـوينـ تـيـكـهـت نهـشـپـت

نهوان كـر و رپـكـى كـر  
نيزيكي گونـدهـكى بوون  
صه<sup>(٢)</sup> هاتنـ و لـى بو نـر نـر  
چويـڤا<sup>(٣)</sup> كـوپـال و چهـلاك بوون  
نپـكـى هـو دار بلـند كـر  
صهـپـت گونـدى<sup>(٤)</sup> لـى كـوم بوون

قى بـهـر دهرى و دهرى هـه  
مپـهـشانـان ناحـهـويـنـن  
قـر قـرا صـانه<sup>(٥)</sup> ب دوپـڤ قـه  
جهـهـكى بخـو ببـيـنـن  
نه مه چايـه و نه شـيـقه  
ل بن قـى دپـلـيـزى<sup>(٦)</sup> رويـنـن

بو باران و ههـرپـا قـويـج  
خـوب عـهـرديـقه ناگـرن  
كالكـا دريايـه و<sup>(١)</sup> لاسـتيـك

(١) ل جههكـ ديتـر: سا.

(٢) ل جههكـ ديتـر: سه.

(٣) ل جههكـ ديتـر: چيف.

(٤) ل جههكـ ديتـر: بو شهـرپـسه و.

(٥) ل جههكـ ديتـر: سانه.

(٦) دپـلـيـزى، بهـرسـقا خانـى.

شوپ شوپه و كههري دكهفن

نهخاسم<sup>(٢)</sup> ئاخ بو پهئويك<sup>(٣)</sup>

بههپيكيكيت وي كنجرن<sup>(٤)</sup>

متما<sup>(٥)</sup> تويتن و ميويژ

باريكت دي تيكههئينه

تويتن كاتهيه<sup>(٦)</sup> و يا تيژ

و ميويژ عومبارينه

بوونه گهئواته<sup>(٧)</sup> و دهبوویش

بكه گازی كو بكر نينه

هندهك هاتنه پيش متاي

كهروانيجا چ ئينايه

ئاگرئ وان يئ ل بهر باري

داخازا ههميما چايه

صا<sup>(٨)</sup> گوغهئندا گريداي

رەش بههئكه ئاريايه

ناقبارك<sup>(١)</sup> هئاريكت ترشن

(١) ل جههك ديتر: كالكا دريای و بن.

(٢) تاييهتي، نهمازه.

(٣) تهفن يان ههپيا روهن.

(٤) پهروكيت دريای.

(٥) كهئويهل.

(٦) كاته واته بهلگين تويتن، ل دهمع ب باشي زمر دبیت، كيم كيم كانا ژئفه دكهن.

(٧) گهئواته، ئەو تريخ هيشتا هسك نهبووی و تام تهپ واته نهبوويه مويژ.

(٨) ل جههك ديتر: سا.

یـیـ د پـهـلـخـیـنـهـ پـیـکـهـ  
دا تـمـ کـهـنـیـ و بـیـهـنـژن  
بـابـو ئـهـقـهـ چ تۆقـه  
گۆتـه ئیـکـ دوو نـهـکـرن  
بارکـهـن بـیـهـنـهـ هۆقـه

ئـهـقـه بـوو واریـ بـهـریـ و ژینـا  
بـاب و بـاپـیرا ل کوردسـتانـی  
پـشـتی بوورینـا چـهـنـد سـالا  
تـه پـسـیار کـر ئـهـقـه کـانـی  
بـهـریـ خـۆ بـدـه ئـهـقـان ئـالا  
ئـهـقـان پـهـرا ئـان ئـهـقـیـ خـانـی

داق داق هـهـلـکـه گولـکـا<sup>(۱)</sup> خـۆ  
ئـان خۆپـسـتیـ و هـلـاتیـ خـۆ  
پـهـر پـهـر قـهـده و بـیـنـه بـاش  
کـو مـه هـهـبـوون کۆتـهـل<sup>(۲)</sup> و ئـاش  
دئ بـچـهـرینـه تـو واریـ خـۆ  
هـزـرەقـان بـه و دانـه بـهـر خـۆ<sup>(۳)</sup>

(۱) بار.

(۲) گولولک هریخ، بۆ تهشی رستن.

(۳) کۆتەل، دویمایا ئەوئ جە یە ئەوئ ئاف د گەهیتێ بۆ زقراندنا ئاشی داکو بکار بکەفیت.

(۴) هەلبەستقانی ل داویا هەلبەستق نغیسیه و دبێژیت: "ئەف چەندە بوو و دوماهیکه داخازەک من هەمی، ژ دلەکی گەش و خۆش هەر دوو دەستێت خۆ راگری و بلند کەمی هەوار و گازی من، گازی خودێ بکەمی، بێژە یا خودێ تو فی مرۆفی ئازا کەمی"

## نوی پۆز<sup>(۱)</sup>

جەرگن کون ئەفرۆکە ساخ بوو  
دلن زها ئاف تی گەپیا بوو  
گوهداری ژینا ئازادی  
ئەفرۆ هویشی<sup>(۲)</sup> ژ خەوی پابوو

ئاگرەك بەر بوو دلا  
نەفرۆزه پۆناهی بلا  
فیغانه<sup>(۳)</sup> ل کەۆ و بلا  
دل گەش بوو وەکی گولا

پۆناهیەك ل دلا پەیدا بوو  
شەمالکا هەمی خانیا بوو  
پەردا تارین گەرت و دراند  
ئاگرئ سۆر ل سەر چیا دیار بوو

---

(۱) ل جەهەکن دیتەر: ناف.

(۲) ل جەهەکن دیتەر: هیشی.

(۳) گازی، هەوار.



وهسا رهقی و خو هاقیت  
پهشی<sup>(۲)</sup> چوو نای کافلی  
گیهکی ل ویی قههکی<sup>(۳)</sup>  
گۆته گای پیجهک علی  
عووع گا رابوو کا وی چ دقیت  
چوو نای دهحلی ب ئیشقلکی

گای قوچا خو درستکر  
پی وی کهته وهریسی  
پویقی تهخمینا خو کر  
خو قهشارت و قهلیسی<sup>(۴)</sup>  
گا قووی هۆزک ژ خو بر  
ژ ترسا دا رهوی و کویسی<sup>(۵)</sup>

بهری گای کهته رویقی  
چاقیت وی ژئ قه نه بوون  
د بهردا بیستتان و زهقی  
دهست و پیت رویقی ژیهر چوون  
گا هاتی ب قوچا و دهقی  
چییل و گۆل دوورا خرپوون

(۱) من.

(۲) هلنگتن.

(۳) گیایی جویت.

(۴) خواه ل بهر قهنا.

(۵) تهحسی و چوو.

پوئىقى رابوو سەھەر پىيىا  
زەقى كىرە دوو پىنگىنا  
ھەلدا نەمال و چىيىا  
ل پىشىخ ھەبوون گەلەك ئاڧ  
دلىق وى ژ بنى قىتەتيا  
ئەقروكەيە مە بالاق

كەت قىق كورپى<sup>(۱)</sup> و جوکا ھە  
ھىدى رابووڧ ھە ئۆتيا  
ژ خىل نەقوتن گونەھە  
تېمەركەن و بزۆتيا  
پىگقە دانى ئان بگەھە  
بوو تەق<sup>(۲)</sup> تەقا دارچىتيا<sup>(۳)</sup>

پوئىقى گەلەك وەستا بوو  
بەرى وى كەت ژووردانى  
دبن را چاقى سەى لىق بوو  
نقىت بوو ل پىشتا بانى  
خۆش نىچىر بوۆ من چىبوو  
سەيىت گوندى پىق زانى

پوئىقى پىق ژىھەر خۆ بوورن  
خۆ دادا ل خشىلۆك<sup>(۴)</sup>  
سەيىق ل دوورا د زقىرن

(۱) تەقن، ھەرى.

(۲) ل جەھەك دىتر: تەقە.

(۳) ل جەھەك دىتر: دارچىتيا.

(۴) خششانك.



وەرنە پێش گێا هەشۆکێ (١)

ئەهەف چ نەمال و گەرن

زەلییا هات کەتە جۆکێ

جار دەقی خۆل من (٢) بادا

جار ئەزمانێ خۆ خار کر

ل ئیشکا کەقەری هەو بازدا

پتەر خۆ گێژ و لال کر

د ئاشۆیا مریشکا دا

لاتا بنی خالاس کر

دوھی هەکو ل بەیاری

هاتنە زنجی (٣) تە نە دیت

من دەستت دا قەدا داری

وہ رەقین و خۆ هاقیت

ئالۆزین ل بنی واری

ژ ترسا دا گۆزکێ مە پیت (٤)

من کر قیپ و گەزە گاز

ل گری هە بەریتە بوون

کەتم دویش وان سفک و ئەز

کا دویماهیئ (٥) کیتە چوون

(١) شیل و بیل، ئالۆزبوونا پەوش.

(٢) ل جەهەکن دیتەر: م.

(٣) زنج، ئەو کولکێ ژ قپام و گێای چیدکر.

(٤) پشت.

(٥) ل جەهەکن دیتەر: دوماهی.

هندي من كر غار و بهز  
ئه قرۆكه ئهز پاله بووم

ك اقلك ل بيـرا رويـي  
گه له كي پوسـيدهـيه<sup>(١)</sup>  
هاتنه ئيك ريك و هويـي  
گوه تزي دهنـگـي سهـيه  
دي كهنگي كولـكا پيـي  
ئهف دره مالا مه يه

پاشي زقـرين سهـر ئهـقـراز  
مقدارهـكي<sup>(٢)</sup> ژ مه دوير بوون  
كورـيا خـۆ كـره مسـاس<sup>(٣)</sup>  
سهـرخـۆش و هار و دين بوون  
دا بهـر چهـرخا هـهـمي پـز  
ب نيـچـيرئ قـه د مـزويـل بوون

ههر دووكا كـرن يـاري  
بهـرداـقه دويـف مريـشـكا  
ديـكـايـ عـهـلـوي خـاري  
چاـف لـي بوو هـهـر دوو خويـشـكا  
خـمـهـتا<sup>(٤)</sup> نهـكه يـاري  
هـاـۆ بـچـينه گوهـيشـكا<sup>(٥)</sup>

(١) داماي.

(٢) مقدار، ماوه، دهم.

(٣) مساس، دهمي رويي كوريا خوه رهق دكته و دكته بن پيخومه،

(٤) كار.

(٥) جوړهكن داريه و ل چيائ شوين دبن، بهرخومري ئهوي زي هويره.

چوون گوهيشكا نـاـف رەزى  
بـهـرئ خـۆ دا پـيـژانـى  
وان ديت كـو تشـتـهـك بـهـزى  
بـهـلئ چـو وئى نـهـزانـى  
خـار بـو و ئـهـو تـريـئ تـهـزى  
وهـيـلا سـهـبـاب خـودانى

وهى لئ فان رويقييا چكر  
دئ هـهـلگـره وى چـويـقى  
نئ مريشكا مه زى بر  
ئيدى بوو چنه هـويـقى  
نك بهرئ هئ گـورـوقـر  
يئ ل مه د هـژين دويـقى

رويقييا هزريت خو كـرن  
گوندى هـه كـهـس لئ نينه  
ئـهـفـه چ نـهـال و گـرن  
سـه هـمـى د نـقـسـتـينه  
بـۆ مـه خـۆشـتره مـرن  
ب رەشه ئـهـم زى كويـقـينـه<sup>(۱)</sup>

هـمـى مـلا بـدەن ئـيـك  
رويقييا ئـهـم تـالان كـرين  
نـهـهـيلان مريشك و هـيـك  
ژ مامركا خـلاس كـرين

(۱) كورين.

بەسە مە نەمان چو پێك  
ومرن دا رویشییەكا بكوژین

كو هەمی قەنج بزانی  
گاڤا رویشی هاتنەڤە  
گونە هەمی پێكەڤە پابن  
گەل كو هەوە دیتنەڤە  
بەشو<sup>(١)</sup> و گورز<sup>(٢)</sup> و ئی پابن  
بەزا<sup>(٣)</sup> وان بئێ پەڤە

كەتنە كولانا گونەدی  
وەکی دزا خو کویساند  
رەخ دیلیزا<sup>(٤)</sup> لئەوونەدی  
میشکا خو ڤەکویساند  
ژبنی کولکە هەلکەندی<sup>(٥)</sup>  
دیكای شەپەر<sup>(٦)</sup> شەقاند

كو میشکا بیینن  
هناڤیت وان د سۆتینە  
نمیریت دەرگەها بخوینن  
دیكل کیڤە برینە

(١) ناڤ سەیه.

(٢) ناڤ سەیه.

(٣) ل جەهەکن دیتەر: بازا.

(٤) دیلیزی، بەرسڤکا خانی.

(٥) هەلکۆلا.

(٦) شەپەر، چەنگین خوە ڤەکرن و پەپری. شاهپەر. پەپین مەزن ل سەرئ چەنگی.

هـنـدـه مـا لـا لـى نـى نـن  
كـولـكـى تـ و ان د هـهـرـفـتـى نـه

ل دەرگه ههكهى ف<sup>(١)</sup> ژوور كهتن  
چىر چىر ئى نى نى نى  
زقـرى دەر هاتىه گـرتن  
دوورك<sup>(٢)</sup> تـه ماتىكىنـه<sup>(٣)</sup>  
دئ گورخان مـه كـولن  
مـه ئىدى مـه فـهـر<sup>(٤)</sup> نى نى

تـه نـاهى فـى نـا كـه فـى تـ  
دەرگه ههكه هاتىه گـرتن  
تـرـسـه خـودان لـى رابىتـ  
لـى هـشـيار بـوون مـال و ژن  
سـهـرئ روى فـى<sup>(٥)</sup> پى دكه فى تـ  
بـو يـال يـال<sup>(٦)</sup> و ئالوزىن

چو پىك نى نى كو بره فى تـ  
چه نـد شه كـال<sup>(٧)</sup> تى و مر كـرن  
كـى تـكـه كـال دـوورا د نـه وى تـ<sup>(٨)</sup>

(١) ل جههك دىتر: ف.

(٢) دوورك، سقاته ئهوى دەرگهه پى گرى د دهن كو ژ كه رهستى دارى بوو.

(٣) ئوتوماتىكىنه.

(٤) رىكا دمرچوونى.

(٥) ل جههك دىتر: ف.

(٦) ههوار ههوار.

(٧) پىلاقىن بى سهروبه (دپى).

(٨) دهنگى پشيكى (كتكى)..



پویتی خۆ ل کۆشخانکادا<sup>(۱)</sup>  
گاز گازه و یی بخۆ دبیت

لیوانکته و شاره ستوین<sup>(۲)</sup>  
تف خم پشپینا<sup>(۳)</sup> وانته  
رێکه کئ بخۆ<sup>(۴)</sup> بیین  
رەق رەقا ددانانته  
دی مته ل قییرئ بزین  
خۆلیس هرا و فه رمانته

ژ قی کۆژی<sup>(۵)</sup> بخۆ وی کۆژی  
چاره نینه ئەف شهقه  
جار جا گو هئ ل دەرگه هئ  
نه بازدانته و نه رهقه  
نه گو هداره بی گوهی  
وی دار دنگئ<sup>(۶)</sup> هه بدهقه

لئ بوو تاسار و لهرزک  
یی دی ژ جه نه لقی  
بزووت و پهل و کوچک  
هات خلاس نه کهن ئەقی

(۱) رێزا ستوینا.

(۲) ستوینا ل بهر لیوانک.

(۳) خرهپشان، خهسه.

(۴) ل جهه کئ دیتر: بخۆ.

(۵) ئال، پەخ، لا.

(۶) ل جهه کئ دیتر: دنگه.

گیڤرپئی<sup>(۱)</sup> ههات و کتک  
رپیزه چویقه کئی<sup>(۲)</sup> بدهقی

خۆ باند کر به رداقه  
گۆتین رابه نه نهقی  
مه نهجه لاه تیری ئاقه  
چک رابوو سه رخۆ و رهقی  
ئه فرۆکه مه بالاقه  
تومک خۆ مه دا ئهقی

رویهقی کهته مه نهجه لایی  
تاریه و هۆ بوو ئالۆزی  
رهوین سه ئهقی<sup>(۳)</sup> هه لایی  
دهست هاقیته ته وپزی<sup>(۴)</sup>  
ههوار چوو فاتا عه لایی  
دئ بگرن<sup>(۵)</sup> ئهوی دزی

---

(۱) گیڤرپئی، کتکا کوپیی، بو پشیکا نیرزی دهپته گۆتن.

(۲) دار، شفتانک.

(۳) ل جههکن دیتر: کا راوسته قن.

(۴) ل جههکن دیتر: یه هاتی ل بیهنا کزی.

(۵) ل جههکن دیتر: دئی بکوژن.



## عەسمان<sup>(١)</sup>

عەسمانی تـو ل بـن دـنقـی  
چەنەند زەلال و تـازەییە  
پـیـدقـیـیە کـو ب لـقـاـقـی  
نویکرنـا واری خۆییە  
مە یـیـد<sup>(٢)</sup> مای گەلەك هویقی  
سەرکەتن خۆشییا مە یە

ژبیر نەكە دۆلیات بەفر  
هەكە و تینە هونوین<sup>(٣)</sup>  
بەرزە دبوون هەمی كەقر  
دار كیششا و دار برین  
بیسیرە<sup>(٤)</sup> دبینە شەكەر  
بیئنا فرەه بگەهینی

---

(١) ل جەهەك دیتەر: ئەسمان.

(٢) ییـت.

(٣) حولیکرن ژ بەفری.

(٤) تریخ نەگەهستی.

## پلنگ لاتع

دارو بهر و هه قېستا<sup>(۱)</sup> رۆنهای  
له شکهری<sup>(۲)</sup> چاقی سهری ئاقهای

گوه بدهن ئیک نهبن ژیک ژیک مالا من  
خۆ باقیین دهنگ هه لاین میرو ژن

هیژا بزاقا بگه هیینن ئاخ وهلات  
دا گیپرین دوژمن دور هه که هات

ئه ز نههنگم<sup>(۳)</sup> ئه ز پلنگ ئاخا خۆ  
زیره قانم بهر قانن جهن خۆ

ئه ز نههنگم ئه ز پلنگ ئاخا خۆ  
جهرگه شیرم دئ وه هیرم

ئان گوری وه لاتعی خۆ<sup>(۴)</sup>

---

(۱) کاژا چیاى.

(۲) ل جههك دیتر: له شکهرن.

(۳) نههنگ (حویت) راما نا قههره مانیب ددهت.

(۴) ههلبه ستقانی ب تنع ئیک مالک نقیسیه.

## ئاقەلىس

د لـهـو لـهـوا خـۇ دا نـقـسـتـم  
ئـاـخ هـهـقـال و هـوـگـرا  
مـن هـو دـيـت كـو ئـهـزى دـفـرم  
ل هـنـداق رۇبـيـار و پـرا  
دا بـلـند هـو چـهـنـد فـرا چـم  
ل دا قـهـر سـت و بـهـر بـرا

د گـهـر پـام كـو ئـهـز تـه بـيـنـم  
دوـيـر و نـيـزىك ئـان كـا تـو كـانـن  
خـهـونـيـت خـۇش و شـرـين بـيـنـم  
ل هـنـداق تـيـپـت<sup>(۱)</sup> زۇزـانـن  
ل نـاـف بـهـر چـهـلا هـيـم و چـم  
خـازگـينـن تـه مـه جـانـن

ژ مـن پـيـدا لـات چـيـمـهـنـن  
جـوكـيـت ئـاقـى لـى بـهـلـاف  
بـهـيـبـوـينـن ب كـهـفـيا دكـهـنـن  
ژ هـش و بـيـرا مـامـه خـاـف  
پـهـرى و شـۇخ و گـول چـنـن  
دل زهـا ژ لـهـو لـهـوا مـن ئـاق

<sup>(۱)</sup> تىپ، تەخ و جىنپىن كەقرى.

لیسکی چیکهم ژ ک هقییا  
دا خو ن نافی ق هپژیت  
رپنه<sup>(۱)</sup> کونگل کفار<sup>(۲)</sup> و گییا  
تیرۆژک کاف لاتنی دک هقییت  
چ هزره مه ل داف و روییا  
دهنگنی زمریا خوشنی تییت

ئاقا لیسکی<sup>(۳)</sup> چه نه زه لالا  
کت کته ورن ق ه خوون  
لیکسنی<sup>(۴)</sup> خو نافی و ه ه قالا  
ل بهر به له کا هاتن و چوون  
کوشتم که فیا و نه نی کالا  
ئه ف ه ه می ل بی را من بوون

---

(۱) ل جهه کئ دیتر: رین.

(۲) گیفار، نهو گیایی ب ستریه.

(۳) ئاقا لیسکی: دک هقیته ژووریا بامه رنی.

(۴) ل جهه کئ دیتر: لیسکی.

## شینی

شینی ئەو کارئ بوۆ ته کری  
خه لکئ گه لی پی خوش نه بوو  
دل بووننه ئاگر و گـ وری  
کەسـ ئاگهـ ژ شینی نه بوو  
هاتن شینی قـ هـ گـ وهیژن  
شینی چوو بوو کەس ل مال نه بوو

دیاره هه می کەس نـ زانن  
چ دهرده کـ بـ دەرمانه  
بـ لا چـ هـ کـ زۆریـ دانـن  
نـ هـ دهرده ئیشـا گرانـه  
وهی نیرگـ زا چالیـا<sup>(1)</sup> مخابن  
نـ هـ خـ شـ و نوێـ کاریـ مهـ نه

لاوا کارکهـم دا خوۆ جان کـهـم  
تیـت و بـهـر بـهـنا پـاکـهـم  
قـهـهـیـنـم خوشـیـیا ئهـقـینـا  
نیرگـ زا چالیـیا بهـا کـهـم  
مهـ نهـهـ خوش بوو گـهـنجـیـهـیـژا  
ب ئـاوازی گـول چـنی پـاکـهـم

(1) جالی، جالیکین جیا ئەو لاتین نیرگز ئی شوین دبن.

## جانا من

جانا من دۆستا من ئەفینیا جھی  
گه‌نجا بیهنا بهاری تازه و مرگرت

چیمه‌نا په‌نگین واری دوهی  
مه په‌نگین جانییا ته باش گرت

بشکین داروباری په‌هی  
دارا شکه‌ستی پشکا خو گرت

بیهنا نیرگزا چالییا دۆلیت نزارا  
چاقن لئ ههمی تۆلازا و ئەفیندارا

هویفیدارم<sup>(۱)</sup> کوچه‌را په‌قهندی من  
تا وی مه داخازا ئاڤا کانییا زۆزانا من

---

<sup>(۱)</sup> ل جهه‌ک دیتر: هیفیدارم.

## چك چكا دلخ من وهستا<sup>(١)</sup>

چك چكا دلخ من وهستا  
من نه زانسی وی چییسه  
گیژیووم نهز كه تم عهردا  
چ دهرد بوو ئان نهه قینیسه  
دویر كووژ ناابینم ژ پهردا  
ئهی گه لو دهرمان چییسه

دهردی من توی نهه قینیسی  
ته بوو زۆرداری ل من كر  
نیرگزا چالییسا شینی  
ته دل دزی و بوو خو بوو  
پهرده پۆشیی هه لینیسی  
جهرگ ما بو ته نهوژی كون كر

گول شیلانی بیهن ناکهم  
نهادت بیهننا بهاری  
ب پۆنهای و چهرا ناکهم<sup>(٢)</sup>  
پالین كه ته بن داری  
سۆرگولا ژ خهه و پاناكهم  
كا خوداننا هی زاری<sup>(١)</sup>

(١) ههلبهستخان دبئژیت: "چك چكا دلخ من وهستا، دهما كوردستان شهكستی".

(٢) ل جههك دیتر: چرا كهه.

ھويقيدارم رۆندكا دلسـۆز  
چك چكا دلى بزقريت خوۆش  
تاف دهركهفیت كهسك بن بهرۆز  
ھۆش ھۆشا ئاقى بىتە من خوۆش  
گول شىن بىن ب وئ ئاقا بوۆش  
بىن وار بووم بىن پەز و شىر دۆش

---

(۱) دهرسۆك، خيلى.



## خۆشیا بهاری<sup>(۱)</sup>

ژ خۆشیا بهاری دل قهه مری  
ئالۆزی ب وان گولا و کره گری  
بو پیژانغ باغ من سووت  
ئو کاکا دلغ من کهلووت  
گیایغ کوزا<sup>(۲)</sup> من نه هیلا  
ئو خۆشیا زینا من شیلا<sup>(۳)</sup>  
ما چهنه دارا دبیته بهار  
پاویزا<sup>(۴)</sup> د وریین دار و بار  
گوینا<sup>(۵)</sup> سپیدا من ناخونیت<sup>(۶)</sup>  
رهقهندا کوچهرا من نابینت  
ریشینگا واری من قهه ما  
بهری خو دا من وان گاف و دهما  
رۆندک باراندن ژ وان چاقییت رهش  
بهردانه سهردلغ هه رشی و ههش

(۱) ههلبهستان دبیزیت: "ژ نهخوشییت وهلاتغ من".

(۲) کۆز، ئهو چهروانغ ههر کهسهک بو خوه سهخبیری دکهت ب مهرهما چهراندا تهرش و کهوالان.

(۳) شیل، بو ئهوی ئهردی تیر ئاف زه، واته ههردهم تهر بیت دهیته گۆتن.

(۴) پاییز.

(۵) بانددی بۆم.

(۶) ناخینیت.

## دەنگى گوينى (۱)

دەنگى گوينى (۲) ھاتە گوھىت من  
ل رەخ دۆلا كەفيىن پوينشتە (۳) دەف من (۴)  
ئەو جەئ تو لى پا كا وارى من

دئ كەنگى بينم وان چاقىت بەلەك (۵)  
دا بۆ قەھىنم ئەقىنيا گەلەك  
ب سەر خودا بينم وان بسكىت خەلەك

سۆرگولا بشكۆزبەرى خۆ بدە من  
وان لىقىت بەرپۆژ رەنگى دللى من  
كو قەزىم ھەرپۆژ ھىزا مەرگى من

ئەوچ ناڧە نازك خودانا كەقىيا  
ب تەپراش و دۆلك خزىما زەرىيا  
ما نەمان تۆڧك پاقىن دەرىيا

نەمال و دەرى بەر تىپ و چەلا  
ھىزارا د سەرى پشت كۆپ و كەلا (۶)

(۱) ھەلبەستقان دىبىزىت: "د بەر وارى خۆ را دىبىزم".

(۲) بالندى بۆم.

(۳) ل جەك دىتر: روونشتە.

(۴) ل جەك دىتر: دڧمن.

(۵) بەلەك، ھندەك رەش و ھندەك سىپى.

(۶) كەلەھ.

چەپەری ژبەری شاکیت<sup>(۱)</sup> مەخەلا

گوھێ ل ئاشۆیا خۆشتقیی تەمە  
وان سەریت کۆپا دووکێل و خەمە  
ھندی ئەز<sup>(۲)</sup> بیژم قینداری تەمە

---

(۱) شاکیت: تا، لق، چەق.

(۲) ل جەھەک دیتەر: ھندی کو.

## بزاف<sup>(١)</sup>

بــــلا بــــارــــان ب باریــــت  
تــــو رۆنــــدکــــا نــــه باریــــنــــه  
بــــارــــانــــع دئی بــــهــــار چــــیبــــیــــت  
کــــامــــی د چــــاقــــیــــت خــــۆ وهریــــنــــه  
مــــا دئی بــــهــــرۆ م<sup>(٢)</sup> ل کــــع بــــیــــت  
دلیــــع مــــن نــــه هــــئــــیــــش یــــنــــه

چ د شــــرینــــن ئــــه و چــــاقــــیــــت پــــهــــش  
وان لــــیــــقا ژ ســــهــــرۆ ک هــــهــــلــــیــــنــــه  
ئــــهــــنــــی ســــتــــیــــرا زه لــــال و گــــهــــش  
بــــهــــژنــــا زراف بــــخــــه مــــلــــیــــنــــه  
وهی پــــهــــنگینــــا کــــه قــــیــــیا پــــهــــمــــوش<sup>(٣)</sup>  
کــــانــــع ئــــه و پــــهــــری ژ کینــــه  
خــــودان خــــال و نیشــــانــــیــــت پــــهــــش  
هــــه لــــز<sup>(٤)</sup> و چــــه قــــهــــرا<sup>(٥)</sup> وهریــــنــــه

شــــه ف بــــایــــع بــــیــــهن قــــهــــدا  
پــــه مــــوشا بــــه حــــنا ف و گــــه لــــی

(١) ههلبهستمان دبیژیت: "مژیلی واری خۆ مه و کار و باری واری".

(٢) من.

(٣) پرموش: بر پرموش.

(٤) هه لز، گیایه که ل زۆزانان شوین دبیت، بۆ تهرش و کهوالی گهلهک ب مضایه.

(٥) چهقر، جۆرهکێ گیایه.

گـولا نـهـالا كـوـير بـهـردا  
شال جانا پهنگى شهلى<sup>(١)</sup>  
گيا رۆندا دكا دولا دلدا  
وارگه ها گه قيا كولى  
هه كـو چـهـل دـخـهـمـلـن  
شه قبانه ئان سـۆرگـولـن

خۆش كولىكن ل سهر بنى پار  
گـولا دده هـزار هـزار  
ئاخ جانا من گولا گهلى  
چ خهملهه وى كۆمتى چهلى  
توى گولا بهر سهرى من  
چ پهنگى ئان بيهنى بده من

بیهنا گولا دویر هـاژوتن  
هنداقى رۆباریـت بـۆش  
کیفار<sup>(٢)</sup> و چـرکـ کـنـیـرگـولـن  
گرسۆکا<sup>(٣)</sup> گول شه لایلا گۆش گۆش

بـاران و دلۆپـت هـویر  
په ریا من شه پـرزهـکـر  
پۆیننگا رپکا مه دویر  
تاقیا<sup>(٤)</sup> کیشا و فه نه کـر

(١) پهنگى شهل و شهپكى.

(٢) گيفار، نهو گيايى ب ستریه.

(٣) گرسۆك، گرسك نهوا ژهرميكى بجويكتر.

(٤) تاقى يان تهقيين بارانى.



## پهترمه (١)

پهترما (٢) بهوكا م (٣) ژئ نهكه

كوپ ميوكا پهزي من نهچهرينه

ئاڤا رۆبياري م (٤) شويلى (٥) نهكه

كويقيت چهل م (٦) نهبهزينه

عهبداللا (٧) بهاري م (٨) سل نهكه

گولا حهودا من نهوهرينه

كا ئهوه مهتئين كا ئهوه جه

كا ئهوه كوور و كهند (٩) و په

---

(١) ههلبهستفان دبیژیت: "وهكو نهخۆشی دگههشتنه وولاتی من ب قهلهمی نهخۆشیا خۆ

دیارکر، به لکو بیجهك چیتربیهنا من هاتبا".

(٢) پهترۆمه، بنی دارا زراف نیزیکی ناخ دی برن، پاشی دی کهلشن و دارهکا هسک زوردا

کهنه ناڤدا، پاشی ل دویف ههزا خودانی چهقین فیقیع ئهوی بقیت هیشتا یی تهپ و نه

پهقیبیت د وهرزی بهاریدا دی ئیک کهنه ئهفی پهخیدا و ئیکی دیتر کهنه لاین دیترا،

پاشان دی دارک هسک ههلهکشن و ب پاتهکی گریدمن ههتا پهقیت و شوین ببیت.

(٣) من.

(٤) من.

(٥) شیلی.

(٦) من.

(٧) عهبدال، نیریخ پورئ یه.

(٨) من.

(٩) چانک.

کا ئه و گاز و سه رته نگ

کا ئه و سپه هى دار و بيشه نگ

کا ئه و خو لپ<sup>(۱)</sup> و چۆلى<sup>(۲)</sup> و دار

کا ئه و خۆنا ف و کانيکیت سار

کا ئه و که قى کا ئه و زۆزان

کا ئه و که قرو چه ل و سه يران

کا که قرو کیت پر هافينگه هـ

کا ئه و چاقیت شرين و قه هـ<sup>(۳)</sup>

کانى گووين<sup>(۴)</sup> ئان کا عبدال

کا ئه و چاقیت ئه قين زه لال

کا ئه و شوينواريت که فن

کا ئه و داف بسک و ته فن

---

(۱) خو لپ: دارا بهرى.

(۲) چلين دارى.

(۳) قهه: هوسا.

(۴) بوم.



## بەلگ و چۆلى (۱)

دارا بەلگیت خو وەراندن  
کەفیی جەئ خو نەهیللا  
گولا رھیت خو قەتانن  
مخابنی گول شەللا  
ومرازا<sup>(۲)</sup> حەودک شەقانن  
جووتیارى زەقى هیللا  
نئ کەسئ چو تشت نەچاندن  
خرابە گوندئ سەرى کلا  
هەر بزاقا خو بکەن  
دا چینن چەم و قەسلا  
خاف و سست و شەرنەبن  
بکەقن ئال بەندا دلا

---

(۱) هەلبەستقان دبیژیت: "چەند من نەخۆشیەك ددیت ئان بارکنا گوندا وەکو ئەف چەند

رێزە من ددانان بەلکو پیچەك بیھنا من چیتردەتات."

(۲) کەراخ، جووتیار.

## بیرا هه‌قالی (۱)

هاتبووم<sup>(۲)</sup> بن قی گولئ  
دا بیهنه‌که‌کی لی قه‌دهم  
کوژ میژه چاقی من لی  
باقوقه‌که‌کی زئی قه‌که‌م  
دهستی من چوو گول شه‌لیایی  
کو کوفانا به‌لاف که‌م

ئیش و کوفانیات به‌لاف  
ئه‌فرۆکه‌ قه‌ره‌قی‌نم  
ئهنیا کالای پر خوناف  
دهستی خۆ قی‌دابی‌نم  
وهی قان بسکیت تیر گولاف  
دا گو‌قه‌ندی هه‌ژی‌نم

---

(۱) ل جهه‌کی دیتر: ئەزا هاتم.

(۲) ل جهه‌کی دیتر: ئەزا هاتیم.



## باران

وی رۆژا ئه ز ته و پێگه  
بو من بوو داخ و كوڤان  
پهخ كه په پرا كانيكه قه  
هه كوهل مه بوويه باران  
ژ هه قهالا مامه ب ريه  
سۆرگول مانه بهی خودان

گافانه<sup>(۱)</sup> د چمه كانيه  
چ جار ژ بيه را م<sup>(۲)</sup> ناچيه  
وی وه ختهی من و جانيه  
گول بشكوژ بوو دا خيف<sup>(۳)</sup> بيه  
لاوكهی من په قه نه دئ پئ  
به لکی هويهي ژ خه و رابيه

---

(۱) نهز.

(۲) من.

(۳) خيف: بشكفين.

## ئەزم شقان

ئەزم شقان پەنەزى  
هەيدى ھەلەكەتەنە دۆلا  
بەكەشەين دەرافەت تەزى  
چەر و چەرەوان و چۆلا  
سەر تويەك و دەوى گەزى  
چەكەين كەشەكە گۆلا

كەپەرا دانەنە ھە ھارى  
چەكەين جەنە كۆزقانە  
ھەرۆ سەپەيدى و ئەقە ھارى  
پەزى بە دۆشەين دوو دانە  
بەپەن چە ھەلەكەتەنە ھارى  
كەنە ئەشەتە كۆزقانە





كـانـع گـهـر بـیـوـیـژان هـهـفـشـوی<sup>(۳)</sup>  
 بـیـرکـا زۆزـانـا تـهـرـشـوی  
 گـو بـزیت کـانـیا<sup>(۴)</sup> خۆشـیا هـهـمـیا  
 لـاتـن پـهـنگـینـا نـهـخـشـوی  
 مـه دقـیت ئـهـم بـچـین مـهـتـینـا  
 کۆزقـانـا واریـت هـاقـینـا  
 سـیـبـهـر وەرگـهـپـیان نـزـارا  
 ژ خـهـمـلا دار و دینـدارا  
 تـهـپـاش و کـهـقـر و بـهـیارا  
 بـهـهـکـهـکا هـهـلـدا وارا  
 کـهـقـرا سـیـبـهـر دان ئیـهـارا  
 کـهـقـرۆکا جـهـنـجـارا  
 کـهـقـر و کـهـقـرۆکـیت ئیـهـاری  
 جـاـرهـکا دی بـیـنـم  
 چـهـل و دهر دۆلـیت نـزـاری<sup>(۵)</sup>  
 بـلا واری بـچـهـریـنـم  
 گـول گۆسـتـانـا بـهـیارا<sup>(۶)</sup>  
 بـیـهـنـهـکـهـنـ دنـاق دا رۆیـنـم

(۱) ئەو نیریێن شاخێن ئەوی پاشدا چووین.

(۲) دۆلا زێرمقا، دکهقیته ژیرییا بامهړن.

(۳) بیژانێ ههشکبووی.

(۴) ل جههک دیتر: جندبا.

(۵) ل جههک دیتر: نزارا.

(۶) ل جههک دیتر: بهیارا.



سـتـیـرا گـهـش بـوون ل هـنـداقی دۆلا  
 ئاڤا رۆبـیـارا سـیـپـهـل هـاڤـیتـن  
 بازی<sup>(۱)</sup> فـرین ل بـهـیار و چـۆلا  
 بهـیـوین و هـهـلز<sup>(۲)</sup> جانیـا چاڤـیتـن مـن  
 كهڤـریت خۆرـستی<sup>(۳)</sup> دهـكه و بن كولا  
 رهـبهـنوكا<sup>(۴)</sup> دهـریا گولا بهـر سهـری مـن  
 بهـارا بـاران قـهـرپـهـرتـن  
 دهـنگـی برویـسیـا دۆل گـرتـن  
 دهـر دۆلا سـیـپـهـل هـاڤـیتـن  
 كهـفر و قـهـرپـهـرتـن لاو چوونـه بن  
 چیا خـهـمـلـین بـلا ب خـهـمـلـن  
 شاكه دینـدار گوـهـ سـقـوره چ گـولـن<sup>(۵)</sup>  
 گـهـلـیتـن رهـنگـین و شـل و مـل  
 لاو خـهـمـلـین بهـرگـویز گول گول  
 كهـۆقـهـبـین گـویـین<sup>(۶)</sup> و بـلـبل  
 خۆشـیـیا واری گـهـش بـن دـل  
 بهـری تاڤا رۆژـی دهـر كهـقـیت بـلا  
 خۆشـه ئهـز رابـم بـیـنـم واری

(۱) باندی بازی.

(۲) هه‌لز، گیایه‌كه ل زۆزنان شوین دبیت، بۆ ته‌رش و كه‌والی گه‌له‌ك ب م‌ضایه.

(۳) سرۆشتی.

(۴) جۆره‌كی گولان.

(۵) ل جهه‌كی دیتەر: چ ره‌نگن.

(۶) كه‌قتن.

سویلیا<sup>(۱)</sup> تاقی خو هافایت تیغ کەلا  
 بو سویلی ل ناف دار و گیا کیشا ملا<sup>(۲)</sup>  
 کەفییایا خارئ تەم باقی خو شییایا دۆلا  
 لاتئ ھنداقی بامەرنئ رەنگینا واری  
 کەفر و تەراش بوونە قۆشان ل ھنداقا  
 کوورا گورگی<sup>(۳)</sup> زەقییەت ئاشکا<sup>(۴)</sup> واری جان  
 دۆلا ھویر<sup>(۵)</sup> تو ل ھنداقی دەراقا<sup>(۶)</sup>  
 کوورکیت گەلی خو شە ھەفش و بیویژان  
 سەرسرتا نھالا گوویزئ<sup>(۷)</sup> دەری گەرکئ وان ناقا  
 بەرئ خو بدە خو شییایا چییایا نەنقینە<sup>(۸)</sup> وان چاقا  
 ئاقا سویلافا بەارا کەسک و رەنگین  
 توک توکا ل ھنداقا عەبدالا کانئ گووین  
 ل بن کەفییایا دۆلی ستران و گازی  
 سببەلا کوولئ ل بنئ ئەقرازی  
 گولا نوی بویکا خو شییایا شەھنازی  
 ئەقینیا توولئ کەنگی خازی

(۱) تیشکا ھەتاف.

(۲) ل جھەکن دیتەر: گیا رەخئ خاری.

(۳) کوورا گورگی: دکەفیتە ژووریا رۆژھەلاتئ بامەرنئ.

(۴) زەقییەت ئاشکا: دکەفیتە نافەرستا چییای مەتینی، ھنداقی بامەرنئ.

(۵) دۆلا ھویرا، دکەفیتە نافەرستا چییای مەتینی، ھنداقی بامەرنئ.

(۶) ھنداقی دەراقا: دکەفیتە سەرنئ ئاقارئ بامەرنئ.

(۷) نھالا گوویزئ، دکەفیتە ژیریا گیزیت جنديا ل بامەرنئ.

(۸) ل جھەکن دیتەر: نەقینە.



## چوومه نك دۆستى (١)

چوومه وارى ن<sup>(٢)</sup> دۆستا خو  
ئە<sup>(٣)</sup> ئى پىسىم كەس ل مال نەبوو  
قەگە پىام قە م<sup>(٤)</sup> كر گازی  
چاوا بزقپم بى داخازی  
هاتبووم دا تەه بىینم  
گولا شىینیا خو بچىینم  
چەند جارا چاقا هەلینم  
رۆندكا بو تەه ب وەریینم  
ئەزى ل هویقىی<sup>(٥)</sup> و هیقىیدارم  
دووقان دۆستا تارم  
كائەو رۆژ كو تو بخەملى  
هویقىیا<sup>(٦)</sup> ژینى بدەیهف دلى

(١) هەلبەستخان دبیژیت: "دوستا من واری من بوو".

(٢) نك.

(٣) ئەز.

(٤) من.

(٥) ل جەهەك دیتەر: هیقىی.

(٦) ل جەهەك دیتەر: هیقىیا.

## میرگا دریژ

نَهز چووومه بن نَهوئ داری  
چنار بو ئان بی و بیشه‌نگ  
سه‌ری تا‌کا<sup>(۱)</sup> هاتیه خاری  
ل رِخ و ئالا قه‌دا رهنه‌گ  
وهرنه پیش مه قه‌ه هه‌واری  
دۆلیت گه‌لی بوونه‌ده‌نگ  
گوقه‌نه‌دا گری‌دایی ل خاری  
دیلان‌ه‌کا به‌ها شه‌نگ

وهی بیشه‌نگه‌کا میرگا دریژ  
واره‌ک ئه‌رهنه‌گین و ئال  
وهرن گه‌له‌و دا بچینه‌پیش  
خۆش بووقه‌ه واری ب هه‌فال  
یا خۆشه‌ئان بیژه‌من هیژ  
دیاریبون می‌رگ و جه‌لال<sup>(۲)</sup>  
دلا بش‌ئۆن تـوز و قریژ  
وهرنه سه‌یرانه‌ه هه‌ر سال

(۱) سه‌ری تا‌کا: دکه‌قیته رۆژنایه‌ی بامه‌رن.

(۲) جه‌لال، رۆبیاره‌ی بچویک کو ب هاتنا بارانیقه‌ه گری‌دایه‌ه، هه‌رده‌می باران باریت جه‌لال ب ئاف  
د که‌قیته.

## گويزا قورۆمه<sup>(۱)</sup>

گويزا وارئ من بوويه قورۆمه  
رهبه نغ ديرا ئەز ههري هۆمه

من دقييا جارهك ل نك روينمه خاري  
باخيتم جان ل ناف وي بهاري

سهري م<sup>(۲)</sup> سپي بوو چو چا م<sup>(۳)</sup> نه ديت  
وهكي سيتافكي تيت و ژ م<sup>(۴)</sup> دبووريت

مامه كا خوشي ههكه نه بينم  
پيليت رۆبارا دقيت بادرينم

ئان ئاف من بيهت ئان جان بيم  
كهزيت داف دافي ژ نويا ب ئالينم

---

(۱) ههلبهستان دييژيت: "وهكو دارهكا بري من ديت بۆ من نهخۆش بوو".

(۲) من.

(۳) من.

(۴) من.

## بیرا کەفن

مە هافییت بیـرا کەفـن  
کـا دئ چ ژئ دەرکـه فـیـت  
کـا خۆشـی و سەهـیرانـا مـن  
رۆژا کـه هـوئ م<sup>(١)</sup> دـخوینـت  
سـیپهـئـیت رۆبـیـاری مـن  
ئافـا خـۆ ل م<sup>(٢)</sup> بـرەشـینیت

پـالا خـۆ بـدەمـه کـه فـری  
ل بـنـئ دارا بـیـمـو کـئ<sup>(٣)</sup>  
رەخـیـت مـن دار و تـهـقـری<sup>(٤)</sup>  
گـو هـئ م<sup>(٥)</sup> ل دەنگـئ تـو کـئ<sup>(٦)</sup>  
رەوشـن شـان و بـیـری  
پـارزویـن دار و ئاشـیرکـئ<sup>(٧)</sup>

---

(١) مـن.

(٢) مـن.

(٣) دارەکا چیاایه.

(٤) دارا تیفرئ، دارەکا نزم و چەق چەقیه، ل دەشت و زۆزانان شوین دبیت، ئی ل چیان پتره.

(٥) مـن.

(٦) بالندئ توك.

(٧) ئاشیرک، کەفلئ بزنی یان کویسکی ب باشی د گۆرون و چی تیکه کئ ئی قەناکەن و

شیری دکەن.

ل رهخ دۆلا بــــایــــی تــــهــــزی  
بــــلا ل نــــیــــهــــا هــــا فــــیــــن  
ســــیــــهــــر کــــه فــــوت و مــــازی  
دئ هــــیــــت و هــــختــــی چــــنــــیــــن  
کــــانیــــا بــــنــــی ئــــه فــــازی  
کــــه فــــری پــــالا خــــوب دهمــــی



## گەلەت پەر خۇنەف

ئەو گەلەت پەر خۇنەف  
ئەز چاوا ژى ب بىژم  
تەر كەنى و پويار و ئاف  
ئان بن شە ژى قەرپژم  
دیندارى گەردەن زراف  
خۆل هەفرستە شەيرم

وان شەفەت تافا هەفەئى  
دگەل خانەنا عەبەدالى  
نيزىكى كەفەيت بەفرى  
باغى چۆل و چەوالى<sup>(۱)</sup>  
ئەينا باكى و چەفرى  
ژ بېنا شەفەبنا بنالى

هەدى بېنەم چەلى  
مە تەت بېرا ئەفەينە  
كەفرۆكەت دەرى گەلى  
كەفتەنە قەنە نەبەينە  
گول گەرىن بۆ بلبالى  
كا خۆزى گەشەشتەينە

<sup>(۱)</sup> باندەئ توك.

## كارى ژينى

دا بکهین کارى ژينى  
ئوشالوكا و هوسوینى  
وهختى چۆلى و برینى  
سپىدا ل هینکاتیا بچینى

گیایى ب دوروین بو پەزى  
سەر تویک و دەوى گەزى  
مەرکا<sup>(۱)</sup> چیکەین بو رەزى  
ئویشوی گورمەین تەزى

سەفیکا<sup>(۲)</sup> چیکەین گەلەك  
نیكەكا وان بکهین خەلەك  
وهریسی لى بکه بادەك  
دابکیشن لاویت چەلەك

---

(۱) بێرمەپ.

(۲) سەفیکا (سەتل، ئامان)ئ، ناخ کیشان،

## دلخ من

دلخ من چهنه كره گازی  
كهسه گول گازیام<sup>(١)</sup> نینه  
ئهز بووم پلنگه ئهقرازی  
ئهو تیپ<sup>(٢)</sup> و پهسه ساركینه<sup>(٣)</sup>  
ئاخ جهه داروبار و مازی  
بووم دیلخ كخ ئان بازی دكههینه

دیلا من كاری خو نهكه ژبهه بهاری  
ل من وده ئهف سائه بهار نینه  
دلخ خو نههیهله نازداری  
بهلكو دارا مه بخهملیت پشكا شینه<sup>(٤)</sup>  
بچینه فیقهی دار سائیفا ژرهه  
زوی خو ف<sup>(٥)</sup> قوناغی پابگههینه

پۆر و عهبدال بلا نهفرن  
پهوشا چیهه بن دار و كهقر

(١) من.

(٢) تیپ، تهخ و چینهه كهقری.

(٣) ل جههكه دیتر: ئاگهههه بیره خو بینه. (پاسار) واته (بهتهه، ئهقرازی).

(٤) پشكا شینه: بشكوژا ئهوی یا شینه.

(٥) ب.

هیلینا کەفراد بەردا فەبەرن  
هەلزا بەرپۆز پێناس و چەفر  
کۆرمیۆکی تەمزا بەلا نەبەرن  
هافینا خۆشە کاجەئ بەفر

## بەندەوارم وار

بەندەوارم وار  
ئىواز<sup>(۱)</sup> بوم ھەزار  
ئەي جاننا بى وار  
ئەز مامە ھوسا  
ژان و برويسا  
چ دل قەخويسا  
من دل چو بلا  
وي قەفتا گولا  
بنقىسە بە بلا  
دل ھاتە كيشان  
ساخ نەبوون كوڤان  
باغى بى خودان  
ما ھەتا كەنگى  
گوھدارى دەنگى  
رۆندكام<sup>(۲)</sup> پەنگى<sup>(۳)</sup>  
بوڤى ئەفینى<sup>(۴)</sup>  
ژتەپيا بەيويى  
نەخوشىيا زینى

(۱) لاواز، بەلەنگاز، ھەزار.

(۲) من.

(۳) تزی ئاف بووی واتە ئاف ئى پەنكای.

(۴) ل جھەكى دیتەر: بەيويىن.

## پهريا من

پهريا من رهوشا مالا من  
بهنگيت دارا بهر ئاق  
جانيا ههر دوو چاقيت من  
گرتن خويساري و خوناق  
م<sup>(۱)</sup> بهسه ئهفينى و مال و ژن  
خه ملا خو کارکه چو جار نه هاق

سيبهره من خراب نه که  
چيياي من نه چه رينه  
قهریزا کانيما م<sup>(۲)</sup> شويلي<sup>(۳)</sup> نه که  
کهوئيت واري من نه فرينه  
دلي ره بهن ژ کوفانا پر نه که  
ئاگره په لوشخيت<sup>(۴)</sup> کهزا نينه

ئاقا که قيا مه تينى ژوورى  
ئاگرى دلي من قه مرينه  
بايى بهارا من بهيى و بوورى

(۱) من.

(۲) من.

(۳) ل جهه کى ديتر: شيلي.

(۴) په لئ ئاگرى.

ههواره شه قبا م<sup>(١)</sup> نه وهرینه  
خۆزییت<sup>(٢)</sup> سپیدا چیا یئ<sup>(٣)</sup> ژووری  
واری بهرکه قبا م<sup>(٤)</sup> بگه هینه

---

(١) من.

(٢) ل جهه ک دیتر: خۆزیا.

(٣) ل جهه ک دیتر: چیا ک.

(٤) من.

## هاهۆك

ئەز بىيىنم وئ حەتەتاقى  
ئەز بىيىنم وان چىيىنا  
وان داقا ژ بېھنا گۆلاقى  
ئان خۇناقنا سەر پويىنا  
دا گەشى و خۆش بىم وئ گاقى  
ژ هاهۆكىت گەلىنا

ژ هاهۆكىت وئ عەبەدالى  
ئان بىيى بىمكۆ<sup>(۱)</sup> بهۆكا<sup>(۲)</sup>  
پەخىت كەقىيا قەدان ئالى  
ئان دەنگى گويىن و توکا  
بھارا شىن گەلى نالى  
تىيى تاقى كەفتە جۆكا

تىيى تاقى ھۆتەيسى  
ل ناق خۇناقنا چىمەنا  
گەر گەر و نالىن و برويسى  
بھارى خۆل بەر قەنا  
ھات گژك كەۆ چوونە لىسى  
ئالۆزى شەقا خەنا

(۱) بىمك يان بۆك، ژ كەزانا ھويتر و نازكترن.

(۲) بهۆك، بىھ، بھ.



ئالۆزىن ئەو بسك و كەزى  
دەرى خۆزىيا مەن پىشەدا  
دل وەرىنا گول قىپمىزى  
رەنگىنا دەلىق مەدا  
نەھش بووم بوۆى ئاوازى  
كەرسىكا ژچاقا قەدا

## شهكر پاره<sup>(١)</sup>

حه تـاقـ داره خـیت واری  
دا خـیـف بـبن گولـیت تـاری  
ناخـه مـلیـت گـولا ژاره  
نـخـ خوشـیـیا گـولا بهاره  
كهـنگـی دئ هـیت ئهـو بهار  
ما دئ هـهـر گول مـینـیتـه ژار  
تـۆـلاز بـۆـجـی ناخـه مـلـن  
ئان شهـقـبا بۆ وان نه گولن  
شهـكر پـارا نـادـن شهـلا  
بۆ سـیـرانا نـابـهـن چـهـلا  
بـلا كـاركـهـن و بـلهـیـزن  
ژ بـایـن دۆلا لاوكا<sup>(٢)</sup> بـیـژن  
دا شهـقـبا بـیـهـنـ بـدـن  
ئو رهـبهـنوڪ بـنـه چـیـمـهـن

---

(١) ههلبهستفان دبیزیت: "شهكر پاره دروارهك بوو بهری (٦٠) (٧٠) سالا، دهلنگیت شهلا پخ د نهشاندن ژ سۆر و زهر و كهسك و شین و ئالا و پهنگیت دی".  
(٢) دۆلا لاوكا، دكهفیته ناقهراستا بامهپرن.

## واری مە

هەر حنیـرەك بۆ گـرەكـی  
بـهـرئـ خـۆ بـدە گـیـا  
ئالۆخا رەنگـئ كە قـرەكـی  
بـیـنـهـ رەـنـگـ و پـوـیـا  
دوو خۆلپیت چەلختەكـی<sup>(۱)</sup>  
كە قـر و واری هویقیـا

هـهـوارە وە سـهـد هـهـوار  
ئـاخ دۆلا هـزارهـیـه  
رەنگ قەدا كۆمت و پەسار<sup>(۲)</sup>  
پـر شـهـنگـا تـلـو قـهـیـه  
چـپ چـپـه و دـلـۆپ و دار<sup>(۳)</sup>  
ژـیـر نـهـكـه واری مەیه<sup>(۴)</sup>

(۱) خۆلپیت چەلختەكـی: دوو خۆلپیت سەر چەلی.

(۲) پەتەن، ئەقرازی.

(۳) ل جەهكـی دیتەر: ئاخ كۆقان هزار هزار.

(۴) ل جەهكـی دیتەر: رەنگینا مالا مەیه.

## ناشۆپ

ناشۆپا من توی هه‌رگاف  
جان ته‌را پارزوين و داف  
نه‌ینکا به‌ر چاقی‌ت من  
هه‌فالا به‌ارا من  
شۆخا واری پ‌پ‌ر خۆن‌اف<sup>(١)</sup>  
کانییا پ‌پ‌ر ئ‌اف و دمراف  
لۆلاف و لیس‌ک و ته‌حا  
شین کوزا<sup>(٢)</sup> کار و به‌رخا  
باک‌ا<sup>(٣)</sup> به‌رۆژ و ن‌زارا  
ته‌راف‌ا وار و ش‌ینوارا

---

(١) ل جهه‌ک دیت‌ر: حن‌اف.

(٢) کۆز، ئه‌و چه‌ران‌ هه‌ر که‌سه‌ک بۆ خوه سه‌خبیری دکه‌ت ب مه‌ره‌ما چه‌ران‌دنا ته‌رش و که‌والان.

(٣) باک؛ وه‌کی گیای‌ن هه‌لزی یه‌.

## ئەز و ھندەك

مگۆت<sup>(۱)</sup> دا بیهنەكی بدم  
پوینشتم سەر کورسیکی  
بیر و ھزریت خو ھەلدم  
ل بن قی ھول و بەرسقک  
نیرانەكی ل گولا بکەم  
بەرانبەرەری دەوۆکی

تەیب ھات و جھ نینە  
بەیار ھوۆ رابوو سەر خو  
ومرە مام ل قی روری پوینە  
من پیت خو دانە بەر خو  
پوینە خار قەیدی نینە  
دی ل قی روری پوینە نھوۆ

سی قویک ل وی رۆ ھەبوون  
قالا ما بوونە بی گول  
گول چیچەك شتە نەبوون  
ئان پھانیت شل و مل  
توفکیت گولا بەرزە بوون  
بوۆ زینە ھش یارە دل

---

(۱) من گۆت.

ئەو كى بوو نىشا مدا<sup>(۱)</sup>  
 تە دىتتە گولا هە  
 هيزارا<sup>(۲)</sup> سورا ب سەردا  
 خۆرستتيا خو جەهە  
 ئالەيى كا تە بەردا  
 پەيسكا<sup>(۳)</sup> رپيز بالگە

بوۆ تىنوكة گولا نىاس  
 ئەو هەلگرتى هيزار  
 ياكەتى پىپكى ئەقراز  
 گول باقوفن<sup>(۴)</sup> چار نكار<sup>(۵)</sup>  
 جانا بوۆ گۆتن ئاواز  
 خۆرستتيا سەرنى پار

ژوى پىهەل قەرەنفا  
 نازكە جانا خاتوينى  
 ل ناف باغا كەقنە گولە  
 خزىموكا ئالىنى  
 بوۆ بەرى خو ئەف گولە  
 پىدقىكە كول دەف روينى

(۱) من دا.

(۲) هيزار، ل ناف تەنگا بويكى گرىددان و پەرۆك د پىشتى را د زفراندن و سەرسەرى بويكى

دادان.

(۳) پىسترك، دمرەج.

(۴) لاقوفن: نەگەهشتى.

(۵) چار نكار: چار كانار.

پهیسکی گول باراندن  
ته یب دئی پی گپنژیست  
ششسه رهخیت وان ئاسن  
وان قوپه گولا بچینیست  
ل ئاقئ و گولا هشیار بن  
گولا ناز بی ئاق نازیست

ئالهی یی رۆناهییدا  
گولیت خوی و بیانی  
ل دمرهچکی هۆم<sup>(۱)</sup> هه لدا  
پیچهک هۆ بچه بیانی  
ئاشویا خۆم<sup>(۲)</sup> بهردا  
دیتن خوشا جهانی

ئهوا هه یا ژ وی پیددا  
وهکی تولکی گولا سۆر  
بلندده د پالا رییدا  
شل و ملا شیرین پۆر  
هه لکیشایه ژ خۆ پیددا  
بهه رانبه هری دهری ژۆر

بهه رانبه هری وی هه یه  
گولهکا دی وهکی وی

---

(۱) من.

(۲) من.

شینکاتیه کئی تازیه  
جار جا ئاقی بهرده نئی  
نئی په نندا<sup>(۱)</sup> مالا مهیه  
شوخوا مالا مهه ب تنئی

گولا کیم په به نوکه  
چ بده مه ته بهایی  
نیرگزهک هه با نوکه  
گولا و گولا چییایی  
بجینه وه واری گولیه  
ژجئاتی ئیکئی مایی

ل پشیا من گولهک هه بوو  
وه دیاره م<sup>(۲)</sup> نه نیاسی  
قورمه کئی<sup>(۳)</sup> تازیه بوو  
وهکی گولیت ئه قرازی  
بلندی دنگئی ری بوو<sup>(۴)</sup>  
وهکی که تییا چوو لیسی

هاته گوهی م<sup>(۵)</sup> دهنگهک  
ئازادی هه و ززلانید  
م<sup>(۱)</sup> زئی وهرگرت و چه ندهک

(۱) باشی.

(۲) من.

(۳) قورمهک..

(۴) ل جهه کئی دیتر: هه بوو.

(۵) من.



بەھییەنئ نھال ھزانەد  
بەنەد ھۆ بەادا بەنەندەك  
بەنئ وئ گەرت لئەقاند

ئەھف وارئ شەل و مەھ  
ھۆ کاتا خۆ ژێك بەردا  
رەوشن ئەھف کەور و مەھ  
گول بەئلاقن خۆ ھەلدا  
دەرمان ببە ئەھف دلە  
جار جا بەرئ منئ ل چییە<sup>(۲)</sup>

ئازادی<sup>(۳)</sup> گۆت سەعدوللا<sup>(۴)</sup>  
تە گول م<sup>(۵)</sup> بوو ئەھف ستران  
بەپرسە ھۆزاننا گول<sup>(۶)</sup>  
تە خۆش گۆت و گەلەك جان  
قەھینە ھیزتە<sup>(۷)</sup> بەلا  
دیارە خالاس گول نەمان

ئەز دەبێم قەدە پەرئ دی  
یا نەھۆ مە گولئ بوو

---

(۱) من.

(۲) چییایی.

(۳) من.

(۴) من.

(۵) من.

(۶) بەیتا گولا.

(۷) ھیشتا.

وی خانەد و هۆزانە کە دای  
پێلە دایە و بلنە بوو  
لەولەب گەرت و چوو یا دای  
جفاتە کە ب خەمەل بوو

دێ حەسکە بکەنە کەنە  
دلێت نەخۆش و وەستایی  
کەنگی تە ئەقە ژەنی  
تلوفا کە گریڤدای  
گولمچکە دبیتە پەنی  
خۆش هۆزانە قەهینای

بەسە ب دویمەاهی بیەنم  
کوقەنج گوهن وە ئێ بیت  
تەیب نافی تەبیەنم  
ئازادی و بەیاری بیەت  
دیزا<sup>(۱)</sup> تێری ب مەبیەنم  
پاشی پێ خۆ لێدا پێت

دێ بلا قیجار بکەنە  
ئەقە هوسا بووری بوو  
تێرانیەت هۆسا هەنە  
مە گۆت ئەوێ خۆیی بوو  
جار جا مێهانیەت مەنە  
بەلک و پێچەک کویقی بوو

(۱) قازانکا درگنی.

م<sup>(١)</sup> چەند جار گۆتیه ههوه  
نئ ئه و مروقی<sup>(٢)</sup> مه بوون  
بو ئیدی ناهینه فه  
نه کو دل مایۆ سابوون  
نه که بیهین ئەف شه فه  
نه خۆشی ب ئاقن دا چوون

رۆژه کا شل و مل بوو  
ئیشاریا خو مه بووران  
ئاله یا تژی گول بوو  
وی بیللا ژوورا بلند  
ب هیژ و دا فه پست بوو  
بو ژینئ خو شترن گوند

---

(١) من.

(٢) ل جهه کئ دیترا: مرۆقییت.

## بهۆك

بهۆكا دوریت گهلییا  
سهری خۆل من ههلینه

رهوشا فیقیی چهل و چیا  
خۆژ گوهارا بخهملینه

خیفکه وان باقوفا<sup>(۱)</sup> و گولا  
جانیی بده كهۆ و بلابلا

بهلگیت رهنگین بلقشینه  
واری شکیپرا<sup>(۲)</sup> دۆلا هینه

رهقهندی تهمه زۆزانینه  
وان بهۆكا زوی بگههینه

بهۆكا من دارهكا جانی  
كههی كهن تو خهملا باغانی

بپاریزن نههقیی داری  
خهملا چیا و واری بهاری

ئهقیندارم بهۆكا منی  
خهملا چهلیی واری منی

---

(۱) بهری نهگههشتی.

(۲) شکیپ، ئەو جهی بهران لی کۆمدکهن دبیژنی شیپرا بهران.



## بێهنا گولن

چەند ئەز قەن گولن دبینم  
بلا ژ بێهنا بچەریبم  
رەقەندای من حەژێ دکر  
گەلەك چاقن خولن دکر  
پێزانسی حەودێ چێدکر  
رێقینگی خۆ ناابینم

هەکوو ئەز چوویمە واری  
ل من دا باکی ئەهقینن  
پێگتە ل نفاق دار و باری  
ل بن گولا کەپەرە شینن  
هەرۆ سسپیدئ و ئیقاری  
خۆزییا واری بگەهینن

## بهارا سپنهیی

بهارا سپنهیی رهشاتیا کوینا  
سه‌رئ گارهیی پیشا مه‌تینا  
چیمه‌نا مه‌یی خیتا گه‌هینا

ژ داروبیاری و پیژان و پمزا  
خه‌ملا به‌یاری و بارینا په‌زا  
ره‌نگی به‌یاری وه‌ی ژارا ئه‌زا

تیرۆژک و ئافا واریت خه‌ملی  
ئاف و دمه‌راقا په‌نگیت گول گوئی  
چ په‌نگ و ئافا گوستیرا دلی

پاله و جووتیارا ئاپورئ په‌هسته  
په‌وشا به‌یارا وان هه‌سته هه‌سته  
دا چینن وارا ئاخه‌کا خورته

## شەقبا

شەقبا گول واری من

پەوشا جانی بەر سەری من

تو گوڵەکا تا بەلاقە

نازکەکا گەردەن زراقی

دێ بەلاقە وئ بیھنا خۆش

دێ بخەملینە رۆیاریت بۆش

وئ بیھنا خۆش تو بەلاقە

وان خزیما تیر خۆناقە

توی گول واری کەفیا

شوور بە سەر ئەنییت زەریا

دەنگ و ئاوازا بەدە وان کەوا

دا ب ئلقن بەلگیت دارا رابنە هەوا



## تەفرى (١)

تەفرىا<sup>(٢)</sup> رەنگىن و شل و مل  
دارا خودان مەرجان و گول

تەفرىا دەرمانى ئىشا  
دارەكا نازكى و هيازا

ئاخ<sup>(٣)</sup> تەفرىا شرين و جان  
خوجها چييا و دەرد و دەرمان

تەفرىا خەملا دەلالى  
رەقەندا<sup>(٤)</sup> كەقييا و ئاقىت زەلالى

تەفرىا گەردەن ب مـوورى  
پىقىنگا زۇزانىت ژوورى

خودانا خەملى يە تەفرى  
هويشىدارم پەوشا چيا نەبەرى

دەرمانى خودانا گوهارا  
بۆ بى كەس و بەنگاز و ژارا

هەكە تو گەلەك تىهنى و نەخۆش بى  
نيزىكى ئاقەكا زەلال و بۆش بى

(١) هەلبەستخان دىيژىت: "تەراشە گوئەكا خودان بەيايە بۆ ساخلەمىن و جانين/ پەوشا وارى".

(٢) دارا تىفرى، دارەكا نزم و چەق چەقىيە، ل دەشت و زۇزانان شوين دببىت، لى ل چيان پترە.

(٣) ل جەهەك دىتر: ئان.

(٤) ل جەهەك دىتر: تەقەندا.

تیر قه خو ژوی ئافئ  
ئاقا خو ئافئ و لئلاقئ<sup>(١)</sup>

پاشی بینه ته فریئ  
نازکی جانئ و زه ریئ

گولا جان توی شه مال و خزیم  
سۆز بیت هندی کو ئەز بشیم

ته نه هیلم چو جارا و جارا  
تازهیا چاقیت من خه ملا نزارا

---

<sup>(١)</sup> ل جهه کئ دیترا: لولاقئ.

## واری هه‌فایع

ما دئ خه و کیهه هیـتن  
ب شهف و رۆژا ل هـزرا منی  
بارانی رۆنـدک پـیتن  
دل هویـف و هوقـا منی  
تـۆلازا گـول هـاقیتن  
نیرگـزو شهـفبا منی

کیهه زمـریا نازکا من  
دلوقانـا جهـی منی  
بـۆوان گـولا نا نیاسـن  
ئـان واری هـهـقالا منی

## رۆندك

رۆنـدـكـا ئـهـفـينـهـ  
چـاڤـيـتـ خـۆـلـ مـنـ هـهـلـينـه  
جـانـيـا قـانـ كـهـزـيـا  
بـرـهـ وـچـ دـكـقـانـيـه  
بـهـرـچـهـم بـهـرـدانـه  
سـهـرـيـت كـهـزـيـا بـهـلـبـوـينـه

ئـهـفـ لـيـقـيـتـ وـهـكـي شـهـكـري  
د بـهـخـتـي تـهـ دا بـلـقـينـه  
جـانـي ئـهـز ئـهـفـينـدارم  
جـار جـار نـاقـي مـن بـينـه  
گـهـردـمـن ژ رـهـنگـي بـهـفـري  
ئـاخ ئـهـنـيا گـول بـارينـه

شـيـنـيـه دـهـنـگـي پـهـريـا  
قـهـدا ل دۆـل و نـهـالا  
ل دۆـلا بـلـنـد گـهـريـا  
جـانـي دا جـهـيـت قـالا  
شـهـنـگ و شـۆـخـا نـاقـ چـيا  
زـيـر كـيـشـا بـرـه و ئـالا

سـۆـتـم ب دـهـردـي ئـهـشـقـي  
جـانـي ئـهـز ئـهـفـينـدارم

نەشەشیم چ رێکە بەهەم  
ئەهفینیا تە ئەز خەرم  
جانی بەس تیرا پەقی  
نە ئەزى بریندارم

## گێره و قنك ههپك (١) و رهمپك (٢)

گێرێ جـهـنـجـهـرێ نـه یـا دی  
پـیـدـفـیه کـو گـاـرـتـیـك هـهـبـیـت  
هـو نـه هـاـفـیـ قامـا دی  
ل دویقه گێرێ ددهستێ ته بیت  
کو ته دیت دئ کهنگی رینی  
زوی بده بهر دا نه کهفیت

پـیـ و مـه مـهـرـزـه کـا نـا و و  
ئا ه نه پلێ یه خهتێ بگره  
نه نیسا و نه گوهر په حنا وو  
ل خه تا گفاندهی بزقـه  
ئا ه مهـرـزـه نه (٣) ئا ه کێقه چوو  
ده یـن چـا ف رـهـوش ئا ه و مـه

چـا ر سـنـگـا بـکـو لـه دـر سـت  
بو ته قنی باش مکۆم که  
چینا بیت هۆ خاف و سست  
ئێک رێز دانه و بلند که  
برێسه هۆ راجینه گشت  
داف داف هـزـرا و ان بـکـه

(١) ههپك: بهرپکیت په مبی.

(٢) رهمپك: دارین په مبی پێ باددا.

(٣) ل جهه کئ دیتر: مهـرـزـه.

پتلی بی بی داکیش ه  
تەشیک و مەرەز کان  
سپیدی زوی نانی پیژە  
دا قان هەمیما بزانی  
زیلی زەقیی قریژە  
گویقە انکی ل پش تا بانی

قنک ئەقە کا تەشیک  
سەلە شیری درست کە  
تەقن ئەقە و تیر بەنک  
پاچینە و تژی گول کە  
چرچیک<sup>(۱)</sup> و دۆلاب دەپیەنک  
دار تەقن و هەپک و رەپکە

---

(۱) چرچیک: گریڤایە ب پەمبی قە.

## بهنگ

به‌یار و به‌نگ دار و چۆلی  
گیا و تهراش به‌ست و چیا خۆشیا دلی  
پویش<sup>(۱)</sup> و په‌له‌خه‌خه‌اری کافلی  
کی مایه‌ خه‌لکه‌ن قهرپه‌زا قی ملی

دی بـ شـ لا شـ و یقی بکیا هـ  
دا هـه‌رۆ لێ ده‌ت حه‌تاف<sup>(۲)</sup>  
وهی زیـ ره‌قـانی نه‌هه‌یله  
بـ لا جـ ار جـا هـه‌ره‌ نـاف  
خه‌ت و جوکـا لـی پـیله  
چنکی شین نابیت بی ئاف

---

(۱) پویشی گیای.

(۲) ل جهه‌کن دیتر: هه‌تاف.



## بهیوینا نهالا

ئەزم بەهییوینا نهالا  
ئەزم رەوشا هەمی مالا  
ئەزم گولا گەنج و کالا  
مەن قەگ وەیزە بو جانی

ئەزم گولا بەر پۆیبارا  
ئەزم خەمەملا داروبارا  
ئەزم پۆناهییا ئاقبارا  
ئەزم ئەو هەزرا تو دزانی

ئەزم هەوار و گازی و هویقی<sup>(۱)</sup>  
ئەزم نۆی بویکا ئیک شەقی  
ئەزم زۆزانا تیر کەقی  
ئەزم گوهدارا شقانی

ئەزم بییری ب شەف و پۆزا  
ئەزم سۆرگولا دلسۆزا  
ئەزم پۆناهییا<sup>(۲)</sup> بەپۆزا  
ئەزم لێگینییا خەودانی<sup>(۳)</sup>

---

(۱) ل جەهەکی دیتەر: هیقی.

(۲) ل جەهەکی دیتەر: پەونەقا.

(۳) ل جەهەکی دیتەر: ئەزم نیشانا شقانی.

## ئاشقى چۆل و بهيارا

ئاشقى چۆل و بهيارا  
ئاشقى وان<sup>(۱)</sup> گولپيت دارا  
ئاشقى سبييت رۆببارا  
ئاشقى ئەفينييت جارا

ئاشقى رۆببار و ئاقا  
ئاشقى گيا و خۇناقا  
ئاشقى گهردهن وداقا  
ئاشقى وان ههر دوو چاقا

ئاشقى وان بهژن و بالا  
ئاشقى وان تۆق و ئالا  
ئاشقى وان كار خهزالا  
ئاشقى خوشييا ههفالا

---

<sup>(۱)</sup> ل جههك ديتتر: وا.

## به لاتینک

به لاتینکا من نه فه  
وان په پها ب ئاقلینه  
گول چرمسین خیشکه فه  
گه شه که نه چرمسینه  
د به ختی ته دا و مره فه  
په به نوکاب ئارینه

گه شه که کتکت ه گولا  
کوور و که نادا ب خه ملینه  
وه ریوان بس کوژیته دلا  
په به نوکاب نخوینه  
دهنگه کن که هؤ و بلا  
شه قبا بیهن تی نینه

بو شه قبا بیهن تی نادمن  
واری سار و به فرینه  
بو که هؤ خؤل سویتا<sup>(۱)</sup> نادمن  
دوریت سویتا د گرتینه  
به ر به له که کا<sup>(۲)</sup> ناددم  
سویته قانا بهس بینه

(۱) من.

(۲) به له که، هندهک رهش و هندهک سپی.

ئەز كەۆم رەوشا چىئا  
رېزكا بوومە بەس دانن  
قەبەبەبامە ل گەلىئا  
مە دل پىر ئىش و ژانن  
هەلەبە بازىت كوئىئا  
رەخ و دوور نىجىرقە ئان

كوئىئا يەد<sup>(۱)</sup> هەينى زىرەقا  
چاك ملىت خو بىدەنە ئىك  
بەرى وە ل سىويت و داقا  
نەبنە پىرت و ژىك ژىك  
باكوژىرك<sup>(۲)</sup> و باو شەقا<sup>(۳)</sup>  
رەوشا وە گويفك و بەرىپك

كوئىمە و كەھى ئابم  
ژىبەر گولا چرمىسى  
ئەز ژ كۆفاننا ساخ ئابم  
تاق و تەرگ و برويسى  
ئەز ژ قى وارى پانابم  
هېلىنە جەئە لىسى

هېلىنە مەن دور مەندوور  
كەقاوت و بەرپى و مازى

(۱) يىت.

(۲) باكوژىرك، ئەو بايى لگەل بارىنا بەفرى دەيت

(۳) بايى شەقان، بايى دژوورئ شەقان.

سرت و چیا و كهند و كوور  
كوه<sup>(١)</sup> و سهنگ<sup>(٢)</sup> و ئهقرازی  
بووه نینه ل قیـری دوور  
دی كهم ههوار و گازی

---

<sup>(١)</sup> (كوه) په‌یقه‌كا فارسیه و رامانا (چیا) ددهت.

<sup>(٢)</sup> (سهنگ) په‌یقه‌كا فارسیه و رامانا (به‌ر) ددهت.

## شەپەشوور

شەپەشوور نەبە و خاف و سست  
سپیدی زویکا ژ خەو پابە  
دئ بیە کارکەرئ درست  
زویکا بنقە و زوی پابە  
هەمی شۆل دئ هین درست  
خانە دەقە ئانە هشیاریە

هشیار نەبی و بۆ درەنگ  
دئ پابی یی هەپشە  
قەکشان لی لەپ و چەنگ  
سەرئ گێژ و گوەشە<sup>(١)</sup>  
ل پەخ و دوورا دەنگە دەنگ  
تو بوویە پالئ پویشە<sup>(٢)</sup>

---

<sup>(١)</sup> بئ دەنگ.

<sup>(٢)</sup> پویشە گیای.

## پوی گول

پوی گولا ئەنی گەش بووی  
پارتول ناڤ باغی من بووی  
ئەف ساڵە بوچی توچی بووی  
باغی منی ویـران بووی

جاننا دبێژیـت دئ بلا  
ئەز بووم ل ناڤ باغی گولا  
سیسن<sup>(١)</sup> بووم ل ناڤ سمبلا  
زوی تول م<sup>(٢)</sup> نه پهیدا بووی

باغی م<sup>(٣)</sup> چهـندی شـینه  
کولیکام<sup>(٤)</sup> ل ناڤ نینه  
نیرگزا پهـر نهـخشـینه  
پۆناهییا چاقیـت م<sup>(٥)</sup> بووی

دئ وەرە مـبـینـه  
نووی م<sup>(٦)</sup> ل ناڤ باغی بجینه

---

(١) گول سیسن گولهکا ب رهنگی قه‌بوویه.

(٢) من.

(٣) من.

(٤) من.

(٥) من.

(٦) من.

بەلگە نەچرەسەینە  
کۆفانە کال مەن پابوووی

پەنگە باغی ل مەن قەدا  
کولیکە بێهنا خەودا  
ژ پەنگە جانی تەدا  
ئەقینیا مە پەیدا بووی



## ستیرا گەش

بـلا م<sup>(١)</sup> ژ نوکـا زانـی  
کـو ئەقـینـی خـلا سـ بوو  
زیندانـه بـو مـن خـانی  
سـتیرا گەش ل مـن ئاـفا بوو  
ئـیـدی مـن بـه سـه جـانی  
تـالان ل ئەقـینـی رابـوو

سـهـرئ چـیا بـه فرـئ لـیکـر  
دینـداری بـه لـگ وەراندن  
دلـئ مـن گـرت و ژیکـر  
ئـهـقـینـی دا ئارانـدن  
بـیـهـنا بـهـاری لـیکـر  
وهره پـیش دلـئ کـون کـون

خـۆزی مـن تـو نـه دیتـبـای  
چ ل دلـئ برینـدار بـکـهـم  
ئاقریـت خـۆ ل م<sup>(٢)</sup> بـده بـای  
دلـئ چـهـروان کـول و خـهـم  
مـن بـه سـه ژ قـئ ژینـا مـای  
ئـیـدی ئەقـینـی ناکـهـم

---

(١) مـن.

(٢) مـن.

## پروشهن (١)

جانا من تو پروشهنی  
دگهل بائع سپیدا دکهنی  
پیرۆز بن بره و ئهنی  
سهده ههوار و ئههقینی

لاوا کا بو من بیژه  
من تو نهه دیتی ژ میژه  
تو بهس دلن م (٢) بمیژه  
ناقعی من گه لاقیژه

ژ قان ههوار و هیقی  
گهش ههقیال هنداق چیا  
پوی بههفرا سهه کیرییا (٣)  
بههییوینال بهه کهقییا

لاوا چه نهندی تو لازی  
گوهبهده من قی ئاوازی  
ژ من ههوار و ل ته گازی  
بین ریشینگیت ئهه فرازی

---

(١) ل جههک دیتر: جانا من تو پروشهنی. ئەف سترانه ب ئاوازا (بشار زاخۆیی) و ب سترانبیژییا سترانبیژیی ناقدرای کورد (شقان پهرومیری) بویه ستران. بئ کو ناقعی ههلبهستان (سهه دوئلا بامه پرنی) هینا بیت. د پشه کییدا ب رۆهنی ئەف مزاره هاتیه باسکرن.

(٢) من.

(٣) کیر، ئەو چیا بئ سهه ئهوی پهحن و بان بیت.

## داخاز

ئەو رۆژا مەن توو دیتى  
بۆ مەن بوو داخ و كۆفان  
خودانى شويتكا چیتى  
مەن چەش و بىر نەمان  
بزاها هیزا خەتتى  
بەلكو كەم بىن كۆفان

زىرەفان سەرى سىپىدا  
تو دى كەنگى مەن خازى  
سەرى چىيا تاقى لىدا  
بۆ مەن توو يى تۆلازى  
بشكۆز خار بوو دچالىدا  
پىشىنگى رى داخازى

## پرتەپۆر

ئەو مالا پرتە پۆر لى  
ژبەر ئىك و دوو نادانن  
نزا و بۆچى و چوو كىرى  
ئەزمەن ئىك نزانن  
دوھى و پىر ئەقرۆ نى  
ئىك بىرە يى دى چارن

ھەر ئىك بخۆ دكەت گازی  
نزانىت يى دى چ د بىت  
داس و شىنك و تىرازى  
ئىك يى ل يىدى قەدگىرپىت  
يال وى يى بکەت گازی  
كاكى دى سەرفەراز بىت

## تاجع زيرين

بخو نانی وهکی کایئ

قه خو زړکئ شوینا چایئ

گول تهنینه بووی وی دلی

ئان نابینیت که قرو و چۆلی

ببینه خه لکئ وی ملی

ئاشی دانان دن ب ئاقلی

ئاقل زیره ب دهست ناکه قیت

جووتیاره بیادهری دیقیت

ئاقل تاجه کی زیرینه

ل سهری هه می که ساینه

## دایک و کوپ

دایکی من تو گه لهك دقیی  
ئه قرو ئه ز مه كته بیه مه  
دایکی زویكا من بده ری  
نئ ئه ز سخته کی<sup>(۱)</sup> نویمه

كوپئ منا زیرهك به  
بخوینه هندی تو دشیی<sup>(۲)</sup>  
لاوی منا چه لهك به  
رؤناهییا چاقیت دایکیی

دایکی گوری زوی بنقه  
سپیدی زویكا ژ خه و پابه  
چاقا بشو سه ری شه كه  
دهرسا بزحه مهت حیسابه

ب خاترا ته دایکی ئه ز چووم  
تاكو نیه رۆ بیه هقه  
ئیکینی پوئی ئه ز بووم  
دی مزگینییا من بدهف

(۱) سخته یان سوخته، فیرخوایی زانستی ئایینی (فهقی).

(۲) ل جهه کی دیتر: ب دشیی.

## گازیا شەنگ

دۆستى ئەزىيى تە ناژىم  
كەقىيا بەفرى رەنگى تە  
ل گازىيا شەنگا خو ھاتىم  
ئەقىين شوخا وەلاتە  
ل ھوققا ھوزانىق قەبىم  
ھوزو سووزا من بووتە

ھو داقا چەلىق بەلەك  
ھوزە و من سووزا دايى  
داقىنىق قەدان خەلەك  
كووزا جەرگىق ئارىيى  
داخازىقت رەندىق گەلەك  
بەرىق مەل كەقىيا مايى

## ئاڧا سويلاڧا

هۆش هۆشا<sup>(١)</sup> ئاڧا سويلاڧا  
ل بنـى چيـا و دهر دؤلا  
شـكـيـر و كهـڤـر گيا و داڧا  
زڤسـتان هـات و بـلا  
هاڧينا نيزيـكه دوو گاڤا  
دا بزاني خۆشـيا چيـيا

كا ئهـو جهـلال و ئهـو چيمهـن  
ئهـو پهـساريت<sup>(٢)</sup> كهـڤـر و بلند  
كا ئهـو جانيت خودان گهردهـن  
ئهنـى ستيريت گهـش و بزهنـد  
ئلقا بهـلگا بازي دڤرن  
ئاواز و پهنگيت جارا و كوند

---

(١) ل جههك ديتـر: هـش هـشا.

(٢) پهتهـن، ئهـڤـرازي.



## رەوشا بېرىيا

رەوشا شىقان و بېرىيا  
بېھنە كەكەن و مرە ھىرە  
پەزى ھەلكە دۆلىت چىيا  
نەقىرۇ خويىدا نە ھىمارە  
ئەوچ خالە كەتتە پويىيا  
د بەختى تەمە نەقىشە شىرە

نەقىشە شىرە خالا شىرىن  
ئەز و تەو ھەر دوو دل كولىن  
ئەقىنىيا جانى ئەزى شەرمىنم  
ئەى گەلۇ كانى بووى ئەز نابىنم  
شۇخى دى و مرە ئەز خەم پەقىنم  
گوستىرا جانى بەلكو قەخوينم

## کولیکا چیمەنێ

توی کولیکا چیمەنێ  
دئ و مره نەک مین پیچەهەک  
کا خوداننا گەردەنێ  
ناقئ تەیهە گول چیچەهەک  
هەرۆ ئاقئ بەردەنێ  
دلێ مین دا ئەقینیهەک

دلێ مین دا ئەقینێ  
توی پوی بش کۆزا دەلال  
ئەقینیا مین ناابینی  
خوداننا چاقی ت زەلال  
بێهە کێ ل دەف مین پوینی  
دەستێ خو بەدەف مین هەفەلال

دەستێ خو بەدە دەستێ مین  
هەرۆ بچینەهە گەپیانئ  
ئو پێگەهە لاوکا بێژین  
دئ و مره و مره جـانئ  
ل ش کێر و نزار بگەپیان  
ل مین دارا و بەهـین دانئ

## دایع و دلوقانی

بۆ خۆشیا وه من نقیسی  
بهرز نه بن تیپیت<sup>(۱)</sup> گران  
خۆش بخوینیه دا بریسی  
ئه زمانی دهیکا جوان

ئه زمانی دایع شـیرینه  
ژ دلوقانی خۆ گازی دکهت  
وهرگره و ریـزا ههـلینه  
چ گاڤا کوف دهست ته کهت

دا بزانی زان و زانیاری  
ئان کو توژی خۆ شهکهی  
ژی سـئک کهی پشته باری  
وان<sup>(۲)</sup> توپیت چووی قهکهی

هویقی<sup>(۳)</sup> یه و داخازه بۆ من  
قهگرتن ههـر دوو دهستیت خۆ  
کو نهـمینن ههـمی دوژمن  
ئه ز خۆکهـری خۆبم بخۆ

---

(۱) تهخ و چینی کهری.

(۲) ل جههک دیتر: وا.

(۳) ل جههک دیتر: هیشی.

## بیموک

ئەوان تەبلیت شەمەمایی  
ئان قەس بەژنا شل و مل  
بەرە و داقتا کیشایی  
فیسەتان شوو پرا تەژی گول  
شوخا بەژن هەلەدایی  
تە کەرکەرن جەرگ و دل

هەندى ل بەژنى دنى پرم  
حەيرانى تەمە زەريى  
ئەفينا شەنگى بىژم  
نیشانا تەمە پەريى  
کەنگى دى قەگە ۆهيزم  
بکەفین گوڤەندا گەريى

بى وار و گوند و کەپەر  
دى و مرە کەتەنە وەلات  
بى چىا و زۆزان و بەفر  
بى گەلى و پەنگ و کەلات  
بى گىا و لوىش و چەفر  
بى گەپى و گەپیان و شەفەت

## دافین

کەقەرئ خۆرستی چ نهال و  
دولیه  
لیسک کەقیی چچییه ژئ  
تیتیه خار  
رەنگی کەقەری بەرئ کافل  
خانیه  
شەف هافینا بیهنا شەف با  
بایئ سار  
نەخشە دار و شکێر<sup>(۱)</sup> و چەلا  
چ بوویه  
ئاخ زیـرەفانم تـورەفانم  
رئ و بار  
هـاـۆـلاـوا کـارـی خـۆـبـکـه  
بـۆـژـیـانـی  
ئاخا کۆفاننا وەلاته  
نەهیا  
ب گەف و گاو گازندا  
گازکە جیهانی  
دافینا چاقیـت نیرگـزی  
تو بۆ شەکه

---

(۱) شکێر، ئەو جەن بەران ئێ کۆمەدکەن دبیژنن شیـکرا بەران.

## تلمسەكا

مـازيـئ شـيـنـك و هـنـاـريـئ  
تـاـزەـي دارا بلنـدـى يـا  
نـزـيـهـيـئ پـهـرـئ نـزـاريـئ  
دەحـلـك و دار و تـوـي يـا  
هـهـلـهـلـۆك دورـي بـهـيـاريـئ  
بـهـۆك و تـوـي شـهـمـبـى يـا

تـيـقـل و گـوـئـير بـرا مـاـزـيـك  
نـه دورـه كو خـۆش گـهـمـاره  
رـوـيـلـه<sup>(١)</sup> رـه و دار و بـهـلـگـوـيـك<sup>(٢)</sup>  
چـيـايـهـكـئ پـرـدار و بـاره  
بـيـمـك<sup>(٣)</sup> و كـهـزان بـهـرـوي و هـرـمـوـيـك<sup>(٤)</sup>  
ل چـهـلـئ كۆمـت كۆپـا هـهـوارە<sup>(٥)</sup>

---

(١) دارا رويلى، باراپتر ل دەشتى و ئەردى ئاف زه شوين دبیت.

(٢) ل جھەكئ دیتەر: بەلگیک.

(٣) بيمك يان بيوك، ز كهزانا هوپرتر و نازكترن.

(٤) ل جھەكئ دیتەر: هرملك.

(٥) ل جھەكئ دیتەر: دەحل و دورى ترى و مپرپك.

## ئەز و ھەقالەك<sup>(۱)</sup>

چووم دەووكى دگەل ھەقالى  
ل مالىھەكى بووینە مېھقان  
جھە دامە ل ژورا سلالى  
گەرەم و خوۆش و ب ئەيوان  
ليوانك و بەريانك ل ئالى  
پيـك و پيـك و ب پيـزان

رۆژەكە دووا بەاران بوو  
قەت ئەم نەشيان دەرکەقین  
خانیھەكى پیرۆز خودان بوو  
دەما مە دقييا دا نقيين  
نە ھەقال تاهەر برابروو  
وان رۆزا خوۆش پيگە ژیـن

برايى وى حەجى سەئیدە  
خوۆش مرۆقە ل مەن وەرە  
میرەكى باش و عەگیدە  
مالەكە پیرۆز دەرە  
ل مېھقاننا و مالى خووبە  
سەخا تەك باش و فەرە

<sup>(۱)</sup> ل جھەكى دیتەر: پيچینگ.

مخابن كو من نه نياسى  
ئەف مرقەه ز مرقەه ز ومره  
ژرەنگى جەه وەرى باشى  
من نقيسى و دى هەپرە  
ئەى گەلا نه خوینی ب شاشى  
رپپەرى خووش وەغەرە

شەف چوو نقي شەفەك  
نقيسینەك من هەبوو  
قەلەم مابوو ل مەزەلك  
ئەز چووومى ديار نه بوو  
چ بەحسنى نه جارەك  
نه دویره كو وى بر بوو

ئەز مام م<sup>(۱)</sup> هزريت خو كرن  
بەلەخ خەوا من ناھيت  
ھنەدى ل وارا د زقپم  
دەستى من ماسست و پست  
نزا چاوا بنقيسەم  
تاھرە هەقال نقيست

ھاتە گوھى من دەنگەك  
پرتە پورە تەھرى  
خوپى و ھۆراكەر چەنگەك  
ماتو دى نوبى گەرى

(۱) من.



قەلەم چوو مامە بی چەك  
رپیام<sup>(۱)</sup> بخۆ چیکری

دئ رابیه هه هه پە خاری  
تیزی وارا قەلەمەن  
خەوا خۆشا بهاری  
تو ناھیلی ئەز بنەم  
کەتەم دەردی نە چاری  
ئیدی نە شایام ب لقا م

ئیقاری شەقا نە قرۆز بوو  
مە کرکاری رۆزا نوی  
روناھی<sup>(۲)</sup> ژ دۆلا بلند بوو  
ئقی لەولەبا دەنگی  
ژ دار جوو گوری قلوبوو  
شەنگیا شاری پەنگی

نئ د نالین ئەو گەلی  
گورمە گورمە<sup>(۳)</sup> و دنگە دنگ  
نە قرۆز نقیسی ل چەلی  
ب گوریا ئاگرئ شەنگ  
بوون شیر و دل لئ کەلی  
دەنگ قەدا لاوا هۆ دەنگ

---

(۱) من.

(۲) ل جەهەکی دیتەر: رۆھنی.

(۳) ل جەهەکی دیتەر: چ گورمینه و.

رۆژا نووی زویکا<sup>(۱)</sup> ئەم رابووین  
وه دیاره دئ ب رێ ک ه قین  
ب بها و نرخ و هیژا بووین  
کهۆیت رکا لیک خورین  
ئەم هەمی هۆ دل هەوا بووین  
نەسرەتی گۆت دا بچین

دەما سیار بووین ل ترمبیا  
بریککی دوهن هاڤیت  
سەرنشیف بووین هە نهیا  
وه دیاره خۆش تێ تیت  
گەهشتین بەر دەری مانی  
پیدقییه فیت هەرهک بهیت

ئەقە زی هیژتا<sup>(۲)</sup> چ نینه  
نخ هەقانی ل هویقیامه  
نەسرەت زوی جابج بگههینه  
دا بزانن حانی مە  
ئالوکا یا دیر نینه  
بابوچ هات سەری مە

هەقالا بی هویقی<sup>(۳)</sup> کە  
رێکەکا خۆش و نیزیکە

---

(۱) ل جههک دیتر: زیکا.

(۲) هیشتا.

(۳) ل جههک دیتر: هیقی.

به لكو زويكا<sup>(١)</sup> بگه پي  
هه په شاري هه كه بشي  
زوي<sup>(٢)</sup> هه په نك فيته هري  
گه ها خو بگ ره بهري

مه گوت دي چين گه پياني  
به ره هيم خه ليا خوشه  
نهم په پرگنده بووين ماني  
دياره شاهيه كا بوشه  
گوڤه نده نه قرۆز خاني  
پهنگينا هه زار گوڤه

نهم سياربوون ل ترمبيل<sup>(٣)</sup>  
يا خودي بانه هيا ته  
په خي من تاهري ل  
ملي من و وي جووته  
به هري وي دا سيميل  
جگار هك من دل جووته

كو جگار هك من كيشا با  
به سه ته نهم گيتر كرين  
ب دزيقه فه پر هك ل دابا  
بي كوچك و بي ئاگرين

(١) ل جههك ديتر: زيكا.

(٢) ل جههك ديتر: زي.

(٣) ل جههك ديتر: ترومبيل.

جھ نەبوو من خو قەدابا  
وہی بابو کیشە بپرەڤین

تاهر ناکیشیت جگارا<sup>(۱)</sup>  
وہی بابو قین دووکیان  
پورہ پورہ و ھەمی جار  
بەس بکیشە و قا پیلا  
نیازە من گەلەک پسیارا

من ژنی نیازە کو بہیلم  
ئەو ژنی دزانم پپر خرابە  
کەنگی دئی قین کیان شکیتم  
سینگ ژ دووکیان قالا بە  
قپراژنی نەھەلچنم  
شوین دووکیان بیھنا گولابە

بەلین ل قپری چاک بنیپری  
ئان ژنی ھزریت خو بکە  
قەخاریت زیان ل نەچپری  
قا<sup>(۲)</sup> کارا ژ نک خو پراکە  
قەلوین و کیسکا قەشپری  
بەلکو قین نەخۆشیی دەرمان کە

دەنگ و پەنگ و ئاوازا  
ژ کەسک و سۆری خەمەلین

(۱) دەستنیسیدا پیزەک کیم بوو.

(۲) قان

كەتتيا و گەردەن قازا<sup>(۱)</sup>  
دویر<sup>(۲)</sup> و نیزیک ثلثین  
پیر و گەنج و تۆلازا  
وی نۆوی پۆزی ببینین

ئەم ماین بۆ دانئ نیئرو  
کیشا بەرمە فراقین  
سەیرانا ب هزر و بیر بوو  
بەئنی ئەم دبئ ئاگرین  
چایە کال و یئری خۆش بوو  
ئاگر هەبا بکەلینین

هەکو مە چا قەخاری  
هۆ مە خۆ دا<sup>(۳)</sup> وی ئالی  
قان دیلانیتت بەاری  
ل پیرا خاتین دەلالئ  
نوی ئەز هاتم قسی واری  
بلندی بەهژن و ببالئ

نفاقین بی پیرا دەلال  
رەنگئ نفاقئ خۆ بوویکی  
سەپپەل خۆشا ئاف زەلال  
ب دیلان و نئارینکی

---

(۱) ل جەهەکی دیتەر: گازا.

(۲) ل جەهەکی دیتەر: دیر.

(۳) ل جەهەکی دیتەر: مە خۆ هۆ دا.

نهداينه ته خهت و خال  
بئ دهر و بئ كـ وئياكى

بلندى رهخ بـهداينه  
مايه بئ نهخش و نيگار  
چ شفشه لئ نهداينه  
بئ پيـژان و دار و بار  
سهرو بن ئال بهرداينه  
سهيرانى<sup>(۱)</sup> تينئ ههر سال

رهنگيـت وار و گـول گـولى  
من گهـلهك ژ نوپكا ديتن  
وارئ كـوزئ خـهـمـالى  
باوشـئ د لـقـايـتن  
هؤ مه خو كيشا دؤلى<sup>(۲)</sup>  
خؤشى زويكا<sup>(۳)</sup> د بووريتن

---

(۱) ل جههك ديتر: سهيرانا.

(۲) ل جههك ديتر: مه خو كيشا دهرگهـلئ.

(۳) ل جههك ديتر: زيكـا.

## ئەزم تە ڧييا

ئەزم تە ڧييا ئەڧينا خو  
دوير<sup>(۱)</sup> و نيزيك تە ببيـنم  
دیمەنا رەنگی رویی خو  
ل چیمەنا خو بگەهیـنم  
بارینی گول گول چنا خو  
بـره و چاقا هەلیـنم

بـره و چاقا دم و داڧا  
دیـم کنیـرا تیـر کەڧی  
وہی هەوار ب ئاڧ و دەرڧا<sup>(۲)</sup>  
بەرچەلی بەڧرا شەڧی  
چپ چپا ئاڧ و لولاڧا  
ئەز چوومئ ب دەستا و دەڧی

---

(۱) ل جەهەکی دیتەر: دیر.

(۲) ل جەهەکی دیتەر: وہی هەوار بو وان سلاڧا.

## ب ئانهيا خودئ

تە دقيت بيه بسلمان

باوهرى ههبيت تهمام

باوهرى كو و ئيمان هه

ئهو سههر پشكا هامانه

خوش وئ ريكع بانهدده

هو باش بگره و بهرنهدده

ريكهكا راست و دورست

نهيا خاقه و نهيا سست

ريك خيرو خيراتا

يامزگينى و خهلاتا

ريك خيرو بهرهكهت

ل بيرا ته بيت قيامهت

قيامهتئ ژبير نهكه

رئ ل بهر خو بهرزه نهكه

دهماته ريك بهرزه كر

دئ هند بينى خودان مر

وهكو مرنئ ئهو خلاس

وى نهمان چ دهنك و باس

وى نهمان چ گؤفتؤگؤ

ما ئهو كرياتت خو



خودانى كىريارىت باش  
بووينه دهبره و معاش

بهلى كىريارىت خراب  
دى بو هين ئيش و عهزاب

خو پاريزه ژ حهرامى  
بزانه توو بسلامانى

ئىسلامه دىنى پىراقز  
يى بى جهمبازى و خش خش

بهري خو بده نقيژا  
خو نده دگهل پر بيژا

تهوبهكه ل نك خالقى  
هيشتا توو نه ههزقى

تو قورئان بخوينه  
گوننهها پى ب وهرينه

ئهوئ دخوينيت قورئان  
شاهده ل فهجرى مانى

هندي توو ب خوينا و ب خوينا  
دى گورا خو خهملينى

شويانا طارپى<sup>(1)</sup> روهنكه  
گورا خو تى گولكه

---

(1) تارپى.

رۆژی گـرـی نـخـیرـکـهـر  
بهـایـن هـهـی بهـرانـبهـر

- (١) بهـوـی رۆژا طـهـنگـهـنـگـاـفی  
(٢) بهـلـکـو قـورـتـال بـبـیت صـافـی

تـو بـزانـه مـرن یـا هـهـی  
هـنـدی کـو تـو ژـی بـبهـی

تـو بـزانـه مـرن دـی هـیـت  
رـهـقـین نـینـه کـهـس نـهـشـیـت

فـیـجـا مـادـم یـا هـۆیـه  
دویمـاهـیـک هـهـراشـخۆیـه

بهـری تـو پـیـخـۆ پـاـفی  
بـزانـه کـیـفـه هـاـفی

نـهـکـو تـو پـاـفی خـهـت  
بـایـن نـهـفـسـی تـه نـهـبـهـت

---

(١) تهنگافی.

(٢) سافی.

## يا چيپووي سجنع

ئاخ تە سۆتم بەند و زیندانا  
ئیخستەم ئیستا کوشتم کۆفاننا  
بیچار و بەلەنگاز خوڤ و خیزانا  
دوژمن و پۆمعی ئیشرش و قوتاننا  
دلا کون تی بوون ژبوو ریسک و ژانا

ئاخ کەتمە بەندی کەتمە بەندی  
وی تـاـرـی و کـهـنـهـنـدی  
من خاست ئازادی ژبەر وی چەندی  
هەر دی خازم زنجیرا ژنگی بازنی زەندی

ل نیفا بەندا ئەم مانیه هشیار  
ژبەر خەباتی بەردان نافمه هار  
کو بەسکهین ئازادین بەلەنگاز و ژار  
هەر دی خاری لەش پرت پرت کەن ناھیلن چو جار





پاشیهند



# \*\*\* (مماخ و قافین) \*\*\* (5)

\*\*\*  
ته زى ها تيم بو ديتنا ته  
چه لى بلند ك هندا هى  
گوزيته كانيا وارى نه نكه  
ته به خوينم به نهوى نا هى  
دولا كو پى تى ده نكه  
مه پيرانه ل و ر ده را هى  
\*\*\*

ته خينا خو  
~~ته خينا خو~~  
تر پير هاتنا  
دولا هوي را بار كه خيا  
دالى به ر ده م عما شو يا خو  
به لقلقين هو پايين پيا  
كو ئيقارى هينز مه دا خو  
به گه پايانه خان بانيا  
\*\*\*



لیست وار

تر بهر ته ختی بنه فاله  
هوی ته ختی بنه فسوک پینر  
ازرافه دایته کغان خاله  
پروی که خیا بن شه و لینر  
دل پره خاندو شه هین ناله  
تویله دایته شه قینم لهقیر

کاخ بهایی ته چه نده  
بهارا خوشا چهل  
مه نیا سبی که شه رقه نده  
شه و تیم دل بو که لب  
شه و چه کاره که مه ر به نده  
بو بنه یینو کا بگرم پهل

وهره بچین مه تینا (٤٤)

وهره بچین مه تینا  
له جیاکی ژوری له نه خرازی

خه مکه دینداری شینه  
له مێک و دو ب که پنه گازی

جانێ دێ وهره پوینه  
تو چه نداب نوزو نازی

وهره بچینه لوتی  
جهتی که یف و پیرانا  
بایێ شه قی له شه ی باسی  
رده نکه گماوازی چانا

پنهنا شه قی له جیا مینا  
له مه قینی و پامپانا

٤٦ ئەم دەلالەت

ئەم دەلالەت چاق خەزالت ل بەرما

تیرا خو ها قیتە من

ئە و تیرا سەری و ئ زێبەین

لە من ئە بون ئە شق و ئە قین

تە دەریا جانا دلال و کێشەین

پێھنەکت وەرە دە فەن

لە هویقیان جانی بێتێن کانی

بێھن کەمە پەش پەرو حانی

بکە قین خو شپیا ئریان

هەوار و گازی و هویقیان

(5/11/11)

٤٦ - (قده لای) -

هێ ده لایه چاق خه زالی لبه، مان

تیهرا خو هه هه هه

هه و تیهرا هه ری ویه زیهههه

لهه هه هه هه هه هه هه هه

ده رده هه هه هه هه هه هه

هه هه هه هه هه هه هه

هه هه هه هه هه هه هه

هه هه هه هه هه هه هه

هه هه هه هه هه هه هه

هه هه هه هه هه هه هه

خاله ك ٢٩

خاله كاله ره رويي چاني  
من نه مابون چومه خه ر  
كهنگ دى هيت ته وه كاني  
مه و تو پينا كه رده زهر  
دل ته نا بيه ته راني  
هم باره وه و توزو كه

وهى نى مه خه ر من نه مابيه  
له سى من هه ر تى تايه

كه ز مامه ل هويها وه خه رى  
كو جان پيئن وه كى به رى  
بيهنه من نا هيت ج جارو گاغا

به ر چه ما شوپه ره بسكو داغا

(سەری ٢٧ و ست)

هاڤینی خاڤرا خو خاڤست  
کو پاویزی دەستە پێ کەر

پاڤی بەری عەورا هات  
دەتر و مورانی وەرکەر

هەویرە هەویرە پاران هات  
گۆڤە ناگەلی سارکەر

تێک وەر بون مەتر و موران

جیها نا پەهەن تازی بو

شە بو شێلە و بو تویفان

بەر چەلتی ژوری سێی بو

سەر کە تەوبان هەل کێشان

نێ هەلرێشە چۆلی بو

دنگه دنگا دار دنگا (١٠٠)

حنیره یی ده ته بهر

بزا قه به بهردو لنگا

بو پرکمانه یا دو بهر

شلقانده هو ژمه و چه ننگا

گه قو گو بهردانه بهر

ما بهری هو ئاشی هه پون

دا هه ما بهی و ههیری

نی به ئالول و شقه پون

گونده بهر گوند دالنی گهیری

له هه می گوندا ئاشی نه پون

که بهری به شنی له بهرده بهری

# ١٤٤ (روپقی پی تومک خاری)

روپقی پی تومک خاری  
چار جا گوھن ته لی بیت  
پیتہ ده رگه لهن زیری  
چاک هه پیره کو هه وپیت  
نان توپ تنی نه ویری  
دائیگه دی دگول ته بیت

روپقیگه کی حیلہ بازه  
هه هه چهند هریگه برن  
هندی پیری پی چه صبازه  
هریگه دگولگی هه دیرنا  
پستی مه غره پ گاز گازه  
له دوریته روپقی دزغون



کتابخانه کهن کون

روشا جیا

Reuşa

çiya

ژیریستن و قههاندان

سعدی و حسین

صفا

نقش

کتابخانه کهن کون

١٤٦ (جانا من)

جانا من دوستا من نه وینیا جهی  
که نجا بیئنا بهاری تازه وه رگرت

چیمه نا په نگی واری دوهی

مه په نگی جانیا ته باشا گرت

بکئین دارو باری پهی

دارا شکه شتی پکا خو گرت

بیئنا چالیا دولیت نزارا

چاقی لی هه می تولدرا و نه هیندرا

هویقی دارم کوچه را په هوندی من

ما ویمه دا خار ناخا کانییا روزانا من

١٦٤ حواری ره نلین

بهاری خو بهه واری په نلین  
میرگو جلدنیت په نلین

نه خان وارا خان دول  
خان حیمه نا وانا چول

وه ره لروا دا هم بچین  
له نه قراری زه زانیت هین

گه پریان و گه پریو گه پریان  
نیقاری جاؤ ۲ بیان

په نلینا دارو باره  
سویله که کاله همنایه وان

به رفه پیرنیت کو هو ۲ ننگا  
لاته و په سارنیت خان خان

٤٠٨

## (ئە قىيا)

ئە قىيا گولە وارى من  
پەوشا جانيا پەرسەرى من  
تو گولە كاتا پەلەقى  
نازكە كا گەردەن زرا ئى  
دە پەلەقكە وئ پىھنا خوش  
دە پ خەصلينە پويارىتە بوئ  
وئ پىھنا خوش تو پەلەقكە  
وان خىزىما تىر خونا قكە  
تو گولە وارى كە قىيا  
تو پە پەرسەرىتە زەرىيا  
دەنگە ئاوازا پەه وان كە وا  
دەپ لقلقن بەلگىتە داراوپا پەهەوا

# ٢٢٨ پیره وشه

جانا من تو پیره وشه نی  
دگه ل بایئا سیدا دکه نی  
پیروزین برهو مه نی  
سه ده وارو ئه عینی

لوا کا بو من پیتره  
من تو نه دیتی ر میتره  
تو به س دلایم به میتره  
ناقعی من گه لا حیتره

لوا چه ندی تولدزی  
گوه بده من ئی کما وازی  
من هه وارو ل ته گازی  
بین برئینگیته مه ئو وازی

# داخاز (داخاز) ٤٢٤

ئه و پر ورا من تو دیتی  
بو من بو داخ و کو خان  
خودانی شویتکا جیتی  
من به هس و پیر نه مان  
بزا قاصیرا خه تی  
به لکو کیم بین کو خان

زیره خاننی عری سیدا  
تو دی که نگی من فازی  
عری جیا تا حق لیدا  
بو من تو بی تو لوزی  
بمکور خار بود چالیی دا  
بیتفینگی پک داخازی

ستیرا گه سی (٤٦) (٤٧)

بدم ژ نویکا زانی  
کو ئه ئهینی خلاسی بو  
زیندانه بو من خانی  
ستیرا گه سی ک من ئا حابو  
ئیدی من به ه جانی  
تالان ک ئه ئهینی رابو

ه ری چیا به خری لیکر  
دینداری به لگ وه راندن  
دل من گرت و ژ لیکر  
ئه ئهینی دا ئاراندن  
پهنا باری لیکر  
وه ره پیتی دل کونا کونا

خواری من تو نه دیتبای  
ه ک دل بریندار بکه م  
ئا خریت خول م ب ده پای  
دل چهر وان کول و خه م  
من به ه ئهینی رینا مایس  
ئیدی ئه ئهینی نا که م

(چک چکا دلک من) ✓  
چک چکا دلک من ووستا

من نه زانی وی چیه  
گیتروم نه ز که تم عهردا  
چ دهرد بو کان نه چینه  
دعیر کوژ ناپینم ژ پهردا  
نه ی گه لو دهردمان چیه

دهردی منا توی نه چینی  
ته بو زهر داری لمان کر  
نیترگزا چایا چینی

ته دل دزی و بوخو پ  
پرده پوئینی له لینی  
چه رگ ما بو ته نه وری کون کر



گازی ۱۶۱

گازی و کهوار، هر و تر و نزار  
 خه ملد ته دیندار، سیه لیت دروار  
 من نه مان چو چار، گول من وه ریا  
 نه و گول من بو، بو به لک وه راند  
 وینا ری بو ش بو، کمان کاف نه چوین  
 یونا هیان بو، ایرانا کهه میا  
 ما که کول چو، نه زونه خوشی  
 چه زاب خه مل بو، کا گو یفک و پو شی  
 ه و نه قان بو، پر و شکا م گه ریا

# ١٠٠٠ (١٠٠٠) هه مه حاله كى

چوم دڤهوك دكهه هه قالى  
له ماله كى بوينه ميتهقان

چه دامه ل رورا سلاى  
گه رم و خوشى و به ئه يون

ليون و به رفق له قالى  
پيڤه و پيڤه و به پيڤه ران



په روه كى دو و باران بو  
تخه به ئه م نه شيانينا ده كه هين

خانپه كى پيروه ز خودان بو

ده مامه د هيا دان هين

تخه هه حال تا هر بر بو

وان پورا خوش پيڤه ران

بێهنا گولت ~~گولت~~

چە ئە ز قە گولت د بێنم

بە ز بێهنا ب چە رینم

رە قە ندى من حە زى د کر

گە لە ک چاقى خولت د کر

پێترانى حە و دى چید کر

رێهنگت خو نا بێنم

هە کو ئە ز چۆیمە واری

لە من دا پالى ئە هینى

پێگه لە نافە دارو پاری

لە بن گولت کە پیرە شینى

هە رۆ پێدى و ئیقاری

خو : نا ، ، ، گە هەنە

٢١٧

## بهارا سینه‌یی

بهارا سینه‌یی ره شایا لونا

ه‌ری گاره‌یی تیشامه سینه

چمه‌نا مه‌یی خیتا گوهینا

دارو باری پیران و په‌زا

خه ملا بهیاری و بارینا په‌زا

په‌نگی بهاری وهی ئارا ئه‌زا

تیر و ژک و تاخا وارینه خه‌لی

تافی و ده‌راخا په‌نگینه گول گولی

چه په‌نگه و ناخا گوستیار دلی

پاله و چوتیار نا پوری پوینه

په‌وشا بهیاری وان سه‌ته سه‌ته

داجینن وارا ناخه‌کا خورینه



## ناقهروك

- ٧.....پیشهکی
- ٧.....ژیننامهیا ههلبهستقانی ژلایع جفاکیه
- ٨.....ههلبهستقان ژلایع رهوشهنبیرییه
- ٩.....کار و چالاکیین ههلبهستقانی ل رادیویا کوردی ل بهغدا
- ٩.....ههلبهستین، ههلبهستقانی ب دهنگی سترانبیژین کورد
- ١٠.....بههرهمین ههلبهستقانی
- ١١.....کورتیهک ژ یاننامهیا سیاسیا ههلبهستقانی
- ١٢.....رولی (سهعدوئلا بامهرنی) د دامهزراندنا موزهخانها فۆلکلوریا باژیرئ دهوکییدا
- ١٢.....چهند تیبیینین گرنگ ل سهر ئهفق دیوان
- ١٩.....بهراهی [یا ههلبهستقانی]
- ٢٢.....پیشگوتنا هیژا سهبری بوتانی
- ٢٧.....ئاخ و ئهقین
- ٣١.....لیسا
- ٣٣.....بو دگهریم
- ٣٥.....ومره بچین مهتینا
- ٣٧.....فق دهلالی
- ٣٨.....ومره جانی
- ٣٩.....داخ
- ٤٠.....خالهک
- ٤٢.....ژ بوورینا بهری نوکه

- ٤٧..... هافینێ خاترا خو خاست
- ٦٠..... مه كر و زفستانێ كر
- ١٠٠..... نوێ رۆژ
- ١٠١..... روفیقێ تومك خاری
- ١١٢..... عهسمان
- ١١٣..... پلنگی لاتی
- ١١٤..... ئاقه لیس
- ١١٦..... شینی
- ١١٧..... جانا من
- ١١٨..... چك چكا دلخ من وهستا
- ١٢٠..... خویشیا بهاری
- ١٢١..... دهنگی گوینی
- ١٢٣..... بزاف
- ١٢٦..... پهترمه
- ١٢٨..... بهنگ و چۆلی
- ١٢٩..... بیرا ههفالی
- ١٣٠..... گازی
- ١٣١..... باران
- ١٣٢..... نهزم شقان
- ١٣٣..... واری رهنگین
- ١٣٨..... بریندار
- ١٣٩..... چوووه نك دۆستی
- ١٤٠..... میرگا دریژ
- ١٤١..... گوویزا قورۆمه

- ١٤٢.....بیرا كهفن.
- ١٤٤.....گه لیت پر خؤنارف
- ١٤٥.....كارئ ژینئ
- ١٤٦.....دلئ من.
- ١٤٨.....بهنده وارم وار
- ١٤٩.....په ریا من
- ١٥١.....هاهۆك
- ١٥٣.....شه كر پاره
- ١٥٤.....وارئ مه
- ١٥٥.....ئاشۆپ
- ١٥٦.....ئهز و هندهك
- ١٦٣.....بهۆك
- ١٦٤.....شهف و رۆژ
- ١٦٥.....بیهنا گولئ
- ١٦٦.....بهارا سپنهیی
- ١٦٧.....شه قبا
- ١٦٨.....تهفری
- ١٧٠.....وارئ هه قالی
- ١٧١.....رۆندك
- ١٧٣.....گیره و قنك هه پك و ره پك
- ١٧٥.....بهنگ
- ١٧٦.....به بیوینا نهالا
- ١٧٧.....ئاشقن چۆل و به یارا
- ١٧٨.....به لاتینك



- ١٨١.....شەپەشوور
- ١٨٢.....رۆی گول
- ١٨٤.....ستیرا گەش
- ١٨٥.....رەوشەن
- ١٨٦.....داخاز
- ١٨٧.....پرتەپۆر
- ١٨٨.....تاجی زێرین
- ١٨٩.....دایک و کوڕ
- ١٩٠.....گازییا شەنگی
- ١٩١.....ئاڤا سویلاڤا
- ١٩٢.....رەوشا بییریا
- ١٩٣.....کولیلکا چیمەنی
- ١٩٤.....دایق و دلوقانی
- ١٩٥.....بیموک
- ١٩٦.....داقین
- ١٩٧.....تلمسەکا
- ١٩٨.....ئەز و هەڤالەک
- ٢٠٦.....ئەزم تە قییا
- ٢٠٧.....ب ئانەهیا خودی
- ٢١٠.....یا چۆبووی سجنی
- ٢١١.....بهار
- ٢١٣.....پاشبەند





# بامه پنی سه عدو دیوانا

© مافی جایی ین پاراستیه بو  
سه تتهری زاخو بو فهکولینین کوردی



Zakho Centre  
for Kurdish Studies  
سه تتهری زاخو بو فهکولینین کوردی

✉ zcks@uoz.edu.krd ☎ +964(0)751 536 1550  
📍 Iraq- Kurdistan region, Zakho- University of zakho

ISBN 978-9-92-291689-7



9 789922 916897 >